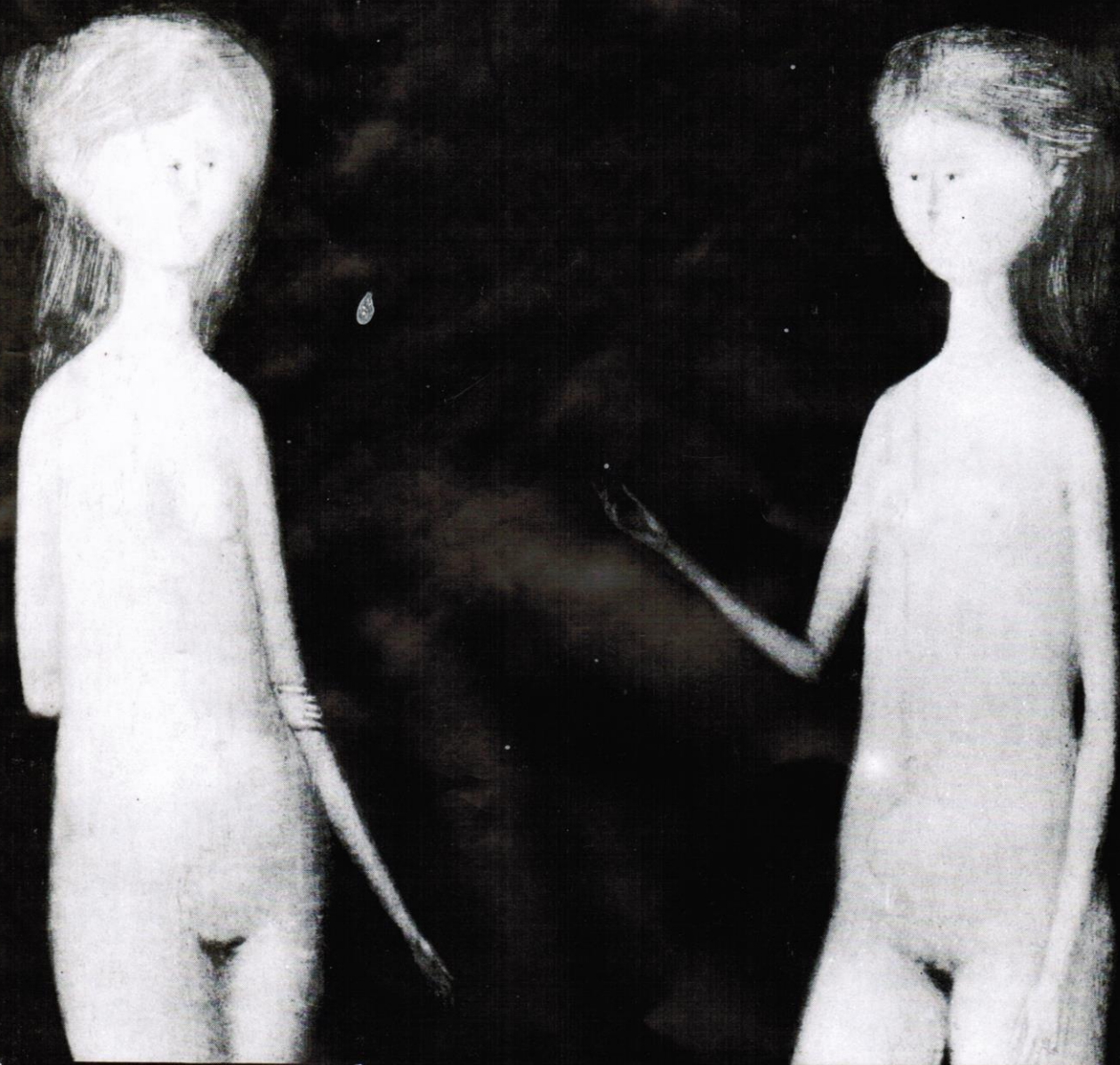

SEKSUAL POLITIK

NR. 2 1980

8 ARG.

KR 17

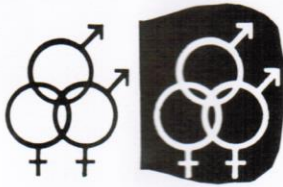

Lesbianisme

* NB! *

Bemærk vores nye adresse:
Nørrebrogade 41, 4. tv.
2200 København N.
Giro 7 25 11 14

Abonner! 4 numre: 50 kr.
Giro: 7 25 11 14
Seksualpolitik

ADRESSER

Bøssernes Befrielsesfront
Bøssehuset, Karlsvognen
Christiania
1407 København K

BBF-Århus
Fronthuset
Mejlgade 53
8000 Århus C
Fællesmøder: 1. mand. og 3. tirs.
i hver måned. Introduktion: 2.
mand. hver måned.
Tlf. (06) 192255 tirs. 18-19.

Rødstrømperne
Kvindehuset
Gothersgade 37
1123 København K
Tlf. (01) 142804.
Introduktion: Kontakt kontoret
i Kvindehuset

Lesbisk Bevægelse
Kvindehuset
Gothersgade 37
1123 København K
Tlf. (01) 142804.

INDHOLD

Lesbiske på værtshus.....	4
Myter og holdninger.....	7
Hvordan blev vi sådan.....	10
Käthes historie.....	16
Digte.....	18
Interview (F 48).....	20
Digte.....	26
VS-Lesbisk gruppe.....	28
Unge Lesbiske.....	30
Høringen.....	32
Tvillingerne.....	34
Fest.....	37
Kvindens livscyklus.....	38
Tissemandens magt.....	40
Debat.....	42
Transvestisme.....	44
Bog anmeldelser.....	46
Bogliste (lesbianisme).....	50

SMIL:
(forening af sadister og
masochister)
Box 49, 2800 Lyngby
Tlf. (01) 267839
Rådgivning onsd. 19-20

Forbundet af 1948
Landsforening af bøsser og
lesbiske
Postbox 1023
1007 København K
Tlf. (01) 111961 (mand-tors
kl. 17-18).

Mandebevægelsen
Dronningensgade 14
1420 København K
Tlf. (01) 370559
Introduktionsmøde første onsdag
i hver måned kl. 19.30.

SEKSUALPOLITISKE HOVEDPUNKTER

Redaktion og lay-out:
Maggie Fagan (ansv.)
Anne-Birthe Juhl Hansen
Dorthe Rasmussen
Annelise Nehm
Lisa Hughes
Pia Lisgart
Medv. v. lay-out:

Redaktion og Lay-out:
Maggie Fagan
Anne-Birthe Juhl Hansen
Dorthe Rasmussen
Annelise Nehm
Lisa Hughes
Pia Lisgart

For- og bagside v. Jane O'Grady
Lisa Hughes.

Trykt: Eks-skolen
Sats Lillian Pedersen
Lay-out: Barfodsformidlingen.

Hvad vil vi:

Vi kæmper for en seksualpolitisk revolution. Vi vil en omvurdering af seksualitetsbegrebet. Vi vil nedbryde patriarkatet og kapitalismen og kæmpe for en socialisme, som tilfredsstiller det enkelte menneskes behov. En følelsesmæssig og seksuel frigørelse starter i vores egen tilværelse her og nu, men kan kun realiseres i et fuldt udviklet socialistisk samfund.

Vi vil tvinge venstrepartierne til at beskæftige sig med seksualpolitik. Vi vil bekæmpe deres borgerlige puritanisme og traditionelle kønsrollead-

færd. Både en indre og ydre revolution er nødvendig.

Samfund:

Vi kæmper for et socialistisk samfund, hvor folket og ikke profitten bestemmer, og hvor den private ejendomsret er nedbrudt. Det patriarkalsk-kapitalistiske system skaber et slavesamfund, som udbytter lønarbejderen, undertrykker minoriteterne og systematisk odelægger det enkelte menneskes lystbetonede udfoldelsesmuligheder.

Vi kæmper for, at folket selv udfradets behov skal afgøre, hvad der skal

LEDER

Seksualpolitik's redaktion består stadig kun af kvinder — både lesbiske og heteroseksuelle. Denne sammensætning har vi med vilje bibeholdt, fordi vi havde meget lyst til at lave et temanummer om lesbianisme kun kvinder sammen og samtidig skabe et bedre samarbejde med lesbiske. Lesbianisme har også været et ret forsømt område i bladet i mange år, hvilket bl.a. skyldes lesbisk manglende lyst til at skrive til et blad, hvor ofte over halvdelen af stoffet var bøsse- og mandestof. Og dette vil vi gerne rette op på.

Det er selvfølgelig ikke meningen, at et blad som Seksualpolitik kun skal bestå af kvindelige redaktionsmedlemmer fremover. Vi forventer og håber at kunne sammensætte en redaktion af både mænd og kvinder, der har rod og tilknytning til bevægelserne, så bladet kan blive så alsidigt som muligt (se vores annonce i bladet).

I hvert nummer bringer vi hovedpunkterne. Disse har i de forløbne år gennemgået adskillige ændringer, bl.a. takket være de såkaldte "kommentarer til hovedpunkterne" fra venstrefløjens politiske partier, samt de redaktionelle udskiftninger. Det har længe været vores ide at opfølge denne linie. Vi vil opfordre de kønspolitiske bevægelser og anarkisterne til at kommentere disse. Men ak — vores opfordring til lesbisk bevægelse om at påtage sig dette, lykkedes ikke, selv efter gentagne opfordringer.

Til slut endnu et hjertesuk: Vi savner stadig kommentarer fra vore læsere. Det ville være ønskeligt med en livligere debat.

Redaktionen

produceres, hvorfor og hvordan, idet vi kræver retten til meningsfyldt og lystbetonet arbejde. Vi vil bekæmpe den overhåndtagende materialisme, hvor alt gøres op i tal. Vi kæmper mod kvindens stilling som dobbeltarbejdende, mod hendes status som arbejdskraftreserve, og for hendes økonomiske selvstændighed — men ikke på kapitalismens og mandssamfundets præmisser!

Samliv:

Vi kæmper for en seksuel frigørelse fra den mandsdominerede kultur. Den patriarkalske kernefamilie skal nedbrydes, fordi den opretholder og videregiver det normalitetsbegreb, der skaber forfølgelse og undertrykkelse af mennesker, der tænker, føler og handler anderledes. Først når den hierarkiske,

patriarkalske kernefamilie som institution ikke længere eksisterer, har alle lige muligheder for at leve sammen på den måde, de har lyst.

Følelse, krop og seksualitet:

Vi kæmper for en udvidelse af seksualitetsbegrebet, således at følelser, seksualitet og intellekt ikke adskilles. Alle må have ret til at vælge seksualpartnere, som de har lyst til, når blot det er frivilligt og til gensidig glæde. Vi kræver alle seksuelle tabuer ryddet af vejen. Alle må kunne elske og onanere med glæde og uden skyldfølelse.

Kroppens erogene muligheder skal frigøres, og det genital-fixerede, heteroseksuelle samleje må ikke favoriseres. Alle skal have retten til selv at afgøre, hvad der er tvang, og alle skal have retten til at sige nej! Vi kæmper

for alle gruppers ret til at være seksuelle.

Frigørelsen:

Vi kæmper for at nedbryde de undertrykkende kønsroller. Vi støtter aktivt kvindernes kamp mod undertrykkelse, og kræver at manden frigør sig fra sin undertrykkende og undertrykte rolle. Frigørelsen skal omfatte alle grupper i samfundet. Uden børnenes frigørelse er en seksualrevolution umulig. Vi støtter de lesbiske og bøssernes kamp for frigørelsen. De er forrest i seksualrevolutionen, og kan ikke skilles fra den. Vi solidariserer os med de grupper, der kæmper for at nedbryde patriarkatet og kapitalismen: Lesbisk bevægelse, Bøssernes Befrielsesfront, Kvindebevægelsen, Mandebevægelsen, Kollektivbevægelsen.

LESBISKE

PÅ VÆRTSHUS

Noget om at leve lesbisk før Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse

Da jeg som 17-årig i 1965 flyttede/ flygtede fra Odense til København, havde jeg aldrig hørt ordet *lesbisk*. Og det er nok tvivlsomt, om jeg var kommet til det foreløbig, hvis jeg var blevet boende. Men jeg var heldig, for efter at have boet i den store by et halvt års tid, tog nogle venner mig med på værtshuset "Tyren" eller "El Torro Negro" som det egentlig hedder, for at kigge på homoer. Det har jeg været dem taknemmelig for lige siden, for her så jeg to dejlige kvinder holde hinanden i hånden og kysse hinanden! Jeg var lamslået, og et stort lys gik op for mig — et helt fyrværkeri faktisk. Det sagde simpelthen PLING! Hvorfor fanden havde jeg dog ikke tænkt på det før, det var jo mig det her, ingen tvivl om det.

Vi blev ikke længe, jeg ville ikke være der, sagde jeg. Mine venner, min kæreste og en anden fyr, troede det var fordi jeg ikke kunne lide homoerne og accepterede at gå hurtigt. De kunne jo ikke vide, at jeg var dødtinteressert i stedet og kvinderne specielt og allerede havde besluttet mig til at gå derhen næste aften — uden dem.

Det gjorde jeg så, og efter at have drukket mig lidt mod til i et par øller og kigget et bestemt bord ud, hvor der sad 6 kvinder uden mænd, gik jeg hen til dem og spurgte, om jeg måtte sidde der. Lidt modigt. Jo, helt i orden, så jeg slog mig ned ved siden af en sød mørkkrollet pige, som efter en times tid og et par øller til lagde armen om mig. Stort sug i maven! Det sug glemmer jeg aldrig, det er da også blevet holdt vedlige jævnligt lige siden.

Ikke alene var jeg så heldig at få denne søde kæreste på min debutaften, men derudover viste det sig, at de andre kvinder ved bordet var med i den kerne af lesbiske, der gik meget ud og derfor vidste en masse om, hvad der foregik i lesbiske kredse. Jeg var med omgående og kom til at se meget til mine nye venner de næste 4-5 år, hvor bl.a. Tyren, Lille Rosenborg, Kongens Mønt og Can Can blev rammerne om mit nye liv. Det var nemlig så smart, at når Tyren lukkede kl. 5 om morgenen, åbnede de andre steder, så på den måde kunne vi gå på bøssebarer i døgndrift, hvad vi også tit gjorde.

Seksuelt var mit første forhold ikke det store sus, på trods af suget, nok fordi min kæreste var tynget af skyldfølelser og angst for sin familie og ovenikøbet havde

religiøse anfægtelser. Det prægede hendes seksualitet på den måde, at hun altid skulle have en masse inden for vesten inden vi elskede, og jeg blev efterhånden også tilpas alkoholiseret, men sprut i de mængder virker godt nok befordrende for lysten mens praksis'en blir så som så. Ovenikøbet kunne vi af skræk for vores familier kun være på små snuskede hoteller, og vi havde småt med penge. Jeg havde to jobs for overhovedet at have råd til at gå ud.

Efterhånden begyndte jeg at tage hende med hjem. Jeg boede hos noget familie, som senere smed mig ud, da de opdagede jeg var lesbisk. De tog os på sengen en tidlig morgen og blev helt hysteriske og truede med at melde os til politiet, fordi jeg var under 18. Helt andre toner end tidligere, da de nærmest opfordrede min fyr til at overnatte. Heldigvis fik jeg en klemme på dem, fordi min onkel prøvede at komme i seng med mig — så stod vi lissom lige, og de lod mig være i fred, og jeg var glad for at slippe væk.

Men min veninde og jeg havde en veldig romantisk brevveksling, som jeg var meget vild med, og da hun boede i en anden by, gik jeg mest ud alene, hvilket passede mig godt. Der var jo så mange spændende kvinder, og jeg havde ild i røven, så snart ebbede vores forhold stille og udramatisk ud.

Nu skete der en masse, også seksuelt, og snart fik jeg mig en ny kæreste, som jeg levede sammen med i et "rigtigt" parforhold de næste 4 år. Hun havde en lille dreng, og jeg var glad for vores lille familie, men ild i røven havde jeg stadigvæk og fortsatte med at gå meget ud.

Jeg opdagede hurtigt, at der var forskellig grupperinger i det lesbiske miljø, som nok gik meget på alder og sociale tilhørsforhold. Der var og er en meget stor social spredning på vores værtshuse, men jeg syntes den var tydeligere for 15 år siden.

Da jeg blev 18 begyndte jeg at arbejde på Tuborg. En eftertragtet arbejdsplads fordi 10-15 andre lesbiske arbejdede der, og lønnen var god. Vi havde et godt miljø,

og behøvede ikke at gå stille med dørene, og vores arbejdstider gjorde, at vi kunne gå ud også på hverdage. Så var det Tyren vi sammen gik på, men om søndagen tog vi vores fine tøj på for at få med vores kærester til dameaften på Lille Rosenborg, og da var det helt andre typer, der kom. Så spiste vi med kniv og gaffel og svingede os til pianoet og juke-boksene med bl.a. Supremes, Stevie Wonder,

Dusty Springfield og Chris Farlove som vores favoritter. Lille Rosenborg var absolut det pæneste sted, som også dengang ejedes af F-48. Den var forpagtet af en sød ældre bosse, der hed Louis og som senere overtog Krag's Bodega, nu Kongens Mønt, hvor vi også kom en del. Men det pæne gik helt fløjten, da Lille Rosenborg med en ny forpagter blev lavet om til diskotek Pink Club. Det skulle være så mondænt, og for en tid kom der en del bøsser og lesbiske, men senere forfaldt det helt og blev tilholdssted for pushere og junkier, som sad og fixede i krogene. De fik lov, fordi de kunne fyre et par flasker whisky af — vi andre kunne ikke engang få lov til at ryge en pipe hash i fred og ro — sikke en dobbeltmoral.

De fleste lesbiske var da forlængst holdt op med at komme der efter i en tid at være blevet behandlet meget dårligt. Det er ikke få gange jeg så lesbiske få bank af tjenere og udsmidere i porten ved siden af. Det var ledt. Fejt var det også for de tog dem, når de var fulde og forsvarslose og alene. Så sprøjtede de noget spray i øjnene på dem og så var det med spark og slag, når de lå på jorden. Jo, de var søde, og det meste af personalet var ovenikøbet bøsser.

Ellers var vi flinke til at beskytte hinanden mod provokerende mænd. Det var også nødvendigt, for vi havde ingen steder for os selv. F.eks. skete det tit på Tyren, at mænd blandede sig midt i en dans og forsøgte at skille os med dumme bemærkninger som: "I skulle hellere danse med os" og "det eneste I trænger til er et ordentligt knald" osv. Det lykkedes aldrig for dem, og så blev de aggressive. Men så kom en af de stærke dykes stille hen og spurgte, om vi havde problemer med fyren. Var svaret ja — så tog hun langsomt sit ur og ørenringe af, puttede det hele i brystlommer og sagde til fyren: "Så er det med udenfor makker". Jeg ved ikke helt, hvordan hun bar sig ad, for hun ønskede ikke tilskuere, men det var altid hende, der kom tilbage 5 minutter efter, og fyren så vi ikke mere til. Den slags kvinder var en stor hjælp, men desværre ser jeg dem næsten aldrig mere. Gud ved, hvor de blev af — måske føler de, at de ikke længere passer ind i billedet. Men jeg har den samme tryghedsfølelse i dag — blir der ballade med mænd og der er andre lesbiske til stede, så kan jeg være sikker på, at de stiller op og hjælper til.

Omkring den tid havde F-48 lejet sig ind i nogle selskabslokaler ved siden af restaurant Intime på Frederiksberg. Her fik vi kvindeaftener en gang om ugen, men

der var langt fra den samme stemning. Stemningen kom først rigtigt, da Jeppe, en meget aktiv lesbisk fra F-48 senere lavede Klub 48. Denne skulle være et alternativ til forbundets andre værtshuse med henblik på især at skabe plads for de ældre lesbiske og bøsser.

Efterhånden blev vi også frosset ud fra Tyren og Kongens Mønt. Det virkede som om, at vi godt kunne bruges til at skaffe kunder (lesbiske er så interessante at glo på), og når værtshusene så var blevet etablerede, så var det ud. Der var et lesbisk par, der prøvede at få et værtshus op at stå, men da de også satsede på at få heteroseksuelle som kunder, forsvandt vi. Efterhånden gik det mere og mere op for os, at vi måtte have vores eget sted. Så da F-48 overtog Maritime, omdøbt til Pan Club, hvor lesbiske på den tidligere ejers opfordring var kommet igennem et par år, fik vi tildelt onsdag og søndag som kvindeaftener i underetagen. Det var dårlige tidspunkter p.g.a., at vi skulle op på arbejde. Mange af os havde i forvejen en belastet social situation, da vi var nødt til at gå så meget ud — værtshusene var vores eneste mulighed udover de private sammenkomster for at have kontakt med andre lesbiske.

Så efter at have besat et bestyrelsesmøde i forbundet, hvor vi sagde vi ikke ville gå før vi fik fredag aften som kvindeaften, fik vi den. Det var jo ikke bare heteroseksuelle mænd vi var trætte af, men også bøsserne. Mange af dem kunne ikke fordrage os, de syntes vi var nogle fordragne, vulgære kællinger, hvilket kom til udtryk i aggressive konfrontationer, harmdirrende læserbreve i forbundets blad Pan og smørerier på lokummerne.

Vi var da også dramatiske — det at mange kun kunne komme frem som lesbiske een gang om ugen p.g.a. fordømmende omgivelser, skabte mange spændinger. Det var som en ventil, hvor så mange følelser skulle ud på een gang. Plus alle intrigerne, som var en følge af, at vi var så forholdsvis få og skulle finde vores kærester inden for denne lille cirkel. Vi var ikke mere jaloux end heteroseksuelle, vi slår da ikke hinanden ihjel, men havde mindre plads så vi altid blev konfronteret med forhenværende kærester og de med vores nye. Og det kunne godt gi nogle voldsomme vibrationer, pyh. Vi var afhængige af hinanden eller ihvertfald afhængige af at kunne komme de få steder, vi havde — den afhængighed har for en stor del af os ført til et værdifuldt sammenhold.

I 1976 blev Pink Club igen til Lille Rosenberg, da forbundet besluttede sig til selv at køre det, og vi fik det som kvinde-værtshus mod at afgive vores kvindeaftener i Pan Club. Lille Rosenberg lukkede forøvrigt i mandags. Lidt vemodigt at tænke på, men vi får et nyt kvinde-værtshus i forbundets nye hus i Knabrostræde.

Nu hopper jeg tilbage til midten af tresserne igen for at fortælle lidt om vores roller og måder at tale på, som var noget anderledes end nu.

Selvfolgelig havde vi roller — vi havde jo kun det heteroseksuelle monster at identificere os med, men alligevel oplevede jeg aldrig rollefordelingen så grov som

i mand/kvindeforhold. Vores roller gik meget på udseende og initiativer og ikke så udpræget på arbejdsfordelingen. Den maskuline lesbiske proletar gik tit med tegnebogen i baglommen, smøgerne i brystlommen, lænke med navneplade om håndledet og skjorten stående åben, så man kunne se kanten af den kridhvide herreundertrøje. Hun var tit grov i kæften, men også meget sød og hjælpsom.

De maskuline kontordamer, sygeplejersker, forretningskvinder, akademikere etc. havde et lidt mere samfundstilpasset elegant tilsnit med pæne spadseredragter med slips eller sløjfe eller sådan lidt sporty stil med nystrogne skjorter med en pullover over og pæne stramme damebukser med lynlås i siden. Ofte virkede de lidt resignerede, men altid meget elegante, hvis de da ikke havde fået for meget at drikke, så røg facaden. Det her er blot nogle få typer ud af mange, og i dag er jeg imponeret over deres mod til at skille sig så meget ud fra normerne, som de gjorde.

De mere feminine typer lignede meget heteroseksuelle kvinder i kjoler og make-up, men virkede mere initiativrige og udadvendte. Det kunne se ud som om det altid var de maskuline typer, som tog initiativerne, men det var det ikke — ellers ville jeg heller ikke have været sammen med så mange feminine kvinder, som jeg var.

Vi var også nogle, der ikke ønskede at være hverken den ene eller den anden type, og det problem løste jeg ved i den periode at have langt hår men altid gå i jeans. Jeg var da også sammen med både maskuline og feminine kvinder, hvilket nok forvirrede andre mere end mig selv. Nu ser det hele anderledes ud, men det kan I jo selv se.

Med hensyn til vores sprog dengang, så formulerede vi ikke så meget om, at vi var undertrykte, men snakkede selvfølgelig om vores forskellige problemer. Vores

holdning var meget, at problemerne omkring at være lesbiske blev opvejet af de gode opture ind i mellem, forelskelser og gode perioder med parforholdet. Vi syntes nemlig ikke, at det så ud til at være særligt spændende at leve heteroseksuelt. Mange af os følte os ikke som unormale, men specielle! Derfor kaldte vi også heteroer for "de almindelige" og ironisk "de normale". I de kredse jeg kom brugte vi ikke ordet heteroseksuel — heller ikke ordet lesbisk, men sagde "at være til damer", "kan li piger" eller "være god nok".

Vi var lidt blufærdige i vores seksuelle sprog — jeg var lettere chokeret, da jeg senere hørte mere direkte benævnelser som kneppe, pik og kusse i kvindebevægelsen. Vi sagde "være sammen med" i stedet for at bolle, med bestemte betoning og ansigtsudtryk, så vi var helt klar over, hvad vi snakkede om.

Rent politisk havde vi ikke noget fælles tilhørsforhold. Forbundet definerede jo sig dengang apolitisk (hvad det så betyder?), og da det var udpræget domineret af mænd og deres præmisser, følte vi ikke, der var meget at hente for os der.

I 1971 gik jeg ind i Rødstrømpebevægelsen, og det ændrede en masse for mig. Fik lidt af den samme fornemmelse, som da jeg opdagede den lesbiske verden: Gud, hvorfor har jeg ikke indset det før, det er jo mig det her. Jeg flyttede i kvindekollektiv i 72, og har boet her lige siden. Og efter at Lesbisk Bevægelse blev dannet i 74, har det været det meste af mit liv, og det er her jeg er nu.

Dette er ikke den eneste lesbiske virkelighed fra dengang — det er *min* oplevelse, og det er kun en lille bitte del af vores lesbiske historie, som jeg savner at vide noget mere om.

Kærlig lesbisk hilsen
Lotte

**DISSE ØJNE SER
VERDEN ANDERLEDES**

LESBISKE ER VIRKELIGE

Hvordan blev vi sådan?

Spare Rib no 86 — september 1979

— Sue Cartlege og Susan Hemmings ser på de forskellige forklaringer på lesbianisme

Hvis du er lesbisk, er der store chancer for, at du har brugt masser af tid på at spekulere over, hvordan du blev det. Heteroseksuelle tænker sjældent særlig meget over deres heteroseksualitet. Selvom de måske har bekymringer over sex og alle de dertil hørende komplikationer, overvejer de næppe, hvorfor de egentlig er heteroseksuelle. Og sandsynligvis er der aldrig nogen, der har bedt dem om at retfærdiggøre eller forklare hvorfor.

Den ensidige opfattelse af, at homoseksualitet afviger fra det "naturlige", er årsag til den form for spørgsmål, vi som lesbiske stiller os selv omkring vores seksualitet, og den slags svar vi finder på. Når vores grundlæggende antagelse er, at vi er de anderledes, uden at vi først spørger os selv om hvorfor og hvordan, vil vi nødvendigvis komme frem til andre forklaringer, end hvis vi havde startet med at antage, at vi er "normale".

Heteroseksuelle kunne arbejde med alle de spørgsmål, vi kommer ind på i denne artikel i forhold til deres egen seksualitet — men de gør det ikke. Hvis de da

ikke lige er blandt den håndfuld feminister, som er interesserede i at finde ud af, hvordan socialt pres påvirker vores seksuelle udvikling.

Som lesbiske skal vi ikke blot påvise vores "gyldighed", men tilmed definere os selv i en atmosfære af ligegyldighed og fortielse. Spørgsmålet er ikke bare: "Hvorfor er jeg sådan?", men også "Eksisterer jeg overhovedet?". Selv når folk prøver at være hjælpsomme, er vi som lesbiske konstant fortiet. "Vi må anerkende det faktum, at kærligheden uanset om det er mellem mand og kvinde eller mellem mand og mand kan skabe et rent og helligt forhold, hvis den udtrykkes med omsorg og disciplin." (Biskoppen af Southwark, juni 1979).

Når vi er i stand til at fastslå, at vi er i live og har det godt og er lesbiske, fører det ofte til, at vi bliver mere interesserede i, hvordan det er lykkedes os at ende sådan — på trods af modstanden og den konspiratoriske stilhed, der hersker over emnet.

Her er nogle af de diskussioner, vi har haft med hinanden og med venner omkring oprindelsen til vor lesbianisme. Vi har set på de forklaringer, vi oftest støder på — nogle af dem synes at indeholde korn af sandhed, men ingen af dem er helt tilfredsstillende. Det kan de nødvendigvis heller ikke være, for de er skabt af et samfund, som regner os for unaturlige og usunde.

"So, how did it start, how did it all begin?"

"I'm trying, yes, I'm trying hard to find my lesbian . . . origin."

Baby - bio

— den genetiske forklaring

(De følgende digte er vers fra en sang, "Lesbian Origin", som Susan skrev for "the Lesbian Left Revue Theatre Group", og citaterne er fra samtaler med Sue's venner).

"Now what's the problem, sisters?
I'll tell you what I say —
It's quite straight forward,
the reason why I'm gay:
Way back in the embryo
I was formed that way."

"Jeg vidste, jeg var anderledes. Jeg var overhovedet ikke interesseret i det der optog de andre piger: drenge, tøj, make-up, osv. Jeg var en "drenge-pige". Min far sagde jævnlige: "Det er på tide, du skifter den overall ud med en nederdel." Jeg dyrkede meget sport — især håndbold for jeg var forelsket i min håndboldlærer. Jeg blev simpelthen ved med at forelske mig i kvinder — aldrig i mænd. Jeg følte mig meget isoleret. Jeg havde ingen forestillinger om lesbiske — vidste ikke rigtig hvad ordet egentlig betød. Vidste bare, at jeg var anderledes."

Mange kvinder, både heteroseksuelle og lesbiske, husker deres stærke modstand mod omgivelsernes forsøg på at "kvindeliggøre" dem da de var yngre . . . og mange har minder om altid at være anderledes i deres valg af legetøj, lege eller venner. Mange var småforelsket i andre piger eller kvinder. Nogle lesbiske siger, at de har været stærkt tiltrukket af piger/kvinder lige så langt tilbage, som de kan huske. Men forskellen mellem disse les-

biske og heteroseksuelle kvinder med samme barndoms minder er, at de lesbiske lægger en vigtig følelsesmæssig betydning i disse tidlige erfaringer. Vi "voksede" ikke fra følelserne — lærte ikke at "overføre" dem på drenge.

Lesbiske som føler, at dette svarer til deres erfaringer, påstår ofte, at de er "født" lesbiske. Dette svarer til, hvad Radclyffe Hall fortalte forlæggeren til hendes bog "Ensomhedens Brønd" (først trykt i 1928), nemlig at homoseksuelle "som fra fødslen af er styret af et skjult mønster i naturen, behøver al den hjælp samfundet overhovedet kan give dem." Det er en forklaring homoseksuelle selv bruger, når de regner med liberal tolerance fra den store masse af heteroseksuelle.

Ideen om at homoseksualitet er et medfødt, arvet særpræg — en mutation, en vanskabning af generne — har to fordele. Den forsikrer nervøse heteroseksuelle om, at de ikke kan blive "smittet" — for hvis det er genetisk, så kan det jo ikke smitte. Og samtidig tillader den, at vi undskylder os selv med, at det egentlig ikke er vores fejl: for man kan da ikke straffe os for at have et handicap.

Men der er alvorlige ulemper ved denne forklaring. Den kan og har faktisk ført til det synspunkt, som nogle har, om at vi egentlig burde udryddes. Hitler fik tusinder af homoseksuelle slået sammen med jøderne og andre grupper han ikke anså for at være "mennesker". Og i forlængelse af det ligger diskussionen om homoseksualitet, som BBC's program om samtidforskning, "Horizon", sendte i maj 1979. Under titlen "Kampen for at blive mand" blev en ny udryddelsesmetode ridset op.

"Derner undersøger nu mødre i graviditetens fjerde måned — den periode han anser for at være den kritiske . . . Han måler testosteron mængden i deres livmødre . . . Han følger de udtagne børns opvækst, for at bevise at en lav testosteron-mængde i livmoderen fører til homoseksualitet . . . Det næste skridt bliver så nok at sprøjte mere testosteron ind i livmoderen . . . og således forebygge homoseksualitet" . . . og på den måde avle os bort fra jordens overflade, som om vi var mutationer.

De genetiske argumenter fører på et mindre kritisabelt, men ikke desto mindre både personligt og smertefyldt niveau til den almindeligt kendte opfattelse, at der er to slags homoseksuelle: dem som er født lesbiske og derfor ikke kan gøre noget ved det, og dem som er født "normale" og bare er vildledte. En mor til en lesbisk: "Du vil ha' alt det sjove, men ikke noget af ansvaret." Datter til en lesbisk: "Du ku' da i det mindste forsøge at finde dig en mand. Du må jo trods alt ha' gjort det mindst een gang."

Det er ikke overraskende, at mange af os der ikke tror vi er "født" lesbisk bukker under for presset, og påstår vi er det bare for at få den hakkende omverden til at lade os i fred. Hold kæft, siger vi, vi kan ikke ændre os, bare fordi det ville passe jer bedre. Men alle os som er feminister, såvel som lesbiske, har en dyb mistro til alle der forsøger i genetiske teorier, velvidende hvordan deres forskning har været brugt til at bevise, at kvinder er

født underlegne i forhold til mænd og sorte i forhold til hvide.

For os er det vigtigste minus ved teorier som udelukkende bygger på biologiske forklaringer, at der ikke levnes plads til dette, at vi kan forandre vores seksualitet eller seksuelle praksis eller ændre vores holdning til disse. Og samtidig fritages heteroseksuelle fuldstændig fra nogensinde at skulle forklare deres seksuelle identitet.

Psyko - dyke — teorier om din mørke fortid

*"Please tell me expert therapist
— why've I grown up a freak?
I hate being gay
— and I'm going up the creek."
"Your mummy was too dominant,
— your daddy frail and weak.
But don't despair, for help is here:
your future's not too bleak.
That's ten pounds fifty please,
and I'll see you Tuesday week."*

"Jeg husker, at jeg engang som 5-årig gik sammen med min mor ned ad den lange mørke gyde til vores hus. Og jeg husker, jeg sagde: "Du skal ikke være bange, mor." Jeg følte mig altid meget beskyttende overfor hende. Min far var væk det meste af tiden, og jeg tror, det er derfor, jeg er lesbisk."

"Psykologiske" teorier omkring oprindelsen til homoseksualitet er nok endnu mere populære nu end de biologiske. På en måde kan det ses som et fremskridt. Psykologiske teorier anerkender i det mindste gennem deres undersøgelser af de tidlige følelsesbindinger og oplevelser, at seksualitet ikke nødvendigvis er "naturlig" og Gud-skabt, men præget af samfundsforholdene og vores egen specielle baggrund.

Mange kvinder har opdaget, hvor enormt frigørende det kan være at udforske fortiden — få endevendt skumle personlige angstfyldte områder og få befriet sig fra skyldfølelse m.m. — gennem bevidstgørelse eller feministisk terapi. Det

har givet os mulighed for at se et mønster i vores personlige erfaringer, idet vi har opdaget, hvor meget vi har fælles med andre kvinders erfaringer. At udforske vores liv på denne måde har været meget rigt for mange kvinder, lesbiske og andre.

Men i den "fornuftsbetonede" verden langt væk fra feministiske teorier opfattes lesbianisme stadigvæk som en afvigelse fra normen. Psykologerne fortæller os ganske vist ikke, at vi er moralsk forkastelige, men tendensen i forklaringerne, de tilbyder os, er stadig negativ: "umodenhed" idet det ikke er lykkedes os at overføre den tidlige kærlighed til moderen videre på faderen . . . "mor-fiksering" som resultat af et hjem der gik i stykker eller mangel på kærlighed og omhed i barndommen.

Psykologien påstår nok den ikke dømmer. Men lesbianisme betragtes stadig som et problem, som må analyseres, og tit også som en sygdom der skal behandles. Selv de sjældne psykologer som ikke fra starten af opfatter os som sære og anderledes, mener at det pres vi lever under med tiden vil gøre os til særlinge.

Phyllis Chesler ("Women and Madness", 1972) beskriver denne fælde således: "De fleste psykoanalytiske teoretikere misforstår lesbianisme fuldstændig eller fordømmer den totalt. Nogle gør begge dele. "Tilstanden", siger de, "skyldes biologiske eller hormonale forhold". "Nej," siger andre, "der er udelukkende tale om et miljøbestemt fænomen". Under alle omstændigheder er de alle enige om, at lesbianisme tyder på manglende tilpasning, tilbageslåen og barnagtighed/infantilitet."

Psykologiske forklaringer som først og fremmest peger hen mod vores barndom kan nogen gange føre til uendelige kvaler ved at "komme ud af busken" som lesbiske overfor familien. Ofte bliver det konfrontationen med familien og ikke indstillingen fra den øvrige omverden, der bliver det afgørende problem.

Men at acceptere, at man må leve sit eget liv uden familiens billigelse, er ikke

kun noget homoseksuelle kommer ud for. De fleste mennesker med radikale synspunkter eller alternative livsformer bliver nødt til at befri sig fra "forældrene i hovedet" eller i det mindste lukke af for en del af deres tidligere liv.

Hvad angår medierne kan psykologien bruges til at forklare alle kvindelige "afvigelser", ikke kun lesbianisme. Kvindelige terrorister afbildes som forkælede middelklasse urostiftere, som i virkeligheden ønsker at hævne sig på deres fædre. Vold mellem teenage piger er resultatet af omvendte kønsroller, og det er selvfølgelig kvindebevægelsens skyld. Og psykologien bruges til at forudsige de skrækelige resultater af feminismen/kvindebevægelsen: en generation af "bortforpagtede" og "vuggestue-opdrættede" børn uden nogen tryghedsfornemelse. Vi er alle syge, hvis vi ikke tilpasser os mænds forestilling om kvindelighed: kønne, passive kvinder uden protester.

Opfattelsen af, at de af os, som ikke har tilpasset os, er stærke og raske, snarere end svage, sygelige afvigere har endnu ikke vundet offentlig tilslutning. Måske tror man stadigvæk, at lesbiske er kvinder som vender sig mod hinanden for at søge trost og støtte, fordi de er for grimme til at få fat i mænd eller har haft dårlige erfaringer med mænd. Et mandligt Labour parlamentsmedlem, som besøgte et lesbisk Sappho møde, udbrod med ægte overraskelse: "Ja, men her er jo mange tiltrækkende kvinder til stede." Det er sandt, at mange af os er holdt op med at lede efter "Hr. Rigtig". Er det en svaghed? Hvorfor dog drysse videre fuld af håb på hvad der måske viser sig at være en livstidseftersøgning af den ikke-undertrykkende mand?

Psykologer har betragtet os som krigsarrede invalider, som ikke har kunnet klare sig i den heteroseksuelle konkurrences tumulter, snarere end som realister med en stærk vilje og en forkærlighed for kvinder. Lesbiske må være utrolig stærke for at kunne modstå al presset om, at kvinder skal finde deres "Hr. Rigtig". Så det er egentlig utroligt, at billedet af os som "invalider" har kunnet overleve så længe.

Amors pil

— den romantiske forvandling

*"Why do you want to make things so very black or white?
I'm not an actual lesbian,
so don't label me, all right?
I just met my girlfriend
at a party one night . . .
It's not her sex that matters.
It just feels right."*

"Jeg tror, jeg er lesbisk, fordi jeg blev forelsket i en kvinde. Formentlig kunne jeg have forelsket mig i en mand og være blevet heteroseksuel. Jeg ved det ikke, for jeg har aldrig følt et totalt følelsesmæssigt engagement i en mand. Men jeg oplevede ikke mig selv som lesbisk — ikke før en veninde kaldte mig en "forbandet lesbisk". De eneste forestillinger jeg havde om lesbiske var noget med piber og jakkesæt, og jeg vidste, at jeg i hvert fald ikke

var sådan."

Besejrer kærligheden virkelig alt — selv den massive tvangsheteroseksualisering? Det er sandt, at de fleste kvinder udvikler sig til lesbiske gennem stærke kærlige følelser for en anden kvinde. Og de følelser (som stjerner der danser, lyn fra det blå, kemi i fuld sving) ser ofte ud til at komme udefra og vælte os omkuld. Men det er usandsynligt, at vi bare tilfældigvis forelsker os. Vi skaber og fastholder romantiske følelser, bevidst eller ubevidst, dels for at give os selv muligheden for følelsesmæssige spring, dels for at muliggøre drastiske ændringer i vores liv, som vi ellers ikke ville have mod til — såsom udviklingen fra hetero- til homoseksuel.

Heteroseksuel romantik er i høj kurs, mens homoseksuel romantik stadig får blandede reaktioner. I en seksualundervisningspjece, som for nylig blev udgivet af kampagnegruppen for homoseksuel ligestilling, kores der på de romantiske aspekter for at vinde tolerance hos de heteroseksuelle teenagere. Da de i forvejen bliver bombarderet med romantisk propaganda, vil de jo selvfølgelig være forstående overfor den homoseksuelle teenager, der bare beder om den samme "rettighed" til at elske et andet menneske, ikke? Men selv den romantiske forklaring har endnu ikke skaffet os samfundets overbærenhed. Maureen Colquhoun's forhold til sin kæreste blev præsenteret på denne romantiske måde i en artikel i "Woman's Own" sidste år: "Det er vidunderligt at være forelsket igen . . . Det betød simpelthen ikke noget, om hun var en kvinde eller en mand!". Men det betød i høj grad noget for Maureens politiske kollegaer, som propagerede lokalt og nationalt for at få hende afskediget fra sit job som parlamentsmedlem.

Lesbiske som udelukkende bruger romantik som forklaring på, at de seksuelt foretrækker kvinder, isolerer nogen gange sig selv fra andre lesbiske, fordi de nær-

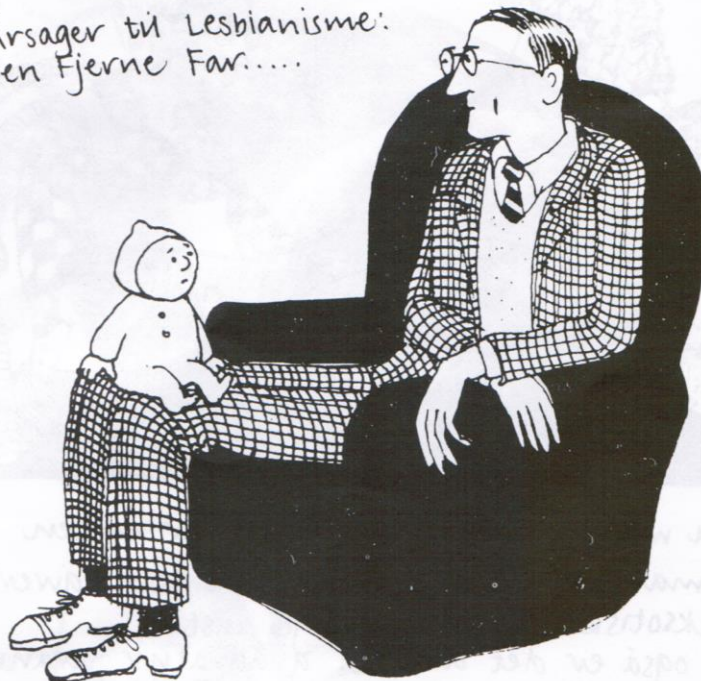
mest siger: "Jeg er måske nok lesbisk nu, men hvem ved — måske bliver det en mand næste gang." Ingen bryder sig om at blive sat i bås, og derved fastholdt i en gruppe vi måske ikke helt identificerer os med. Men lesbianisme er en mere omfattende oplevelse, et dybere engagement end hvad et individuelt og privatiseret/enkeltstående lidenskabeligt forhold indebærer. At fremstille lesbianisme som blot en eller flere intense romantiske oplevelser tager ikke højde for de stærke følelser, som mange lesbiske har for veninder og kvinder i al almindelighed. Der er mange enlige lesbiske, som ikke bare går og venter på den næste store kærlighed skal dukke op. Heteroseksuelle "mister" ikke deres seksualitet (seksuelle identitet), når de er enlige. Ligeledes er lesbiske ikke uden seksualitet, bare fordi vi ikke er i parforhold. Seksualitet kan ikke nedkoges til kun at være sex, ligesom kærlighed ikke kun optræder indenfor forelskelsens rammer.

Søsterskabs-teorien

*"We came home from the meeting
feeling utterly depressed.
Why can't Arthur Scargill see
that women are oppressed?
Linda stayed all night:
in the morning we caressed,
And I realised all the loving feelings
I'd suppressed . . ."*

"Jeg begyndte at føle mig tiltrukket af andre kvinder, så snart jeg begyndte at gå til møder i kvindebevægelsen. Mit liv var ligesom kommet til at handle mere og mere om kvinder, og jeg syntes, de var meget mere interessante end min mand, eller mænd overhovedet — mere spændende, mere betagende. Og jeg oplevede helt bestemt de lesbiske som bevægelsens elite samtidig med, at jeg var dødnervøs for dem. Når jeg kigger tilbage nu, kan jeg

Årsager til Lesbianisme:
Den Fjerne Far....

godt finde "spor", der, hvis jeg skal være bagklog, kunne pege hen imod lesbianisme. Jeg konkurrerede altid meget med drengene som barn. Jeg ønskede aldrig at ende som min mor — stirrende på nabovens hæk over dynger af opvask. Men uden kvindebevægelsen ved jeg ikke, om jeg kunne have taget det store spring og blevet lesbisk. De eneste forestillinger, jeg havde for, var noget med tykke piger i skolen, som altid sad bagerst i salen, når vi så film og holdt hinanden i hånden. Jeg regnede med, at de nok tog sig af hinanden, fordi drengene ikke ville have noget med dem at gøre. Men så snart jeg hørte om lesbisk bevægelse og om positive billeder af homoseksualitet, ændrede jeg opfattelse."

Dette citat er ikke nødvendigvis typisk for de hundrede af kvinder, der er blevet lesbiske "gennem kvindebevægelsen". For mange af os var lesbianisme ikke så meget et udtryk for betagende spænding eller en vej ud af ægteskabet, men snarere en udvidelse af den tæthed, der opstår mellem kvinder der arbejder sammen politisk, er afhængige af hinanden og også slapper af og morer sig sammen.

Mange af os spurgte os selv, hvorfor vi, når vi havde disse stærke følelser for kvinder, holdt vores seksuelle følelser udenfor? Det begyndte at virke som en urigtig og unødvendig adskillelse, som mænd havde påtvunget os. Det er ikke for at sige, at kvinder som valgte at forblive heteroseksuelle eller prøvede lesbianisme, men gav op, "er gal på den". Mange af de kvinder har givet udtryk for at de føler sig "undertrykt" af de lesbiske i bevægelsen. De oplever, at de lesbiske betragter det som mere feministisk at være lesbisk. Men problemet har hele tiden været, at det er de lesbiske, der har skullet forklare/forsvare sig selv — ikke de heteroseksuelle. Derfor må det nødvendigvis blive noget af en

chokerende oplevelse for kvinder, som forholder sig seksuelt til mænd, når de føler, at de skal retfærdiggøre deres seksualitet. De oplever, hvad lesbiske altid har været nødt til: at forklare/forsvare sig selv.

I kvindebevægelsens historie både her (England) og i USA er der perioder, hvor feminister har søgt at usynliggøre lesbiske i bevægelsen, for at de ikke skulle skræmme nye kvinder væk. Og den slags holdninger findes stadig. I basisgrupper udveksler kvinder deres bekymringer om-

Årsager til lesbianisme:
Skuffet hustru overfører
følelser til Datter....

kring lesbianisme, og blir samtidig konstant udsat for ægtemænds og kæresters drillerier omkring det. Og når to kvinder så beslutter at blive kærestes, skrigger opdidsede ægtemænd og lokale aviser op om, at "kvindebevægelsen gjorde hende til mandehader". Det er ikke spor overraskende, at kvinder foretrækker at køre udenom spørgsmålet om hetero/homoseksualitet og højst giver udtryk for et svævende: "Tja, jeg ved ikke rigtigt, jeg har bare altid haft behov for en mand på det område". Mange kvinder oplever, at de har besejret sexismen (kvindeundertrykkelsen) i deres personlige liv, enten ved at finde en rar mand, som ikke er så fastlåst i de traditionelle kønsroller eller ved at opdrage en til ikke at være det. Og selvfølgelig har de gennem den proces kæmpet for at foretage svære og drastiske ændringer i deres liv. Men sexismen handler ikke kun om kønsroller, og det at have held til at finde "en rigtig/alternativ" mand ændrer ikke et sexistisk samfund. Hvilket fundet af "frk. Rigtig" heller ikke nødvendigvis gør. Men et lesbisk forhold er langt mere truende for status quo end selv det mest radikalt ændrede hetero-forhold.

"Da jeg startede i kvindebevægelsen som heteroseksuel feminist, brugte min basisgruppe det meste af tiden på at snakke om seksualitet og forhold. Vi talte i timevis om sex, problemer med mænd, vores aggressioner imod kønsroller (som f.eks. hvordan det kan være, at mænd lider af den her fuldstændige mangel på evne til at rengøre et komfur), hvor meget vi hadede at blive piftet efter på gaden, at vi havde været generte som teen-agere, hvordan mænd havde svigtet os — alle de der ting. Men vi spekulerede aldrig over, hvordan vi var blevet heteroseksuelle. Spørgsmålet opstod simpelthen ikke. Jeg vil tro, at vi, lissom resten af verden, anså

Nu må du vælge, skat — det er enten din mars konjunktion neptun som giver dig eksotiske og besynderlige lyster, eller også er det din sol kvadratur uranus som giver dig en sygelig sensualitet....

det for at være normen. Så alle de spørgsmål, vi stillede ved, hvorfor kvindrollen indenfor de heteroseksuelle rammer var opbygget på den ene eller den anden måde, nåede aldrig frem til at sætte spørgsmålstegn ved selve heteroseksualiteten."

Men selv når vi blir lesbiske gennem kvindebevægelsen — vokser ind i kærlighed og tillid til andre kvinder — vælger vores egen seksualitet — undgår vi stadig ikke sexologerne. Vi er stadig de biologiske afvigere og psykologiske krøblinge overfor de andre. For nylig har amerikanske forskere kaldt den homoseksualitet, som lesbiske i kvindebevægelsen (mere eller mindre) har "valgt", for *pseudo-homoseksualitet*. Ifølge dem er det sådan, at hvis vi ikke lige er født "sådan", eller hvis vi ikke blev "sådan" på grund af en dårlig barndom, så er vi en flok forbandede fupmagere.

Men hvad er så svaret?

So, how did it start, how did it all begin?

We're trying, yes, we're trying hard to find our lesbian origin.

If only we could find it, it would be just great —

Then the straights could tell us how they got so straight.

So let's think about it sisters — but where should we begin . . .

Is it a sociological,

Biological,

Astrological, or . . .

Phenomenological

Lesbian origin?

Vi synes selv, det er svært at vælge en bestemt af disse teorier om vores lesbianisme, især fordi de alle, bortset fra søsterskabs teorien, ligger for tæt på den slags ideer, som folk, der hellere havde

set, at vi var blevet "normale", har forsøgt at pådutte os hele livet. Som fuldstændige forklaringer forkaster vi i hvert fald de teorier, som får os til at føle os håbløse og afmægtige — såsom "født sådan" og "psykisk forstyrret" — fordi de kun tjener til fordel for dem, som helst vil ha' os til at holde kæft og klare "vores ulykkelige skæbne" så usynligt som muligt.

På den anden side har vi personligt heller ikke megen tillid til teorien, der er populær blandt feminister, om at vi er avantgarden af alle kvinder, utopiske billeder på hvad alle kvinder kunne opnå, hvis blot . . .

For det første anser vi det for temmelig usandsynligt, at der nogensinde vil komme en tid, hvor alle kvinder er lesbiske. For det andet ville det være en temmelig uudholdelig byrde at skulle være "forbilledet", når vi tager vores rodede hverdagsliv i betragtning.

Så vi holder os fortrinsvis til ideen om, at seksualitet er skabt af de generelle samfundsforhold, som mænd bestemmer og har bestemt i århundreder, der siger, hvad kvinder kan foretage sig og hvordan. Og indenfor denne forkvaklede kultur har vi hver især vores egen personlige livshistorie. Ligesom heteroseksuelle feminister er vi helt klar over, at heteroseksualiteten, som den praktiseres i vores samfund, er en hovedbestanddel af det system, som altid gavner mænd. Kærlighed, lovgivningen, der ønsker os i parforholdslænker, opfostringen af børn i kernefamilier — det hele er koblet sammen på måder, som undertrykker kvinder. Det er gennem heteroseksualiteten, de fleste mennesker kommer til at opleve hele dette sammenkædede system, som "normalt" eller endda "naturligt", en opfattelse der for de flestes vedkommende er så fastlåst, at de ikke engang sætter spørgsmålstegn ved den.

Nogle bosse og lesbiske grupper har gennem de sidste par år presset temmelig meget på, for at få den heteroseksuelle verden overbevist om, at vi er præcis lissom dem og bare vil have lige rettigheder. De lige rettigheder har været hovedelementet i disse gruppers reformkampagner. På mange måder er vores liv ens. Og vi kan unægteligt ikke ændre *alt*, selv om vi gerne ville. Men vi oplever alligevel selv, *at vi rent faktisk er anderledes*. Vi vil studere vores forskellighed, hvad end den skyldes for at komme til at forstå den på vores egne betingelser. Vi mener, det er op til os, at bestemme, hvorfor vores forskellighed er væsentlig, og hvordan vi vil bruge den. Heteroseksuelle skal ikke have lov til at pådutte os deres undertrykkende og defensive definitioner.

Blandt lesbiske feminister er der ikke en "rigtig begrundelse" for, hvordan vi er blevet lesbiske. Derfor har vi heller ikke lyst til at bruge en masse tid på at efterforske den enkeltes fortid — muligheden for ændringer ligger i fremtiden, ikke i fortiden. Og vi er alle mere eller mindre kommet ud på den anden side af tunnelen med evnen til, på trods af alle normer, at proklamere kvinders mulighed for at elske andre kvinder og til at inkludere vores seksualitet i denne kærlighed. For os er spørgsmålet: "Hvordan blev vi sådan?" ikke et lille frustreret/forvirret skrig i en hård verden, men en udfordring til alle de, som stadig tror, at seksualitet ikke har noget at gøre med politik, og at homo/heteroseksualitet er en nedarvet og uforanderlig del af deres natur.

(Vi vil gerne takke alle de kvinder, som har hjulpet os med at forme ideerne og skrive denne artikel).

Oversat af Eva og Gudrun, RSB

Myter og

Om beskrivelsen af lesbiske i skønlitteraturen.

Kvindestudier nr. 4 / Delta

Af Karin Lutzen

"At jeg har valgt at undersøge myterne, fordommene og holdningerne således som de dukker op i skønlitteraturen, skyldes at netop skønlitteraturen ofte er et barometer for samtiden, en afspejling af sin tids bevidsthed".

Artiklen er en historisk gennemgang af den europæiske skønlitteratur der omhandler lesbiske og lesbianisme.

Ved at anbringe og nummerere de myter og fordomme der opstår i materiale fra perioden 1600-1945, frembringer Karin en oversigt over de skiftende holdninger til og opfattelser af lesbiske gennem næsten fire århundreder.

"... selvom en myte f.eks. er opstået i 1600-tallet, så kan den leve videre den dag i dag i bedste velgående."

Men hvad er en myte og hvad bruges den til? "Ordet myte anvender jeg, uden at det har nogen som helst religiøs betydning, men betegner en forestilling som er almindelig udbredt, som bruges for at forklare at noget er som det er, men som ikke er fuldtud sand."

Fra skandale kronikene af 1500- og 1600-tallets engelske og franske hof til Theophile Gautiers 'Mademoiselle de Maupin' som udkom i 1835, giver alle kilderne udtryk for hvad og hvordan lesbiske er. Det fremgår f.eks. at lesbiske er: "udelukkende seksuelle, nærmest altædende og kaster sig over alle kvinder", at de er "hinandens tidsfordriv, indtil de finder en mand", eller "hinandens trøst, fordi de ikke kan finde en mand", de kan "varme hinanden op seksuelt, men må gå til en mand for at få den guddommelige oplevelse", men at de ikke kan "tilfredsstille hinanden seksuelt, det kan kun en mand, takket være hans penis". Der var imidlertid nogle formildende opfattelser; f.eks. at det var tilladt at være lesbisk hvis "det kan betragtes som tidsfordriv eller skyldes, at man ikke har andre muligheder eller vil undgå graviditet, eller kan forklares med en af myterne" eller "at man er ung og smuk og alligevel ikke uinteresset i mænd" eller at "man tager sig af dage eller får en sørgelig slutning".

Parallelt med disse findes nogle indstillinger der siger: "det eneste lesbiske trænger til er et ordentligt..." og at "det er kun godt hvis en mand kan vriste en kvinde ud af armene på en lesbisk".

Tidsrummet er stort og forfatterne forskelligartede, men eet har de tilfælles — at de er mænd og derfor ikke lesbiske selv og har i mange tilfælde tilsyneladende næppe set så meget som skyggen af en der er det. Hvad der især er iøjnefaldende ved sin fraværelse, er positivt og bekræftende omtale.

Først med de såkaldte "drengepiger" eller "ungkarlekvinder" i 20'erne som gik ud "kortklippede og kortkjolede" i arbejdslivet og derved erhvervede sig økonomisk uafhængighed, sker der en voldsom kovending i de a la carte holdninger. "Vir-

keligheden var for første gang gunstigere for lesbiske kvinders liv. Kvinder kunne ikke blot forsørge sig selv, de kunne også bevæge sig ud af deres klasse, hvis stemningen ikke behagede dem. Ganske vist blev de ekskluderet af det gode selskab, men havde de mod til det, kunne de være ligeglade, og de kunne vende sig til den stadig mere udbredte lesbiske subkultur. Men netop derfor blev den offentlige stemning endnu mere fjendtlig mod lesbiske, end den havde været før... de lesbiske forhold, der før blot var betragtet som uskyldigt tidsfordriv for umodne kvinder, (blev) nu stemplet som sygelige".

Også i 20'erne udkom Radclyffe Halls bog 'Ensomhedens Brønd' som set ud fra en lesbisk historisk synsvinkel er af stor interesse. Den blev standset af censuren og derefter gjort til skydeskive for en retssag der drejede sig om krænkelse af offentlig moral. Litterær censur i England var ikke ualmindelig, men påfaldende er at i samme år (1929) var der udgivet flere andre bøger med lesbianisme som emne eller bi-tema og som solgtes i boghandelen ganske uden videre.

"Man måtte ganske vist gerne skrive bøger om lesbiske, men så skulle de latterliggøres eller fremstilles som perverse... og Radclyffe Hall gør ingen af delene. Anklagen mod bogen bygger da også på, at hun ikke fremstiller lesbiske som usympatiske og daddelværdige og modstanderne går helt amok, når de skal forklare, hvorfor bogen skal forbydes." Bogen er ellers et forsmædeligt nederlag for lesbisk autonomi, idet historiens heltinde giver afkald til sidst på forholdet til sin veninde så

Natalie Barney og Romaine Brooks levede som åbent lesbiske i Paris i begyndelsen af dette århundrede.

Holdninger

denne kan giftes med en mand og så leve et mere lykkeligt liv ved at deltage i det "gode selskab" og blive accepteret af den øvrige omverden i kraft af sin "normalitet".

Radclyffe Hall mente desuden også, at hun selv og andre lesbiske var mandssjæle fanget i kvindekroppe og på denne måde tilsluttede de sig nogle af de gamle myter. Men alligevel har vi endelig en forfatter der selv er lesbisk og som forsøger at kaste noget af virkelighedens lys over det af århundreder mytilslørede emne.

Udover at gennemgå mytternes udvikling, gransker artiklen i et andet afsnit, i hvordan lesbiske bliver behandlet eller rettere sagt, ikke behandlet men ofte bevidst fortiet af videnskaben og historikerne. Den ser også nærmere på den tvangsheteroseksualisering der foregår ved at ikke bare skønlitteraturen men alle kulturelle udtryksformer handler om mænd og kvinders forhold, og hvis kvinders forhold til kvinder overhovedet nævnes så "bliver dette liv, som vi her har set gjort til en sag, til et problem".

En myte har altid en årsag og en funktion

Artiklen kunne måske nemt have endt i en slags grædemur som vi så ofte før har set "hvor er det synd for lesbiske, at de er så undertrykt og bliver så monstrøst misrepræsenteret og fortiet", i stedet slutter den med en dristig analyse. "... for mig at se, er det ikke så væsentligt, hvor sande disse myter er, men derimod hvilken ver-

Adrián Piper: I Embody

densopfattelse disse myter afspejler, hvorfor de bliver fortalt, af hvem de bliver fortalt, og hvorfor, de bliver troet at være sande, kort sagt, hvad er mytens funktion ... hvis interesse tjener det, at fremstille en speciel gruppe, som om den har et ynkeligt liv og selv er utiltalende? Jeg vil sige, at det tjener mandssamfundets interesser at blive lesbiske som skræmmebillede; ingen kvinde vil længes efter at tilslutte sig en gruppe, der omtales så afskyvækkende og samtidig vil ingen kvinde kunne

genkende sig selv i disse myter ... For det er i mandssamfundets interesse, at det traditionelle kønsrollemønster opretholdes. Det tjener dets interesse, at kvinder — isoleret fra hinanden — opdrages til at overtage den mandsdominerede verdensopfattelse og den mandsdefinerede opfattelse af dem selv, som om den var deres egen. Det er mandssamfundets ideologiske strategi at gøre kvinder socialt afhængige af mænd. Det gøres ved gennem tvangsheteroseksualiteten at få kvinder til at rette deres følelsesmæssige og seksuelle orientering mod mænd ... Mandssamfundets materielle strategi består (også) i at gøre kvinder økonomisk afhængige af

mænd. Men strategien kan kun lykkes ved at sørge for et samspil mellem den ideologiske og den materielle strategi."

Denne korte anmeldelse gør næppe retfærdighed overfor artiklens læselighed og detaljerede noter. I en anden afhandling i Kvindestudier 4 skriver Lotte Thrane: "Vi må erobre vores fortid for at eje nutiden ... Vi har brug for den selvbevidsthed, der hviler på at vi ved *hvor* dan det gik til". Og derfor er 'Myter og holdninger' et væsentligt bidrag til forståelsen af vores nuværende situation.

Lisa Hughes

Radclyffe Hall

Samtale mellem Karin Lutzen og Lisa Hughes
August 1980

LISA: — Vi ser i din artikel at lesbiske historisk set er blevet uhyre negativt fremstillet. Optræder de i et andet lys i den moderne litteratur? Eller synes du der er opstået nye myter og holdninger?

KARIN: — Skal vi prøve at snakke om almindelig litteratur altså om kvindelitteratur som ikke er specielt lesbisk. Hvis jeg så prøver at se på det med de øjne med hvilke jeg har læst de andre bøger og hvis vi tager nogle kvindebøger der er skrevet indenfor de sidste ti år, altså efter kvindebevægelsen, så kunne vi begynde med Marilyn Frenchs bog "Kvinder".

Og den synes jeg er en meget fantastisk bog om heteroseksuelle kvinders undertrykkelse og deres handling mod undertrykkelsen. Deres udvikling bliver beskrevet

i forhold til dem selv og så i forhold til mænd. Det vil sige, at de gør op med deres forhold til mænd og de mænd de så ender med til sidst når de er bevidste er sådan nogle mere eller mindre bløde nogen. Men at de skal være mænd man skal forholde sig til, det bliver der ikke sat spørgsmålstejn ved overhovedet, på trods af de varme kvindefællesskaber de også oplever. Så sker der det som jeg synes er lesbisk nye kors. Det er at blive beskrevet eller at blive nævnt fordi så har forfatteren betalt sig fra at *behandle* lesbianisme. Ved ligesom på en meget tiltalende og sympatisk måde at beskrive en lesbisk kvinde i en fodnote har de gjort deres pligt.

I "Kvinder" er der så en meget sod og udmærket lesbisk, men som bliver beskrevet som om hun har været lesbisk hele sit liv. Altså lige som hun ikke kan være på en anden måde, kan de heller ikke være anderledes. Og selvom de lever sammen

og omgås hinanden meget, så bliver der aldrig — kun et lille sekund i bogen bliver det fremkaldt som en mulighed for at Myra kunne måske få et forhold til den kvinde. Men det sker ikke.

Det som jeg synes forøvrigt, er at selvom det er sivet ind hos de fleste forfattere, at lesbiske findes, så burde vi også optræde aktivt i persongalleriet. De heteroseksuelle kvinder som gør op med deres konsrolle, og som gør det meget bevidst og meget energisk, får ikke den mulighed, at et liv med kvinder eller et lesbisk liv kunne være muligt for dem. Lige så lidt som hun sætter spørgsmålstejn ved sin egen lesbianisme, sætter de heteroseksuelle kvinder det ved deres liv.

Så tænkte jeg også på "Skammen Forbi", den bliver af mange kaldt for en lesbisk roman. Og det var med det for øje at jeg begyndte at læse den. Men det forfatterinden gør er fra første side at forholde sig til mænd. Og ikke sådan, at hun er vild

Hvad så?

med mænd eller falder på røven for dem. Det gør hun ikke. Hun synes det er rædselsfuldt og hun har det dårligt med det men hun forholder sig til dem *hele* tiden. Hun går ud og ind af forholdene uden, synes jeg, at blive særlig meget klogere af dem og uden at opleve noget godt ved det. Men det der med så at tænke på om hun så ikke skulle lade være med at ha' noget med mænd at gøre, det varer jo længe.

Da hun så endelig på side 885 eller hvor meget det nu er, får et forhold til en kvinde så er det så fantasifuldt som hendes elskers kone, og ingen af dem kalder sig lesbiske. Det er meget, gud bevares, altså det er meget positivt beskrevet, de har det meget dejligt. Men på *intet* tidspunkt betragter de sig selv som lesbiske. Og de forholder sig hele tiden til manden og hvordan han nu reagerer på deres forhold. Ind imellem i bogen er der nogle flashbacks hvor hun ligesom prøver at vise hvor langt hun er kommet i sit forhold til mænd ved at ha' støvet sådan en blød lille fyr op. Men ham forholder hun sig også hele tiden til, fordi når hun så skriver, at hun lever sit eget liv og gør hvad der passer hende, så skriver hun også hvordan *han* reagerer på det og ikke hvad hun egentlig *selv* får ud af det. Til aller-aller sidst når hun har brudt med ham, så står der sådan nogle forblømede sætninger om, at nu vil hun leve sammen med kvinder, men det gør fandeme ikke sådan en tyk bog lesbisk, at det står som mulighed til allersidst.

Jeg synes, hun forholder sig til mænd fra først til sidst, hvadenten de er åndssvage eller ej, hun forholder sig ikke til kvinder eller til sit eget ønske om at være sammen med kvinder.

Jeg kunne også tage filmen 'En kvinde som Eva' hvor det er to smukke kvinder — det hele er så sødt og rart — den ene går fra sin mand, men der ligger ikke nogen protest i det, at hun går fra ham. Det bliver ikke sat i nogen sammenhæng. Altså han bliver ikke vist som repræsentant for mandssamfundet eller noget som helst; han er bare en tilfældig mand.

Og så moder hun en kvinde som hun bliver forelsket i. Så kommer skilsmissetretssagen hvor hun skal slås for at få børnene og så siger hun åbent, at hun er lesbisk og begynder forsvarstalen, og så retter vi os allesammen i stolene og håber på, at nu kommer jo der, hvor hun skal sige, at det er vigtigt at være lesbisk i dette mandssamfund. Men så siger hun, 'ja, jeg er sammen med en kvinde nu, men køn-

net på den jeg går i seng med kan være ligegyldigt, det ændrer ikke noget ved den måde jeg er på overfor mine børn.'

Så gør hun det til, at det er eet fedt hvadenten man er sammen med mænd eller kvinder.

LISA: — Radclyffe Hall var epokegørende ved at stå åbent frem som lesbisk forfatter og forsvarer sin bog mod presse-censur i en offentlig retssag. Du forklarer også i artiklen at Radclyffe Hall selv var med til at give nogle af de gamle myter videre. Jeg kunne godt tænke mig at snakke om hvad moderne lesbiske forfattere gør for at ændre de gamle opfattelser, eller hvad de stiller op for at ændre vores forestillinger om lesbiske. Jeg tænker på Rita Mae Browns 'Rubyfruit Jungle'.

Den måde jeg synes lesbiske ellers bliver præsenteret på i litteraturen er sådan noget med at de er ensomme og neurotiske og psykisk ude af balance og lever sådan nogle triste, sørgelige liv. Det Rita Mae Brown gør, er at beskrive nogle kvinder som virkelig er enormt stærke og som har en enorm livsglæde og en meget attråværdig livsstil. De arbejder og er politisk engageret og de har sandelig også kæmpet sig frem til en bevidsthed om deres liv og situation som lesbiske. Og i en forskrift til en anden bog hun har skrevet som hedder 'In Her Day' skriver hun: 'I kunsten som i politik må vi beskæftige os med mennesker som de er, ikke som vi ønsker dem at være. Kun ved at arbejde med det virkelige liv kan man nærmest sig det ideale'. Og det er det hun gør.

Det er selvfølgelig ikke altsammen lyserødt og lykkeligt — men hun viser virkeligheden ved det at være lesbisk både glæder og sorger og kærlighed og det der er så vigtigt — sammenholdet lesbiske kvinder imellem. Men mest af alt at det kan være et godt alternativ at vælge at leve lesbisk og at hun beskæftiger sig med *virkeligheden* i modsætning til *myten*.

KARIN: — Jeg kunne godt tænke mig at sige noget om, at sådan som vi som er feminister synes, at vores lesbiske liv skal beskrives — det er, at det er en mulighed for alle kvinder. Og at det er et liv hvor vi så godt som det nu kan lade sig gøre i dette patriarkalske samfund, lærer vore egne behov at kende, hvor vi lærer at se på os selv med vore egne øjne, og at det er så godt som det eneste liv vi kan leve, hvor vi kan blive virkelig kvindeidentificeret. Det synes jeg er vigtigt at få frem. Og at det er noget som kan lade sig gøre for *alle* kvinder.

Sådan som lesbiske ellers bliver beskrevet

nu om stunder, så er det enten som i 'Kvinder' hvor det er sådan noget man er født til, eller i de andre der har mere med kvindebevægelsen at gøre som noget forfatteren personligt kommer ud for på et eller andet tidspunkt men så slutter romanen som 'Brud' f.eks. lige hvor hun står på nippet til at leve lesbisk eller også er det sådan en slalom ligesom 'Skammen Forbi' hvor hun går ud og ind af det.

Altså det er aldrig en helhjertet beskrivelse man får og det var det jeg godt kunne tænke mig. Det var sådan som jeg synes vi skulle gøre.

Jeg kunne også godt tænke mig at vi viste hvor tvangsheteroseksuelt samfundet er. Prøve at vise hvordan verden egentlig ser ud fra vores øjne. Det synes jeg er blevet fantastisk flot gjort i 'Kvinder'. Den måde mandsverdenen ser ud fra undertrykte kvinders øjne.

„HØR HER LILLE FRUE”

Virgilio Guidi: Ritratto della Baronessa Graff.

Jeg er 30 år gammel, og opvokset i provinsen. Efter 7 års ægteskab måtte jeg realisere, at jeg er lesbisk, og brød ud af mit ægteskab.

I starten gik det godt, indtil jeg opdagede, hvor svært det var, at leve som en minoritet, især efter jeg havde levet i, hvad folk kalder en normal tilværelse, hvor man kan tale åbent om sit liv.

De første 3 måneder som skjult lesbisk måtte jeg erkende, hvor svært det var, og gik så langsomt ind i en svær depression med angst. Jeg følte hele tiden jeg skulle forsvare min skilsmisse, og ikke kunne fortælle den egentlige årsag til, at jeg havde det dårligt. Fordi jeg nu skulle til at leve som en undertrykt minoritet, både på arbejdet og privat.

Det endte med, at jeg frivilligt lod mig indlægge på en psykiatrisk afdeling på et lokalt amtssygehus. Jeg var indstillet på at tale åbent og ærligt om, at jeg er lesbisk, i håb om, at de kunne hjælpe mig til at realisere mig selv som lesbisk og støtte mig deri.

Jeg fortalte dem om mine stærke følelser overfor kvinder, som jeg altid har haft, og som jeg aldrig har følt for mænd. Jeg håbede at møde forståelse for dette, men fik det modsatte. De fortalte mig: "Du kan nok se, at med den psyke du har, og med de utallige selvmordsforsøg der er blandt homofile, vil det være svært for dig hvis du vælger at leve med den seksualitet". Jeg var fortvivlet, de stillede det op som et valg — jeg følte ikke noget valg, men ville helst leve, som jeg inderst inde følte var mig. Jeg håbede på at få nogle samtaler (alene) med en psykiater, men kun den dag jeg blev indlagt, lykkedes det at få en samtale med kun een person, og fik så bare piller mod depression, hvilket ikke hjalp. Jeg havde jo brug for at tale om mit fremtidige liv, og var ikke interesseret i at gå i en ligegyldighed, pga. de piller, der uddeles med rund hånd på disse afdelinger.

Efter mit første møde med psykiateren, kom jeg til en upersonlig samtale, hvor sygemedhjælpere, socialrådgivere og en læge var til stede. Jeg følte mig så utryk ved så mange mennesker som skulle høre på mig, at jeg intet fik sagt og røg ud efter få minutter.

Nogle dage efter blev jeg kaldt op til overlægen, en ældre herre. Det eneste han gjorde, var at gi mig hånden, og spørge om jeg kunne lide min fraseparerede mand, hvorpå jeg svarede at jeg intet havde imod ham. Han svarede, med et klap på skulderen: "Så skal De nok blive rask, lille frue". To minutter stod jeg med en underlig fornemmelse af håbløshed og uforståenhed fra disse mennesker, som åbenbart ingen forstand har på, hvad det vil sige at være homofil.

Jeg lod mig udskrive, da de sagde til mig, at de syntes jeg skulle droppe mit forhold til den pige, som jeg elsker og havde forladt mit ægteskab for, og finde en anden person, en mand, da jeg jo kun havde levet i et forhold, til en mand.

Jeg havde fortalt dem, at jeg havde levet et dobbeltliv i 2 1/2 år inden, og aldrig havde følt mig tiltrukket af mænd, kun kvinder.

Efter udskrivelsen blev jeg henvist til en kvindelig midaldrende psykiater, som kom til den konklusion, at jeg måtte være biseksuel, eftersom jeg havde været gift i 7 år, og havde fået en datter. Men jeg mødte min tidligere mand som 15-årig, blev gift som 19-årig, da jeg blev gravid. Jeg var gift med en meget sød mand, som på ingen måde tugtede mig eller lignende, så en begrundelse for at jeg nok havde mødt den forkerte mand, var udelukket.

Jeg var bare aldrig blevet oplyst om, at der er mennesker, der lever på en anden måde, derfor giftede jeg mig, som de fleste andre gør. Jeg havde aldrig mødt nogle lesbiske piger, så derfor opdagede jeg det temmelig sent, som 25-årig, og levede biseksuelt, da det var svært at bryde ud af et ægteskab, når der er et barn, man også skal tænke på. Man kan jo heller ikke vide hvad det vil sige, rigtigt at elske før man møder en, der helt gengælder disse følelser.

I dag lever jeg lykkeligt, og har fuldstændig realiseret mig selv, med den pige, som jeg forlod mit ægteskab for, da jeg var så heldig at møde nogen mennesker, som virkelig forstod mig, og kunne hjælpe og støtte mig til at realisere mig selv.

Tænk på de læger og sygeplejersker/sygemedhjælpere, som selv er bøsser og lesbiske, og hvordan de skal trives på deres arbejdspladser, og møder disse holdninger. Jeg skriver dette, da jeg også tænker på de mange mennesker, der bukker under for den diskrimination, der er omkring homofile, og møder disse læger og sygeplejersker, som intet kan forstå, men kun sætte skrek i livet på dem, og på forhånd domme dem til en håbløs, og fortabt tilværelse.

Og har de ikke andre, som kan støtte dem i at realisere sig selv, kan det nemt ende, som de spæede det ville gå mig.

Kathe Christensen

**BLIV REDAKTIONS-
MEDLEM** ○○○○○○○○

SEKSUALPOLITIK søger flere
redaktionsmedlemmer M/K og B/L
Igen tilknyttet bevægelserne
Vi holder 1 ugentligt aftenmøde
Er du interesseret, skriv til
SEKSUALPOLITIK · NØRREBROGADE 41^{IV} 2200 N

Første gang jeg så dig,
var du dybt koncentreret,
i hvad du så
— der var mange omkring dig.

Første gang da jeg var dig nær,
rørte du ved mig
det varede kun et øjeblik
du husker det sikkert ikke,
— for der var jo så mange.

Siden smilte du — til så mange
så mange gange
så til og blev lidt or og bange,
det var forresten dengang
fuglene begyndte at lave ballade
indeni min mave!

Siden gik vi ud — sammen og med andre
det var både sjovt og dejligt
— men trist blev jeg,
da jeg fik at vide — du havde en anden.

Du tog hjem — alene
og lod mig være ene, men lod mig vide
at jeg ikke var ene,
Dagen derpå — var du der ikke — stod op — helt alene.

Anne Lise Nehm (1979)

Nar solen skinner, kommer jeg i tanke om dig
når stormen synger, kommer jeg i tanke om dig
og når regnen falder, tænker jeg især på dig,

— forstå det ikke
kun dette at jeg elsker dig.

Nar morgenen er der, tænker jeg på dig —
når middagen er der, tænker jeg på dig —
og når aftenen er der, tænker jeg især på dig
— selv om jeg læser, skriver og regner
tænker jeg på dig — jeg håber
— du tænker lidt på mig!

Anne Lise Nehm (1979)

Jane O'Grady

Min kærlighed havde været gemt bag brændestabler og månestråler —
 jeg havde længe ikke grebet om din arm — strøget over din ryg —
 holdt din hånd, og kærtegnede den bløde pude ved tommelfingeren.
 Jeg savnede din krop omkring min.
 Det lykkedes endelig — det var ligetil og let.
 Du var utrolig sød og når mine hænder let søgte din varme —
 strømmede der bølger op i mig.
 Jeg blev lidt svimmel — min krop brændte imod din.
 Vi lå der . . .
 din lille faste krop — mine store runde kurver.
 Vore skød vuggede ømt mod hinanden. Du kyssede mig, som kun du
 kysser — fast — inderligt — krævende — åbent —
 jeg drikker af din tunges saft, samtidig flyder jeg mellem mine
 lystlæbers bredder. Du tar om mig — mærker mig af — undersøger om
 bryster — arme — hals stadig er der.
 Jeg tar en håndfuld fast — men åh så blød ende
 fingrene kærtegnede og søger dig på samme tid.
 Vi danser samme dans, endskønt vi ikke har aftalt rytmen.
 Bliv ved at træde disse trin . . .
 vore maver mødes — din hånd mellem mine lår — søgende

som en vandrer i ørkenen — glædesstrålende over at finde oasen —
 som forvandles til det brusende hav, der opsluger i bølgedalene —
 og gisper på bølgetoppen. Mine hænder har fundet et andet ocean —
 som er ligeså vildt og gådefuldt som mit.
 Mine fingre svømmer, de blir kysset og båret rundt.
 Vi brænder — elsker — åbne og varme.
 Du hvisker lidt — vi ånder vores fælles sang.
 Min tunge smager dine gisp — mine fingre er dybt inde i dig —
 og du modtager dem med kærtegn. Jeg svæver lidt på hælene —
 dine hænder — åh dine hænder er overalt — mit skød fanger
 dine fingre påny — suger dem til sig — sukkende:
 forlad aldrig denne strøm. Rundt og rundt — du er så blød
 der går tråde langt op i maven, de trækker sig sammen —
 jeg synker — Åh for guds skyld — hold aldrig op.
 Du hvisker mit navn — klemmer mygt min hånd mellem lårene
 du sukker og du er smuk — dine kys bliver lette
 og du kryber ind i min favn.

Birgit Agermåne
 vinteren 80

VI ER LESBISKE i alle åder - Vi er lesbiske mråder - Vi er lesbis

Maggie Fagan har snakket med Marie-Louise Ejlers, Dorte Olsen og Elsebeth Kroer fra den lesbiske gruppe i "Rådgivningen for bøsser og lesbiske" i Forbundet af 1948 - landsforening for bøsser og lesbiske.

Foto: Eva Fog

I april 1979 overtog en gruppe lesbiske og en gruppe bøsser den igennem 10 år eksisterende Rådgivning i Forbundet af 1948. Rådgivningsgrupperne har en selvstændig placering indenfor Forbundet, der stiller lokaler, telefon m.v. til rådighed, men iøvrigt ikke har nogen indflydelse på gruppernes arbejde. De to rådgivningsgrupper har en del fælles aktiviteter både udadtil og i forhold til Forbundet, og løbende fælles diskussioner af arbejdsmetoder og bøssers/lesbiskes livsvilkår, glæder og problemer. Men de to rådgivningsgrupper har ikke klient-arbejde sammen, idet grupperne arbejder ud fra det grundlæggende princip at bøsser rådgiver bøsser - og lesbiske rådgiver lesbiske.

Rådgivningen er gratis, og ingen af rådgiverne får løn for deres arbejde.

Den lesbiske gruppe forberedte rådgivningens etablering gennem ca. 1/2 år. Begrundelsen for at lave en rådgivning for lesbiske var en stærk formodning om, at der var et enormt behov for en sådan rådgivning, bl.a. fordi lesbiskes problemer ikke bliver taget ordentligt op i hverken de stats- og kommunale rådgivnings- og behandlingsinstitutioner, eller i de forskellige slags alternative rådgivninger (herunder kvinderådgivningerne), eller i den dengang eksisterende rådgivning i F-48 (der på det tidspunkt udelukkende bestod af mandlige rådgivere). Når gruppen valgte at organisere sit arbejde i tilknytning til netop F-48 - fremfor f.eks. i Lesbisk Bevægelse - skyldtes det dels at F-48 viden om er kendt som en officiel forening til varetagelse af bøsser og lesbiskes interesser, og at den hidtidige rådgivning i stor udstrækning var kendt og brugt som henvisningssted fra de officielle rådgivnings- og behandlingsinstitutioner. For mange kvinder, der ikke i forvejen er i miljøet omkring Lesbisk

Bevægelse, vil F-48 også være både bedre kendt og lettere tilgængeligt. Desuden er der gennem F-48 mulighed for finansiering af f.eks. retssager af principiel betydning for bøsser og lesbiske.

Kvinderne i den lesbiske rådgivningsgruppe repræsenterer mange forskellige faggrupper, men de understreger, at den væsentligste dimension i arbejdet ligger i at de selv er lesbiske og har erfaringer med at blive og være det.

MARIE-LOUISE: - Da vi havde samlet den lesbiske rådgivningsgruppe i efteråret 1978, startede vi forberedelserne med bl.a. at skrive vores egne livshistorier, og så i gruppen snakke om hvad der var af fælles træk i den proces at blive lesbisk. Det var meget spændende, for vi havde bl.a. hver især oplevet det at blive lesbisk som et personligt opgør med vores egen kvindeopdragelse og vores egen kvinderolle. Og vi havde også allesammen oplevet at det havde betydet nogle helt radikale ændringer af vores måde at forholde os til både os selv, og vores familie og venner, til vores arbejde - og til vores livssituation i det hele taget. Hele den proces prøvede vi at beskrive hver især, og så snakkede vi i gruppen om hvad der var af fællesnævner på trods af de vidt forskellige omstændigheder vi havde haft og levet i. Denne grundige forberedelse har været god og vigtig for os, for dels kender vi nu hinandens historier godt, hvad der er vigtigt når vi skal arbejde sammen, og dels fik vi på den måde en bearbejdet viden om hvad det egentlig betyder på alle mulige måder, at blive lesbisk og hvilke problemer og problemfelter der særligt er for lesbiske kvinder. Jeg synes meget vi bruger de erfaringer i vores samtaler med kvinderne der kommer og tit på mange forskellige led der er på vej til at skulle finde ud af hvordan de skal klare det at leve lesbisk og skabe sig et godt liv som lesbiske.

Elsebeth: - Det der for mig var spændende ved de livshistorier var, at de beskrev hvordan vi efterhånden som vi hver især kom igennem den proces at blive lesbiske, blev meget stærkere. Det synes jeg er noget af det vigtigste fælles, i vores livshistorier.

livsområder - Vi er 1 i alle livsområder - ke I ALLE LIVSOMRÅDER

Forskel fra andre rådgivninger: lesbianisme som indfaldsvinkel

Maggie: — *Kan I sige noget om hvordan I arbejder med lesbiske kvinders problemer, den fremgangsmåde I har, og hvad I synes I har af tilbud, som man ikke finder i andre rådgivningsgrupper?*

Marie-Louise: — I rådgivningsgruppen er vi nu 8 lesbiske, og vi rådgiver altid to og to. Det gør vi primært for at rådgive bedre, men også fordi vi, efter hver snak med en kvinde, der er kommet til os, bagefter snakker det igennem i den samlede gruppe. Og det er en helt klar erfaring — også fra andre rådgivninger iøvrigt — at man ved at være to både kan nuancere meget bedre, og i det hele taget får to indfaldsvinkler på problemerne. Tit kan vi også netop bruge det at vi har forskellige erfaringer, så at det ikke blir en sag mellem een kvinde, som skal have råd, og så een der giver råd, men mere en fælles snak om hvad problemerne egentlig er i bredere sammenhæng, og hvordan vi kender dem i forskellige afskygninger. Vi kan egentlig også, tror jeg, bedre involvere os selv som personer og blir mindre kørt

over i en mere professionel rådgivningssituation ved at være to, ved at gøre det til en ikke-mystisk snak mellem tre kvinder.

Elsebeth: — For at vende tilbage til hvad vi kan tilbyde til forskel fra andre: Jeg synes det vigtigste i hvert fald for os, er at vi er lesbiske alle sammen, og at vi alle har nogle erfaringer med at være lesbisk, og også med at *blive* det. Der har vi selvfølgelig allesammen forskellige oplevelser omkring vores situation den gang, og det synes jeg nok er det allervigtigste.

Terapi og konkrete livsbetingelser

Maggie: — *Kan I også tilbyde en mere terapeutisk hjælp?*

Marie-Louise: — Det vi først og fremmest gør er at støtte de kvinder, som kommer, i forhold til den omverdenssituation de er i. Mange af dem som kommer hos os, og ikke før har snakket med andre lesbiske, har nogle meget ubearbejdede og mystiske forestillinger om hvad det vil sige at være lesbisk, som f.eks. at det at være lesbisk enten er noget man er født med, eller en skæbne, som er kom-

met bag om ryggen på en, og ihvertfald som noget besværligt og *forkert*. Og det har for mange af dem også hidtil været besværligt og svært at være lesbisk. Men myterne og forestillingerne om hvad det vil sige at være lesbisk kommer selvfølgelig af, at der er så enormt mange fordomme imod kvinder, der foretrækker at leve med og elske kvinder — og derfor ikke er interesserede i først og fremmest at forholde sig til mænd. Men myterne og forestillingerne kommer også fra de reaktioner de selv har mødt, eller hørt om. De har altså tit heller ikke en opfattelse af at det at være lesbisk er noget man udvikler sig til og som man egentlig selv producerer som noget godt — og som svar på nogle dårlige vilkår for kvinder at leve under. De tager "skylden" på sig selv.

Til forskel fra almindelig terapi snakker vi i rådgivningen meget om de konkrete livsbetingelser, som kvinderne har, og prøver at støtte dem i at udvide deres egne livsmuligheder, forbedre deres egen situation som kvinder og som lesbiske. Vi prøver at støtte dem i den proces man sædvanligvis må igennem, når man bliver lesbisk, at måtte ændre en masse af sine

Bodil

Marie-Louise

livsvilkår — det kræver måske et brud på ens boligsituation, ændrede måder at forholde sig til sit arbejde og sine kolleger på. Der følger tit en masse opgør og ændringer med, som er nødvendige for at man selv kan overleve på en god måde. Og der kommer selvfølgelig tit en masse reaktioner fra omverdenen på den udvikling man selv er igang med — og de reaktioner skal man også finde ud af at forholde sig til og f.eks. ikke bare lade sig blive mast af.

Vi går ind og prøver at være en slags alliancepartnere med den kvinde i hendes kamp for at få et liv, der er til at holde ud at leve i, og få gjort plads til og finde og bruge udviklingsmulighederne.

Maggie: — *Det du siger er, at det selvfølgelig er godt at være lesbisk, det der er galt er ting udenfor den kvinde, ikke hende selv. Men hvad med kvinder hvis problemer ikke så let lader sig forklare ud fra direkte sociale årsager?*

Marie-Louise: — Men jeg mener tingene hænger helt nøje sammen her. Hvis man har det dårligt, så er det altid et svar på en bestemt måde at leve sit liv på under nogle bestemte livsbetingelser. Vi fokuserer på forholdet mellem de vilkår man har og den måde man lever sit liv på, og så hvordan man har det med det, og prøver at få kvinderne til at gøre nogle konkrete ting i forhold til deres liv, sætte sig nogle mål, og ved at opleve at de kan ændre nogle væsentlige forhold selv, får de det rent faktisk bedre.

At flytte sig selv

Marie-Louise: — De problemer, de kvinder har som vi møder i rådgivningen, er jo selvfølgelig også tit karakteristiske kvindeproblemer, men ofte i en skærpet form fordi man er lesbisk, — f.eks. er det at være isoleret og føle sig ensom og angst og afhængig endnu værre for lesbiske end for andre kvinder. Og alle de typisk kvindelige måder at forholde sig til problemer

på, som f.eks. tendensen til at forholde sig meget følelsesmæssigt til omverdenen og til de problemstillinger, der er i ens liv, fremfor at forholde sig sagligt til problemerne og prøve at løse dem, det møder vi vi også ofte i rådgivningen.

Det vi så også kan gøre er at være støtter, der også er saglige, vi kan snakke om hvordan kvinderne kan forholde sig anderledes til deres dagligdag, og ved at ændre nogle helt konkrete måder at gøre nogle ting på, ordne deres liv på rent praktisk, så finde ud af at de kan klare nogle ting, og at de faktisk kan ændre deres eget liv, og i kraft af den erkendelse få mod til at ændre flere områder af deres liv, komme ud af den enormt handlingsslammede situation, som de ofte er i, og få nogle oplevelser af at de faktisk kan flytte sig selv ved at flytte på nogle forhold i deres liv. For eksempel sådan noget som at tage tid til sig selv, noget så banalt som at tage tid til at arbejde med sig selv og give sig selv en daglig tænkepause, og plads til at ligge ned eller gøre noget man selv synes er rart på sine egne præmisser — bare sådan en oplevelse vil tit være meget stærk. Det er noget kvinder sjældent gør, de forholder sig tit til andres behov fremfor deres egne, men det at tage tid og plads til sig selv, finde ud af hvordan man egentlig helst selv vil gøre nogle ting, selvfølgelig i forhold til de begrænsninger der er ved at leve i dagens Danmark, med de begrænsede muligheder man så har. Men man kan forholde sig forskelligt til de muligheder.

Det er sådan set det vi gør mest, vi arbejder meget konkret i forhold til det helt konkrete liv kvinderne lever nu.

Man har sjældent bare eet problem

Maggie: — *Men hvad med den kvinde, der har det så dårligt i sig selv, at hun er helt handlingsslammede, skønt hun måske*

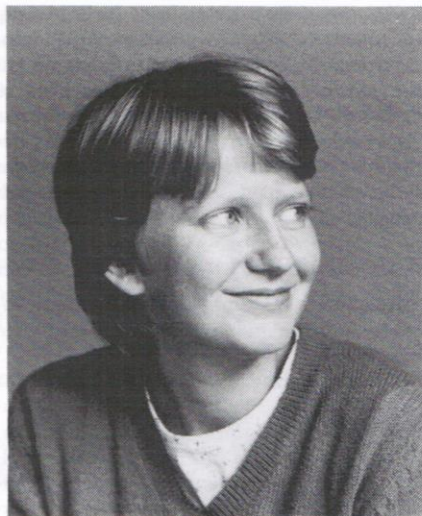
ønsker at ændre sin situation. Hvordan kan I hjælpe hende?

Marie-Louise: — Når kvinder kommer til os har de meget tit gået i meget lang tid — og alene — med deres problemer. Man har sjældent bare eet problem, det er oftest ens livssituation som sådan, som er problematisk.

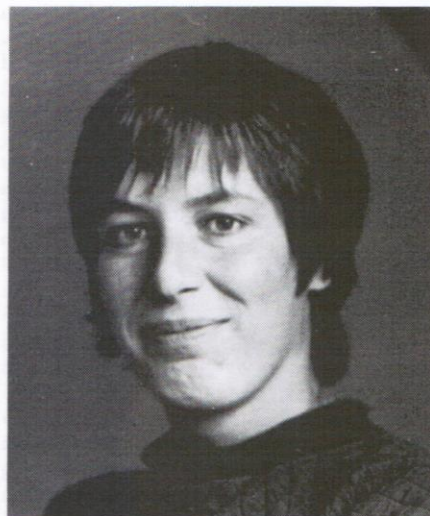
Måske kommer kvinden til os med eet problem, som er blevet dråben der fik bægeret til at flyde over. Men det kan også være at hun simpelthen kommer fordi hun overhovedet har brug for at snakke med andre lesbiske, eller det hele er måske bare noget lort, helt kaotisk. Det vi så gør er først og fremmest at give tid til at snakke, helt klart sige 'Du skal ikke regne med at du får et eller andet råd ud af det her, men vi er her for at du kan bruge os til at snakke med. De første 2, 3, 4 gange sidder man måske og snakker bredt om hvad det er for et liv vedkommende har levet, hvor hun er nu, hvilke problemfelter der er, sådan hele vejen rundt. Det er nok en forskel fra de fleste andre rådgivnings- eller terapisisituationer, hvor man fokuserer på psykiske problemer, mens det vi gør er at sige, at vi har det at være lesbisk som indfaldsvej til problemer i alle livsområder, fordi man er lesbisk i alle livsområder, og det er ens liv som sådan, der er problematisk, og selvfølgelig altid i en eller anden udstrækning vil være det på grund af de enormt modsætningsfyldte krav der stilles til os i det samfund vi lever i nu.

Maggie: — *Kan du prøve at sige hvordan?*

Marie-Louise: — Der kommer hos os både kvinder, som har det meget dårligt, og andre, der har nogle ting i deres liv de ikke kan klare, og som kommer til os, fordi de er lesbiske og ved at det er en vigtig dimension at være lesbisk. Dem, der har det meget dårligt, både med at være lesbisk og med at finde ud af hvordan de skal være og hvad det betyder, dem snak-

Eva

Elsebeth

ker vi med om hvad det betyder i forskellige sammenhænge, som jeg forklarede før, og bruger vores egne erfaringer til at afsløre disse sammenhænge, og finde ud af, hvad der måske ville være godt at ændre.

Jeg kan give et konkret eksempel, som det at føle sig isoleret og forfulgt på sin arbejdsplads, at være skjult lesbisk og i det hele taget ha' svært ved at snakke med nogen på sin arbejdsplads. I den situation kan vi prøve at snakke om de helt konkrete situationer, som vedkommende oplever i løbet af en uge, for eksempel. Det er ofte svært som lesbisk selv at gennemskue, om det er fordi man er lesbisk at man får nogle bestemte reaktioner. Vi snakker om, hvad det vil sige at være lesbisk til forskel fra ikke-lesbisk på en kvindearbejdsplads, for eksempel. Om hvad det vil sige midt blandt de andre kvinder kun at ha' et begrænset fællesskab. Hvis man er skjult lesbisk, snakker man for eksempel ikke ret meget om, hvad man laver i week-enden, og hvad det er for et privatliv man har, hvad der er vigtigt for en, og det betyder noget for, hvad man har sammen med andre kvinder på en kvindearbejdsplads, hvor man sædvanligvis bruger hinanden til at fortælle om hjem og børn og familieliv. Hvis man så er lesbisk har man ikke dette sammen med dem, og man lever en anden form for liv, og det vil sige, at der er nogle grundlæggende forskelligheder, som begrænser hvad man kan ha' fælles. Vi prøver også at snakke om de forskellige diskriminerende situationer, prøver at flytte dem fra at være reaktioner på den konkrete kvinde udelukkende, til at se at de også har at gøre med de andres fordomme og nogle forskelligheder i livsform.

Man er lesbisk i alle livsområder

Maggie: — *Benægter kvinder, som kommer her, ofte at deres problemer har at gøre med lesbianisme?*

Marie-Louise: — Det er fantastisk svært for den enkelte, der ikke er vant til at være sammen med andre lesbiske og snakke om hvad det betyder at være lesbisk, at gennemskue hvad det egentlig konkret betyder for en.

Elsebeth: — Samtidig synes jeg også det handler om, at man som lesbisk har utroligt svært ved at insistere på at være lesbisk. I de fleste sociale sammenhænge med heteroseksuelle er man tilbageholdende med at snakke om de problemer og glæder man har som lesbisk, og affinder sig med kun at høre om de andres.

En af de måder man kan få afmystificeret det på, er ved at prøve at sige det, og lære sig selv at insistere på at være der i det hele taget. Jeg tror dette er væsentligt, fordi den manglende insistensen på at være der tit kommer til at afspejle sig i alle de andre ting man foretager sig, fordi den bevirker at man også lukker af på andre områder, blokerer, blir et underligt menneske, og så kommer man ingen vegne.

Det betyder desværre ikke, at det altid er muligt eller en særlig god ide for en selv, at gøre opmærksom på, at man er lesbisk i alle sammenhænge. — Men det er så en afvejning man også må lære sig.

Marie-Louise: — Det at være glad for at være lesbisk, og ikke synes det er noget frygteligt dårligt, kræver oftest at man kender andre lesbiske, man kan snakke med om det. Og når vi så snakker om hvad vores strategi er i rådgivningen, så handler den meget om at gi de kvinder, der kommer, en mulighed for tit i første omgang at kunne snakke med os som repræsentanter for andre lesbiske. Vi arbejder på at gøre det klart for de kvinder, der kommer, at det er nødvendigt at ha kontakt med andre lesbiske, dvs. i en eller anden udstrækning organisere deres sociale liv ved for eksempel at indgå i nogle grupper, arbejds-sammenhænge og i det hele taget nogle sociale sammenhænge

med andre lesbiske, for ikke at stå alene om deres problemer.

Man må insistere på sit eget liv — tavshed og overfladisk tolerance

Elsebeth: — Jeg synes, det er enormt vigtigt at kunne støtte hinanden her. Jeg tror lesbiske som sådan adskiller sig fra heteroseksuelle, fordi de blir nødt til selv at insistere på deres eget liv og hvilket liv de vil leve. Heteroseksuelle falder ind under nogle normmønstre og identifikationsmuligheder, hvor man ikke skal kæmpe for sit liv, men hvor det er normen at være heteroseksuel.

Maggie: — *Der er også mange lesbiske, som befinder sig i et miljø, hvor det er ualmindeligt at være lesbisk, men alligevel møder en overfladisk tolerance overfor det at være lesbisk, og så kommer man igen ind i den situation hvor man er tavs, og man kan ikke rigtig finde en måde at insistere på, at man er lesbisk. Jeg tænker for eksempel på et universitetsmiljø.*

Elsebeth: — Ja, der tror jeg netop at det er utroligt vigtigt at komme i lesbiske sammenhænge, og opleve sig sammen med andre lesbiske. Det tror jeg i hvert fald er det der har gjort mig selv stærk, det at få nogle oplevelser af andre lesbiske, se de positive sider der er ved at være lesbisk og ved at være sammen med andre, og det gør at man kan sætte værdi på det og sige, jamen det her liv, det er sgu da værd at leve, værd at kæmpe for.

Marie-Louise: — Det er jo en på mange måder grundlæggende anderledes situation som kvinde at være lesbisk end ikke at være lesbisk. Det betyder fantastisk meget for ens opfattelse af sig selv som kvinde at være lesbisk. Jeg har oplevet det meget i universitetssammenhæng, hvor det at jeg er lesbisk betyder at jeg først og fremmest forholder mig til andre kvinder, er opmærksom på andre kvinder, hvori-mod ikke-lesbiske først og fremmest, på

Anette

mange områder i hvert fald, forholder sig til mænd og mænds reaktioner på dem. Og forskelligheden mellem mig og de andre kvinder jeg kender, den viser sig så også i de ting vi laver sammen, og det har jeg da ikke kunnet gennemskue for jeg begyndte at integrere mig selv i lesbiske sammenhænge og sige at det var mit udgangspunkt.

Kontakt med andre lesbiske

Maggie: — *Hjælper I i Rådgivningen direkte lesbiske kvinder med at kontakte hinanden?*

Marie-Louise: — Vi er jo ikke noget kontaktbureau — men vi opfordrer kvinder, der lever isoleret fra andre lesbiske, til at opsøge og gå ind i det lesbiske "miljø", fordi det er så enormt vigtigt at kende og snakke med andre lesbiske. Det første år har vi været på de lesbiske sammenhænge, som er der, dels i tilknytning til Lesbisk Bevægelse, dels i tilknytning til værtshusmiljøet og forbundsmiljøet, men vi har hele tiden haft som plan, at vi efterhånden vil arbejde med at starte nogle grupper. Det begynder vi på her i efteråret.

Når vi gerne vil lave de grupper, så hænger det selvfølgelig først og fremmest sammen med, at det er fantastisk vigtigt at man som lesbisk ikke udelukkende ser og oplever de problemer man har som ens helt egne, som udelukkende hænger sammen med ens egen person, men finder ud af at de har at gøre med at man som lesbisk er undertrykt, og det dobbelt, både som kvinde og som lesbisk. Det at være sammen med andre lesbiske og snakke om hvad det betyder at være lesbisk, gør det mere gennemskueligt for en, at de problemer, man selv har, ikke udelukkende hænger på en som person, men på de livsvilkår vi lever under, hvor kvinder er undertrykte, og hvor det ikke er i orden at være lesbisk. I vores samfund er det ikke spor bare i orden, at kvinder udelukkende forholder sig til kvinder og synes det er dejligt. Det afføder en masse reaktioner, som vi selv kender, og som hver enkelt lesbisk møder. Kvinder skal helst ikke selv bestemme hvad det er for et liv, og i forhold til hvem, de vil leve.

Maggie: — *Hvordan forestiller I jer at grupperne vil fungere — vil de være forskellige fra almindelige basisgrupper?*

Marie-Louise: — Den gruppe vi starter med til efteråret forestiller vi os skal bruges til at gå videre fra de rådgivningssituationer, hvor kvinder over en periode har kunnet bruge os til at snakke om deres dagligdag, og kunnet bruge os til at få støtte til at kunne ændre nogle ting i deres dagligdag for at få mere plads til sig selv. — Fra at bruge os som støtter til at bruge hinanden som støtter. Dvs. de kommer mere til at fungere som en slags basisgrupper, men er forskellige fra basisgrupper, idet vi forestiller os at der i hvert fald i starten vil være to fra rådgivningen, som er støttepersoner i gruppen.

Vi forestiller os at gruppen skal bruges af den enkelte kvinde til at få støtte til at udvikle sin egen forståelse fra at det udelukkende er svært og besværligt og dårligt at være lesbisk til at det er godt at være

lesbisk, og at det er nødvendigt, som vi sagde før, at insistere på at være lesbisk i de sammenhænge man er, ikke fornægte den del af sig selv, ikke fornægte sig selv som person.

Når sådan en gruppe er god, tror jeg, på et eller andet tidspunkt i ens udvikling, så hænger det sammen med — for at prøve at samle noget af alt det op vi har snakket om — at det almindelige jo er at opdage at man er lesbisk ved at opdage, at man føler sig tiltrukket af andre kvinder, ka blive forelsket i kvinder, og det afføder ofte en masse angst i en selv, og også ofte nogle fantastisk barske reaktioner og afvisninger, hvis man overhovedet kommer så langt at man formulerer det overfor andre eller overfor den kvinde man er forelsket i. Og netop fordi det er blevet gjort så angstfyldt at kvinder forholder sig følelsesmæssigt til kvinder udover en bestemt grænse, er der mange lesbiske som får nogle fantastisk dårlige reaktioner på deres første oplevelse og tit pakker dem væk som nogle ting, der ikke skal tages op, som noget der ikke skal udvikles eller gøres ret meget mere ved, men lægges til side, og så skal de iøvrigt leve et såkaldt normalt kvindeliv, hvad der så kan afføde disse aflukninger af de forskellige områder af ens liv.

Lesbianisme er et krav om at leve et andet liv

Maggie: — *Det er en udbredt opfattelse, at det at være lesbisk blot betyder at man rent seksuelt foretrækker kvinder fremfor mænd, og jeg tror også, måske mere før i tiden, at det var dette lesbiske selv opfattede skilte dem fra andre kvinder, ellers var alt præcis det samme som for heteroseksuelle kvinder.*

Marie-Louise: — Lesbianisme er jo en anden livsform end den hvor kvinder lever sammen med eller primært forholder sig til mænd. For mig betyder det at være lesbisk at jeg primært — på alle mulige planer — forholder mig til kvinder. Det er jo netop ikke et spørgsmål om seksualitet, men udefra, fra den heteroseksuelle verden, blir det defineret som sådan, endda som "abnorm seksualitet". Det mener jeg er en smart måde at undertrykke kvinder på, og begrænse kvinders muligheder for kontakt med hinanden. Man prøver at skyde kvinder ud, som ønsker at leve anderledes.

Elsebeth: — Når man blir lesbisk og har sat sig udenfor den heteroseksuelle verden, så får man muligheden for en anden indfaldsvinkel til at opleve samfundet og de mekanismer, der operere indenfor det. Man har mulighed for at gennemskue normerne, hvor rollerne for mænd og kvinder er klart opdelt og lagt fast — og så kan man sige, at den form for liv vil jeg ikke leve, der er ingen der siger at kvinder absolut skal være på den måde, jeg har andre muligheder og andre normer for mit liv.

Marie-Louise: — Det er jo en vigtig forskel fra andre former for kvindeliv, at det for os blir så grundlæggende at man som lesbisk skal og vil bestemme selv, hvad der er det rigtige for os. Det er også det, der er svært, fordi vi som kvinder ikke er op-

Dorthe

draget til at tage særlig meget vare på os selv og mange af os har ikke udviklet de færdigheder og evner særligt meget, som er nødvendige for at bestemme for sig selv. Det er noget som så blir nødvendigt, når man blir lesbisk, men som så også gir en masse problemer. Det indeholder både noget godt og nogle udviklingsmuligheder. Men i udviklingsmuligheder ligger der også altid en angst, nogle problemer, og det er vigtigt at de ikke får lov til at blokere for det gode der ligger i disse muligheder.

At arbejde med sig selv og med andre

Maggie: — *Kan I sige noget om hvad det betyder for jer at være i rådgivningsgruppen?*

Elsebeth: — Jeg tror nok jeg i starten, da der ikke kom så mange i rådgivningen, tænkte meget på, at det der virkelig betød noget, det var at få lesbianismen tæt ind — jeg var i rådgivningen en gang om ugen — og på det tidspunkt sagde jeg ikke til ret mange at jeg var lesbisk, jeg havde dødsvært ved at sige det. Men fordi det nu var hver torsdag, så oplevede jeg lige pludselig at det nu blev meget mere en del af mit liv. Jeg var nødt til at forholde mig til lesbianismen, fordi jeg var med i rådgivningen, jeg var nødt til selv at få det bearbejdet . . . Det har i hvert fald for mig betydet at jeg har meget nemmere ved at snakke om det og gå ind i det og prøve at arbejde mere aktivt i forhold til det at være lesbisk i forskellige andre sammenhænge.

I selve rådgivningssituationen betyder det også meget for mig at tale med andre kvinder om hvad de kan gøre i de konkrete situationer, jeg lærer utroligt meget af det, fordi det kan jeg jo også selv bruge, jeg har også selv mange gange i min dagligdag problemer med hvad jeg skal gøre ved mit liv og hvor jeg kan forsøge at ændre mit liv. Jeg har lært at insistere på at jeg er lesbisk, og selv om det stadigvæk, for mig, kan opleves som lidt af et problem, så er det overhovedet ikke på samme måde som før.

Dorthe: — Jeg er forholdsvis ny i gruppen, og jeg lærer en masse.

Jeg synes netop det du sagde der er meget vigtigt, det med at man lærer af andres problemer. Man lærer nogle andre løsningsmuligheder på sine egne problemer. Jeg er midt i et studieforløb på Den sociale Højskole, og jeg synes det er enormt godt at få pillet en masse af de frygteligt teoretiske teorier helt ned på jorden, og så netop køre det ud på nogle konkrete ting omkring lesbianismen, som det i hvert fald ikke handler om derude.

Men netop i forhold til min uddannelse og i forhold til en rådgivningssituation, der synes jeg det er dejligt at arbejde sammen med kvinder, som også er lesbiske. Jeg synes det er befriende at man slipper for en masse af den modstand, man gerne møder, hvor man konstant skal gøre opmærksom på at man er lesbisk. Man starter på et helt andet plan. Det gir kræfter og ressourcer til det vi laver.

Marie-Louise: — For mig har det arbejde betydet en helt radikal udvikling af mig som person, fordi jeg ikke tidligere

har indgået i en arbejdssammenhæng med andre lesbiske overhovedet. Jeg har lavet behandlingsarbejde og rådgivningsarbejde før, men det at skulle forene det at være psykolog med det at være lesbisk og hvad jeg så iøvrigt deltager i eller ej, det har betydet enormt meget for min udvikling som lesbisk. Jeg synes jeg via det rådgivningsarbejde har været igennem den proces der hedder at blive klar over, at — og hvordan — det betyder noget for alle mine livsområder. I mit arbejde betyder det også nu at jeg skriver speciale om lesbiske kvinder, hvad der er det samme som at jeg fremover helt givet vil være åbent lesbisk i arbejdssammenhænge. Den proces har også handlet om at tage min egen sag på mig og arbejde ud fra den, og rådgivningsarbejdet har også affødt en masse andre aktiviteter, som f.eks. kursus på Kvindehøjskolen, at gå ud og snakke med medicinere om hvad det vil sige at være lesbisk og om hvad vi laver i rådgivningen, og det har ført en masse andet offentlighedsarbejde med sig, som så igen har stillet krav til mig om at formulere mig omkring det at være lesbisk og hvad det betyder for mig som person. Det har altså været enormt vigtigt.

Jeg har også selv ændret min sociale situation ret radikalt siden jeg startede rådgivningsarbejdet, ved bl.a. at være flyttet ind i et lesbisk kollektiv.

Elsebeth: — Jeg kunne godt tænke mig lige at følge noget af det op, Marie-Louise siger der, om at tage tingene på sig. Jeg har i dag været til en samtale om et job, hvor jeg har sagt helt klart at jeg er lesbisk. Det betyder meget for mig at komme væk fra min nuværende arbejdssituation og ind i en anden, hvor jeg ikke længere har problemer med at ikke alle ved, at jeg er lesbisk.

KONTAKTADRESSE:

Rådgivning for bøsser og lesbiske
Knabrostræde 3, 4.,
1210 København K.

Telefon: (01) 11 19 61, torsdage 18-19

Parforholdet

Vi mødtes og var vilde
med hinanden og alting
vi sprang rundt i sengen
og alle andre steder
og lo højt mod himlen.

Så blev bevægelserne langsommere
og sjældnere
så blev øjnene mattere
og sløvere
så blev sengens sider stive
og voksede op omkring os.

Så trak vi dynen godt op
og lagde os under den
og lå helt stille
mens den langsomt
forvandlede sig
til et kistelåg.

Vibeke Vasbo

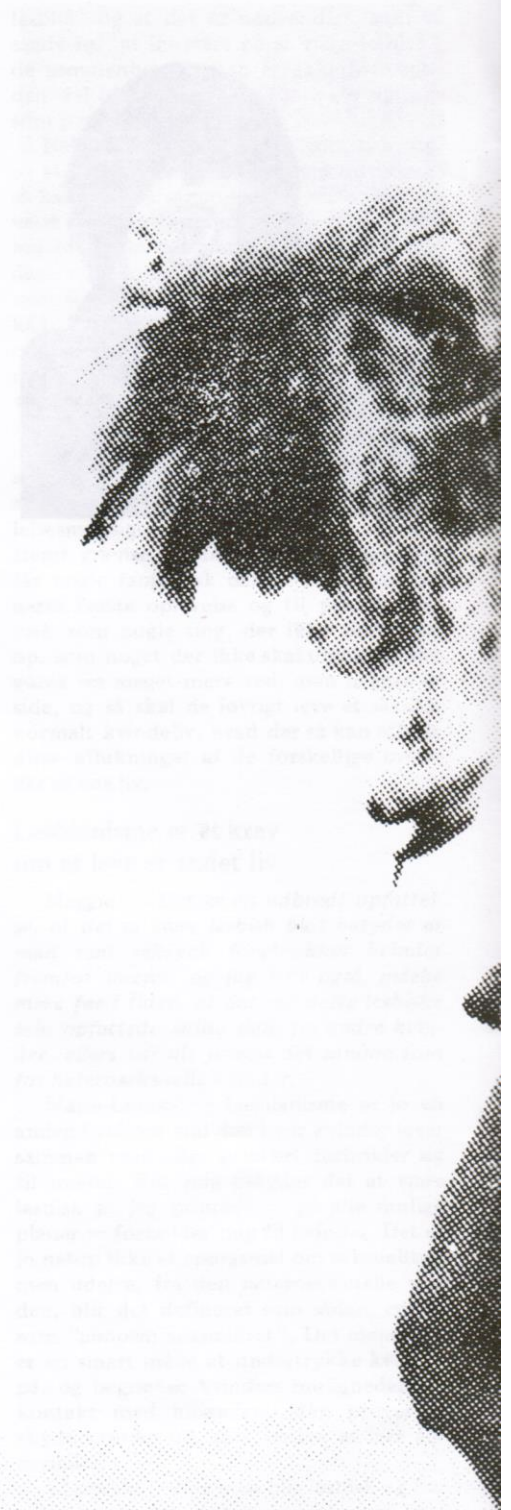
Hvad jeg forventer af dig

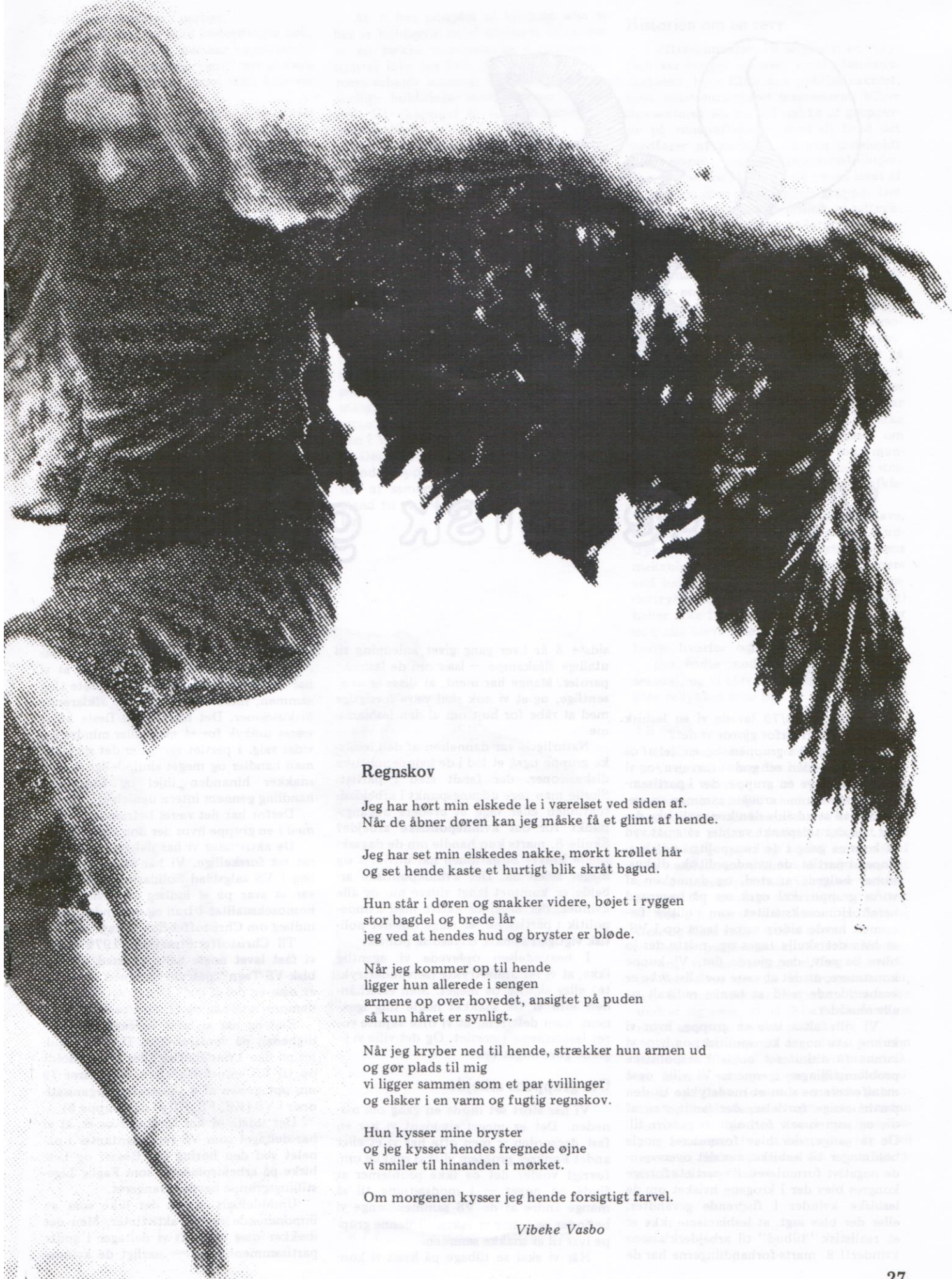
Du spør, hvad jeg forventer af dig.
Det er let at svare på:

Jeg forventer
at du bevirker en ændring
i mit stemningsleje
i mit blodtryk og mit stofskifte
der vil resultere i
at jeg fra nu af
står tidligt op om morgenen
frejdigt går på arbejde
spiser og fordøjer med glæde
sover trygt om natten.
Endvidere forventer jeg
at min forbedrede almentilstand
vil medføre en større arbejdsindsats
og resultere i en højere indtægt
derfor efterhånden en bedre bolig
en ny sommerhat
dejlige ferierejser
stærkere tandemalje
ren hud og klare øjne.

Det havde jeg tænkt mig.
Er der mere du gerne vil vide?

Vibeke Vasbo

Regnskov

Jeg har hørt min elskede le i værelset ved siden af.
Når de åbner døren kan jeg måske få et glimt af hende.

Jeg har set min elskedes nakke, mørkt krøllet hår
og set hende kaste et hurtigt blik skråt bagud.

Hun står i døren og snakker videre, bøjet i ryggen
stor bagdel og brede lår
jeg ved at hendes hud og bryster er bløde.

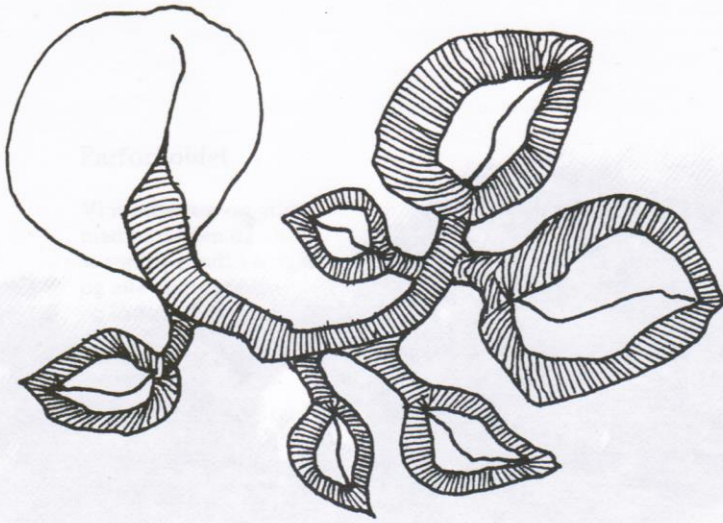
Når jeg kommer op til hende
ligger hun allerede i sengen
armene op over hovedet, ansigtet på puden
så kun håret er synligt.

Når jeg kryber ned til hende, strækker hun armen ud
og gør plads til mig
vi ligger sammen som et par tvillinger
og elsker i en varm og fugtig regnskov.

Hun kysser mine bryster
og jeg kysser hendes fregnede øjne
vi smiler til hinanden i mørket.

Om morgenen kysser jeg hende forsigtigt farvel.

Vibeke Vasbo

VS' Lesbisk gruppe

Hvorfor har vi lavet en lesbisk gruppe?

I vinteren 78/79 lavede vi en lesbisk gruppe i VS. Hvorfor gjorde vi det?

Vi er ca. 15 i gruppen, og en del af os kendte hinanden ret godt i forvejen, og vi ville gerne lave en gruppe, der i partisammenhænge kunne arbejde sammen og være med til at udvikle den kønspolitiske debat. På det tidspunkt var der så småt ved at komme gang i de kønspolitiske diskussioner i partiet, de kvindepolitiske diskussioner bølgede af sted, og dannelsen af vores gruppe skal også ses på baggrund heraf. Homoseksualitet som politisk fænomen havde aldrig været taget op i VS, så hvis det skulle tages op, måtte det jo blive os selv, der gjorde det. Vi kunne konstatere, at det at være socialist *ikke* er ensbetydende med at tænke radikalt på alle områder.

Vi ville altså lave en gruppe, hvor vi kunne lave noget kønspolitisk, og hvor vi kunne få diskuteret nogle kønspolitiske problemstillinger igennem. Vi ville også manifestere os som et modstykke til den partimæssige fortielse, der fandt sted af os, og som vi selv forholdt os passive til. De få gange, der blev formuleret nogle holdninger til lesbiske, var det overvejende negativt formuleret. På partiets forrige kongres blev der i krogene hvisket om de lesbiske kvinder i flagrende gevandter, eller der blev sagt, at lesbianisme ikke er et realistisk "tilbud" til arbejderklassens kvinder!! 8. marts-forhandlingerne har de

sidste 3 år hver gang givet anledning til utallige slåskampe — især om de lesbiske paroler. Mange har ment, at disse er uvæsentlige, og at vi nok skal være forsigtige med at råbe for højt om al den lesbianisme.

Naturligvis var dannelsen af den lesbiske gruppe også et led i de kvindepolitiske diskussioner, der fandt sted i partiet. Skulle man tage udgangspunkt i arbejdsituationen eller tage et bredere udgangspunkt for det kvindepolitiske arbejde? Skulle 8. marts kun handle om de dagsaktuelle krav?? Situationen har udviklet sig meget siden da. Det kvindepolitiske arbejde er kommet langt videre nu, og alle kvinder, der arbejder aktivt med kvindepolitik i partiet nu, er enige om det politisk vigtige i at have en lesbisk politik.

I begyndelsen oplevede vi egentlig ikke, at vi var undertrykte (selvundertrykte) eller skjulte os meget. Men efterhånden som vi fik snakket nogle ting igennem, kom det frem, at vi ofte skjulte vores lesbianisme i partiet. Og det ville vi jo gerne gøre noget ved!

Om gruppens arbejde

Vi har stort set mødt en gang om måneden. Det er meget sjældent vi har en fast dagsorden — men ofte har vi et eller andet konkret problem vi skal snakke om. Iøvrigt volder det os ikke problemer at finde på noget — i modsætning til så mange andre af de VS sammenhænge vi befinder os i, har vi faktisk i denne gruppe lyst til at snakke sammen.

Når vi skal se tilbage på hvad vi kon-

kret har lavet i den periode, gruppen har eksisteret, har det været præget af at vi har lavet nogle afgrænsede konkrete ting sammen, mere end vi har ført afklarende diskussioner. Det har for de fleste af os været udtryk for et mere eller mindre bevidst valg. I partiet iøvrigt er det sjældent man handler og meget almindeligt at man snakker hinanden ihjel og forhindrer handling gennem intern uenighed.

Derfor har det været befriende at være med i en gruppe hvor der dog skete noget.

De aktiviteter vi har deltaget i har været ret forskellige. Vi har skrevet to indlæg i VS salgsblad Solidaritet — det ene var et svar på et indlæg om kvinder og homoseksualitet i Iran og det andet var et indlæg om Christoffer-Street-day.

Til Christoffer-Street-day 1979 havde vi fået lavet nogle balloner med et "lesbisk-VS-Tegn" påtrykt sammen med "Vi er osse en del af jer". Dem solgte vi under demonstrationen og i Fælledparken.

Endelig har vi lavet en revy om elendigheden på venstrefløjen. Den blev spillet på den kvindehøring, der blev afholdt op til VS emnekongressen i efteråret 79 om optagelsen af 4 venstrefløjsorganisationer i VS (KF, FS, Kf(p) og Gruppe 5).

Det sidste vi har foretaget os er, at vi har deltaget som VS repræsentanter i panelet ved den høring om Bøsser og Lesbiske på arbejdspladsen, som Faglig Ligestillingsgruppe havde arrangeret.

Umiddelbart virker det ikke som en imponerende række aktiviteter. Men det dækker osse over, at vi deltager i andre partisammenhænge — særligt de kvinde-

politiske aktiviteter i partiet.

Endelig kan det ikke understreges nok, at det for de af os, der har været med i partiet i længere tid har været rart at være med til at lave noget, som ikke kun var diskussioner.

Til gengæld har det meste vi har lavet været præget af her-og-nu og af at enkelt-personer i gruppen har fået en god ide, som vi så i fællesskab har bygget videre på.

Der har ikke været tale om planlagte aktiviteter — vi har reageret på noget der er sket eller har pålagt os en opgave.

Vi har i gruppen forskellige praksisser og baggrunde i partiet og bevægelserne. Nogle af os har været medlemmer af partiet i mange år (enkelte af os ovenikøbet på den stramme fløj). Andre har en fortid og nutid i RSB og har først fornylig indmeldt sig i partiet. En enkelt er efter mange års medlemskab af VS osse blevet aktiv i LB og endelig er der et par stykker der er blevet sluset ind i partiet gennem den lesbiske gruppe.

Når vi har dannet en lesbisk gruppe i VS — istedet for at gå ind i LB eller danne en lesbisk basisgruppe i RSB — er det fordi vi gerne vil arbejde i et parti med de muligheder for at integrere det seksualpolitiske i andre politiske kampe — som det er i teorien gir.

At vi har arbejdet så konkret som vi har er imidlertid en af årsagerne til, at der er en række overordnede diskussioner, som vi ikke har ført. Det er dog gennem vores arbejde kommet frem, at der er forskellige holdninger repræsenteret i gruppen. Et eksempel er vores holdning til *biseksualitet*.

Det kom frem da vi skulle lave en mødeindkaldelse i vores interne partiblade. Oplægget gik på at indkalde bosser, lesbiske og biseksuelle. Det viste sig at nogle i gruppen ikke accepterede begrebet biseksualitet og det endte med at det blev strøget.

Et andet eksempel er den diskussion under revyen som er beskrevet nedenfor.

At vi ikke har ført de mere generelle diskussioner er osse en af årsagerne til, at vi ikke har kunnet lave VS oplæg om seksuel undertrykkelse til dette års 8. martsforhandlinger — til trods for at flere af os har siddet som VS-kvindegruppernes repræsentanter ved forhandlingerne og mange af os har deltaget trofast i de interne baggrundsmøder forhandlingsgruppen i VS har afholdt.

Det blev en repræsentant fra de faglige kvindegrupper der lavede oplægget. Vi har af samme grund heller ikke været i stand til at lave nogle gode lesbiske paroler.

Historien om en revy

I eftersommeren 79 lavede vi en revy. Den var bygget op over en My-fair-lady-skabelon, hvor Eliza som politisk uskolet, men venstreorienteret interesseret, bliver præsenteret for en hel række af grupperne på venstrefløjen — med alt hvad det medfører af rædsler! Revyen indeholdt ikke nogen lesbiske problemstillinger. Den kunne for så vidt have været lavet af en hvilken som helst anden gruppe. Det var ikke specielt lesbisk politik, vi udtrykte. Men vi havde en meget interessant diskussion undervejs i arbejdet med den.

Skulle Eliza være lesbisk? Nogle mente, at naturligvis skulle hun det. Vi var sgu' da en lesbisk gruppe, der lavede revy. Det ville da være underligt, at hun skulle være hetero. Andre kritiserede, at vi automatisk gik ud fra, at hun var heteroseksuel — i stedet for lige så automatisk at gå ud fra, at hun var lesbisk. Andre igen mente, at det ville virke meningsløst, at hun var lesbisk, når det i øvrigt ikke var problematiseret i revyen. Det er jo ikke uproblematisk at være lesbisk (selv om det er dejligt). Denne uenighed førte mange diskussioner med sig. Diskussioner som vi ikke har afsluttet eller er blevet afklarede på (endnu?).

Når der var nogen, der ikke ville have, at Eliza skulle være lesbisk, var det så udtryk for endnu en af selvundertrykkelsens mekanismer? Turde vi virkelig ikke mere end bare at lave en revy? Denne selvundertrykkelsesdiskussion er vi (selvfølgelig) heller ikke færdige med endnu, men vi er nok alle blevet mere klare over, hvor vi er bange, hvorfor, og hvor vi er åbne.

Det endte med, at Eliza blev heteroseksuel, og vi blev døduenige, men revyen blev vellykket at se på.

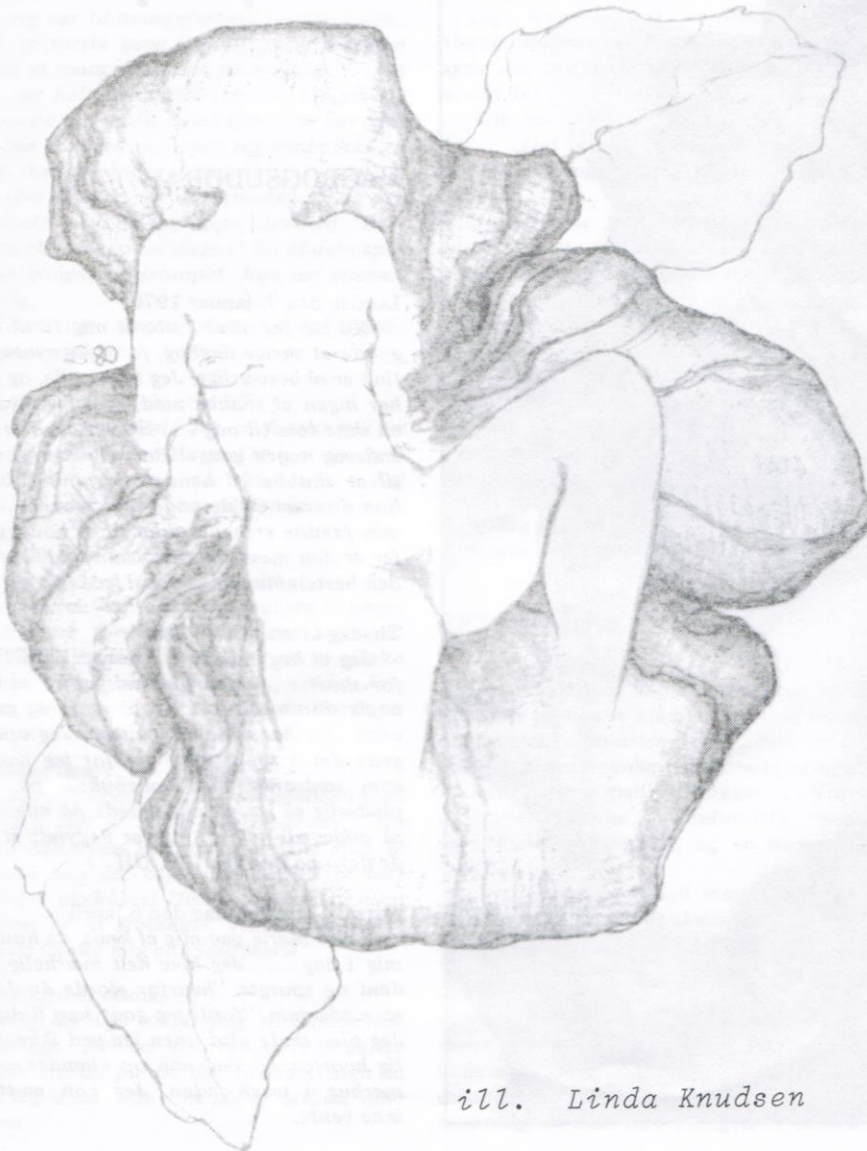
Til sidst . . .

Hvad har VS-L betydet for os?

Vi er blevet kendte i VS. Det er godt, fordi det styrker os, at vi tvinger andre medlemmer af VS til at tænke over at tage stilling til homoseksualitet. Og vi fastholder at det er politisk vigtigt at have en lesbisk gruppe, og at det er en del af den revolutionære kamp at insistere på at arbejde seksualpolitisk. Vi rykker ved fortælsens. Og vi bliver selv stærkere af det. Vi tør sige, at vi er lesbiske i partiet, og flere og flere andre steder osse.

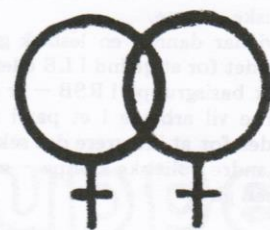
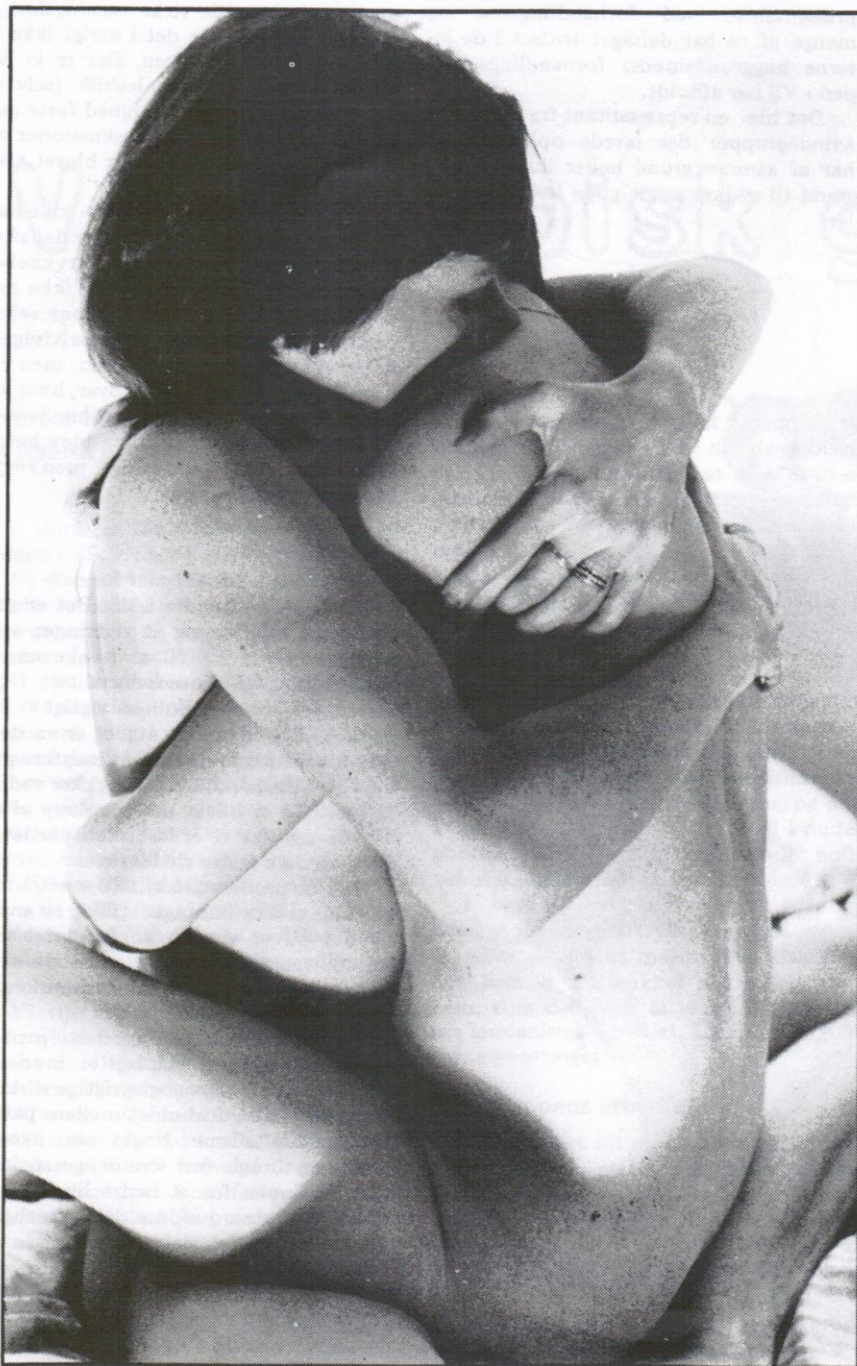
Det er problematisk, at der er så mange ting, vi ikke har taget stilling til endnu, og det bliver vi ofte konfronteret med, jvf. 8. martsforhandlingerne. De andre undrer sig over, at vi ikke formulerer os noget mere om lesbisk politik.

For at komme ud over dette problem har vi til efteråret planlagt en møderække, hvor vi vil tage nogle vigtige diskussioner op, f.eks. forholdet mellem patriarkat og kapitalisme. Noget om, hvordan man kan bruge den kvindelige socialisering i kampen for et bedre liv. Og vi vil prøve at finde ud af, om det er særligt radikalt at være lesbisk.

ill. Linda Knudsen

UNGE LESBISKE

DAGBOGSUDDRAG

Lørdag den 7. januar 1976

Nu har jeg altså bestemt mig til at begynde at skrive dagbog, fordi jeg synes alting er så besværligt! Jeg hader alle, og jeg har ingen at snakke med, og Anne Marie vil ikke tale til mig . . . Hun er altså skide åndsvag nogen gange! Bare fordi jeg kom til at skubbe til hende i formning, blev hun dødsur! Og de under-lige mennesker i min familie er heller ikke til at holde ud: far er den mest åndsvage, han skal hele tiden bestemme, om jeg skal lave lektier!

Tirsdag aften den 3. april

Jeg er begyndt at få bryster!!!! DET er for skørt . . . Hvorfor skal jeg ha' sådan nogle dumme bylder til at sidde og gøre ondt . . . Bare de ville gå væk. Jeg opdagede det i svømmehallen, for jeg havde som sædvanlig kun badebukser på, og pludselig så jeg, at alle gloede på mig. Og så opdagede jeg, at jeg var begyndt at få de der små knopper! AUGH

Torsdag eftermiddag den 5. april

Anne Marie gav mig et knus, da hun så mig i dag . . . Jeg blev helt mærkelig indeni og spurgte "hvorfor gjorde du det" så sagde hun "fordi jeg godt kan li dig". Jeg blev skide glad, men jeg ved ikke rigtig hvorfor. Vi skal nok op i hendes sommerhus i week-enden. Jeg kan næsten ikke vente.

Mandag den 9. april

Jeg kan skide godt lide Anne Marie . . . Hun er virkelig smuk og sød, vi snakker bare skide godt sammen!

Vi havde det enormt skægt oppe i sommerhuset, vi gik ture og kørte til en lille landsby og købte bunker af slik, men det er lidt koldt endnu. Vi snakkede om, at vi måske skulle flytte sammen, når vi blev voksne, indtil vi blev gift! Men så sagde jeg, at vi da bare kunne blive gift! Men så sagde hun, at piger ikke kunne gifte sig med hinanden. Hvor var jeg dog dum, at sige sådan noget til hende. Det ved jeg jo godt!

Søndag den 23. september

Vi er lige kommet hjem fra efterårsferie, og jeg har lige lyst til at skrive lidt om en bog jeg har læst . . . Den hedder "Kvinde kend din krop" og den er mægtig god. Jeg læste den på tre dage!

Der stod noget i den om "Lesbiske kvinder", som jeg blev helt bange for. Der stod, at de havde været forelsket i piger fra de var seksten år, men bare ikke havde vidst det . . . Jeg kom til at tænke på, om jeg havde været forelsket i Anne Marie! Men jeg tror ikke, jeg er lesbisk . . . Måske biseksuel. Men det håber jeg ikke.

Mandag den. Kan ikke huske datoen. August.

Jeg var til kvindefestival i week-enden, det er første gang jeg har været sammen med så mange kvinder på en gang . . . Og de var helt åbne allesammen. De gik og kyssede hinanden hele tiden. Der var også et telt for lesbiske, men jeg turde ikke gå ind, for jeg kendte jo ingen . . .

Om aftenen var der kvindefest, og der spillede en kvindeggruppe, der hed "Søsterrock". De var skidegoe! En af dem spillede congas og trompet, hun var enormt dejlig.

Det var nogen meget inspirerende dage, synes jeg.

Tirsdag den 17. oktober 77

Jeg er forelsket! Jeg er forelsket i en pige! Hun hedder Marie. Og hun har lyst hår og brune øjne, der skinner . . . Jeg smelter, når jeg tænker på hende.

Mandag den 7. november

Marie siger, hun er forelsket i en fyr, der hedder Jim! Hun siger, at jeg er unormal! Bare fordi jeg ikke gider ha noget med fyre at gøre . . . Men jeg skulle måske prøve? Jim har en ven, som hedder Jørgen. Han er sød, vi kunne jo alle fire ta på cykeltur til sommer. Jim har et telt.

Søndag den 7. november

Jeg er begyndt at komme sammen med Jørgen, det er meget anstrengende, i går ville han kysse mig, men jeg ville ikke, så gjorde han det bare alligevel. GUD hvor var det ulækkert! Det var ligesom at blive kysset af en stovsuger. Jeg kunne meget bedre tænke mig at kysse Marie.

Tirsdag den 5. maj 78

Jeg har lige meldt mig til Femø i lesbisk uge. Det var enormt svært at skrive ordet lesbisk på det der girokort. Men nu vil jeg altså vide om jeg er lesbisk eller hvad.

MARCELLO MUCCINI: Riposo

Søndag den 23. juni 78

Lige hjemkommet fra Femø. Jeg er blevet dødbrun, vi havde skønt vejr hele ugen. Jeg ved ikke rigtig, hvordan jeg oplevede det . . .

Alle var da meget søde, det var ikke det . . . Det er bare følelsen at være alene, der nogen gange gjorde mig dårlig og ked af det.

Næsten alle var i parforhold eller havde en kæreste, og de fleste var også med i lesbisk bevægelse. De andre nye var lige så usikre som jeg . . . Og så er jeg jo kun 16 år, og mange derovre syntes, at jeg var alt for ung til at kunne sige at jeg er lesbisk . . . Det synes jeg er åndsvagt! Jeg blir forelsket i piger.

Men jeg mødte nogen smaddersøde piger, som gerne vil lave en basisgruppe. Måske kan jeg komme med i den . . .

Jeg synes alt er så underligt, og tingene sker bare så hurtigt for mig . . .

Hvem er jeg??????

EFTERORD

Grunden til, at vi har skrevet om vores opvækst på denne måde er, at vi synes, at der er mange mønstre der blir helt tydelige, når vi sammenligner vores erfaringer, og læser i vores gamle dagbøger . . . Vores selvundertrykkelse, samfundets pres, tvangsheteroseksualitet, og en masse andre ting.

Det er måske specielt svært at opdade som meget ung, at der eksisterer andre følelser i en, end dem der anses for at være "normale". Man står enormt usikkert over mange ting, f.eks. sin seksualitet og utilstrækkelighedsfølelse. Det er også svært at blive accepteret som ung lesbisk, både af andre lesbiske og af "almindelige" mennesker, for mange har stadig den holdning, at man nødvendigvis er hetero-

seksuel, indtil det modsatte eventuelt har vist sig midt i tyve års alderen . . . Før anses en pige ikke at være moden nok til at vælge ikke at ville være heteroseksuel!

Vi tror ikke, at vi nødvendigvis er født lesbiske, eller blevet det af grunde som f.eks. at vi hader mænd, eller har haft en dårlig barndom.

Vi synes slet ikke, at vi behøver lede efter en årsag. Vi har valgt at være og leve som lesbiske, for vi elsker kvinder, og tror, at et liv sammen med andre lesbiske vil være bedre for os, end bare at lade sig glide ind i kernefamiliens kviksand, selvom det måske indebærer vanskeligheder p.g.a. samfundets pres . . .

Den første forbindelse vi havde til kvindebevægelsen var Femø . . . Det var ligesom det der slusede os ind. Så i 1979 gik vi ind i "Unge kvinder" og dannede en lesbisk basisgruppe.

Og det hele gik hak i hak . . .

Nu er vi begge gået ind i Lesbisk Bevægelse, hvor der ligesom er mere grobund for at arbejde med lesbisk politik . . . Ikke fordi unge kvinder er en dødvigtig bevægelse! Men det er bare det, at vi føler at der sker mere for os i L.B. Først var vi ellers ret ambivalente overfor bevægelsen . . . Følte os paranoide og usikre og syntes, at mange var meget lukkede. Men efter lesbisk uge - 80 på Femø, fandt vi ud af, at vi måske kunne kommunikere alligevel, specielt var vi selv mere udadvendte og åbne.

For os er det vigtigt at leve som åbne lesbiske, for at fortælle folk at unge lesbiske fandme også eksisterer, og for at give et indtryk af, at vi er mange. Måske kan andre kvinder, gennem vores åbenhed, få mod til at overskride den sidste tærskel.

*Eva Schwanenflugel,
Lue Krogh-Hansen*

BØSSER OG LESBISKE ARBEJDER OGSÅ!

Faglig Ligestillingsgruppe er en tværfaglig tværpolitisk gruppe, dannet med det formål at arbejde for bøssers og lesbiskes ligestilling på arbejdspladsen og bekæmpe den diskrimination, der finder sted.

"En morgen, da jeg kom på arbejde på elektronikfabrikken, havde de vendt mit arbejdsbord om, så jeg sad med ryggen til mine arbejdskammerater, og samtidig begyndte de at tale om, hvad de mente, man skulle gøre ved sådan nogle som mig. Den psykiske terror fortsatte i flere uger, og jeg sad tit og græd, mens jeg arbejdede. Da nogle af mine arbejdskammerater kastede sten efter mig på vej hjem fra arbejde en dag, kunne jeg ikke klare det længere."

Dette og meget andet fortalte Anne-Lise (42) som vidne på høringen om bøsser og lesbiske i København d. 20. april i år arrangeret af Faglig Ligestillingsgruppe.

Den enorme interesse for høringen viser at behovet for en indsats for bedre vilkår på arbejdspladsen for bøsser og lesbiske er stor. Ca. 500 var mødt op. Vi havde lejet et lokale med plads til 230, så trængslen var stor, folk sad, stod og lå overalt og trapper og gange udenfor var fyldte, skonsmæssigt måtte ca. 200 gå forgæves på grund af pladsmangelen. Selv mente vi, at vi var ret optimistiske, da vi lejede lokalet. Desværre var interessen ikke så stor fra fagforeningernes side. Vi havde inviteret 50 fagforeninger, men kun to deltog! Det var Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund og Programmørernes Sammenslutning. Det var lidt bedre hvad de politiske partier angår, her kom Venstresocialisterne, Kommunistisk Arbejderparti, Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre. Socialdemokratiet og Danmarks Kommunistiske Parti deltog ikke og de borgerlige partier var ikke indbudt.

Men måske skulle jeg begynde med begyndelsen.

Starten på det hele var ligeså dramatisk som Anne-Lises historie, og det hele be-

gyndte for et par år siden. Peter arbejdede som postarbejder på Københavns Hovedpostkontor og havde gennem længere tid været udsat for chikanerier. En dag, da han arbejdede sammen med en af dem, der havde ført an i forfølgelserne af ham, blev det værre end nogensinde. En anden kollega kom til, og pludselig overfaldt de Peter og forsøgte at trække tøjet af ham. Det kom til en ret voldsom kamp, da Peter absolut ikke syntes, det var en god ide. Hændelsen blev taget op i fagforeningens lokale klub og man udtalte sig fordommende om den slags fremfærd. Det satte gang i debatten om ligestilling på arbejdspladsen og der blev nedsat et ligestillingsudvalg i Postarbejdernes Fagforening for at modvirke, at den slags kunne gentage sig. Senere indgik kravet om seksuelle minoriteters ligestilling som et overenskomstkrav.

Peter arbejder ikke længere som postarbejder, men han og andre fortsatte med at arbejde for bedre vilkår for homoseksuelle på arbejdspladsen, og det er dette arbejde, der førte til dannelsen af Faglig Ligestillingsgruppe i efteråret 79, og i løbet af vinteren begyndte forberedelserne til høringen i april.

Undertrykkelsen af bøsser og lesbiske på arbejdspladsen viste sig at være betydelig mere omfattende, end vi først havde forestillet os. Da vi gik i gang med at planlægge høringen og skulle have nogle vidner, viste dette sig at være meget vanskeligt. Ikke fordi det var svært at finde folk, der havde været udsat for grov diskrimination, vi stødte tværtimod på den ene rystende historie efter den anden, men de fleste turde ikke træde offentligt frem af frygt for represalier fra arbejdsgiveren eller kollegerne. Det lykkedes dog til sidst at finde syv vidner, der både hvad erhverv og alder angik var repræsentative, lige som historierne, de fortalte, på mange måder også var typiske.

Peters og Anne-Lises historier er allerede omtalt — Peter havde iøvrigt en kollega på posten, som havde været udsat for lignende ting som Peter og som skulle have været vidne, og han og Peter havde arbejdet sammen fra begyndelsen om-

kring oprettelsen af Ligestillingsudvalget — men derudover var der en sygeplejerske, der fortalte om udelukkelse af fællesskabet og fratagelsen af alt ansvar i arbejdet, efter at kollegerne på hospitalet opdagede at "fyren på motorcykel", der hentede hende hver dag fra arbejdet, var en pige. Der var en præst, som måtte kæmpe med biskop, menighedsråd o.s.v., da han stod frem som bosse i en radioudsendelse, og en lærer, der måtte kæmpe i to år for at blive fastansat. Et af vidnerne var netop blevet fyret som støttepædagog for en dreng, og en anden fortalte, hvordan han ikke blot havde måttet skifte arbejdsplads (han arbejdede på et skibsværft), men også erhverv på grund af frykten for at blive udsat for vold.

Publikum ved høringen havde en meget stor spredning, både hvad alder og erhverv angår. Der var en del, der tydeligt må have været pensionerede i flere år, ligesom der var mange helt unge, og under den efterfølgende debat blev det klart dokumenteret, at de fleste havde problemer omkring deres arbejdssituation på grund af deres seksualitet.

Forøvrigt var det spændende og perspektivrigt, at halvdelen af publikum ved høringen var lesbiske, ligesom lesbiske har været med i Faglig Ligestillingsgruppes arbejde lige fra begyndelsen. Selv om jeg til fulde anerkender det store arbejde, som Lesbisk Bevægelse har gjort, synes jeg, det er synd, at vi ikke oftere har kunnet være sammen i kampen for at løse vore fælles problemer.

Det umiddelbare resultat af høringen er blevet dannelsen af arbejdsgrupper indenfor forskellige fagområder. Der er dannet en pædagoggruppe, en sundhedssektorgruppe, en kontorgruppe, en bibliotekargruppe, en postarbejdergruppe, en DSB gruppe og flere er under dannelse. En gang om måneden afholdes der et fællesmøde med alle grupperne og koordinationsgruppen, hvor vi kan informere hinanden og tage stilling til fælles initiativer. Det første fælles initiativ blev en læserbrevs- og artikelkampagne til fagbladene, og i skrivende stund har syv fagblade bragt artikler skrevet af medlemmer af

Faglig Ligestillingsgruppe, og i flere andre tilfælde har fagblade selv henvendt sig til os, og bedt om artikler eller interviews. Vi har også indbudt fagforeningerne til et uformelt møde i september for at diskutere forholdene på arbejdspladsen for bøsser og lesbiske, og vi er i gang med udsendelsen af et spørgeskema til bl.a. Forbundet af 1948's medlemmer for at få et bedre grundlag for diskussionerne med fagforeningerne. Der er også trykt en informativ folder, som alle interesserede kan få tilsendt, og vi har tænkt os at tilbyde fagforeningerne folderen til udsendelse til samtlige tillidsmænd i Danmark.

Fagforeningernes holdning (eller rettere mangel på holdning) til vore problemer har endnu engang vist, at man ikke tager initiativer til forbedringer af medlemmernes arbejdsvilkår, medmindre medlemmerne selv presser dem til det. Vi håber dog, at den store pressedækning af høringen har gjort dem mere lydhøre overfor

vore problemer, og at fagbladene er begyndt at optage vore artikler kan måske tolkes som en begyndende holdningsændring.

Pressedækningen var faktisk helt overvældende, og har en stor del af skylden for høringens succes. Af de otte københavnske dagblade, var der kun to, der ikke omtalte høringen, og flere havde både hele og halve sider i de næste dage om problemerne. En enkelt avis skrev endog leder om bøsser og lesbisk forhold på arbejdspladserne, og der blev lavet tre radioprogrammer om høringen.

Faglig Ligestillingsgruppe arbejder helt selvstændigt, og er ikke tilknyttet noget parti eller nogen forening, det være sig partipolitisk som kønspolitisk. Vi hører således ikke under Forbundet, selv om det retfærdigvis må siges, at Forbundet stiller lokaler til vores rådighed i deres nye hus, ligesom Forbundet i lighed med en række andre organisationer og fore-

ninger har støttet os økonomisk. Vi har ment, at det er vigtigt, at alle uanset politisk overbevisning o.s.v. kan være med i arbejdet på sine egne betingelser og ikke nødvendigvis være enige politisk med koordinationsgruppen, hvis politiske platform ganske vist er tværpolitisk, men også klart socialistisk.

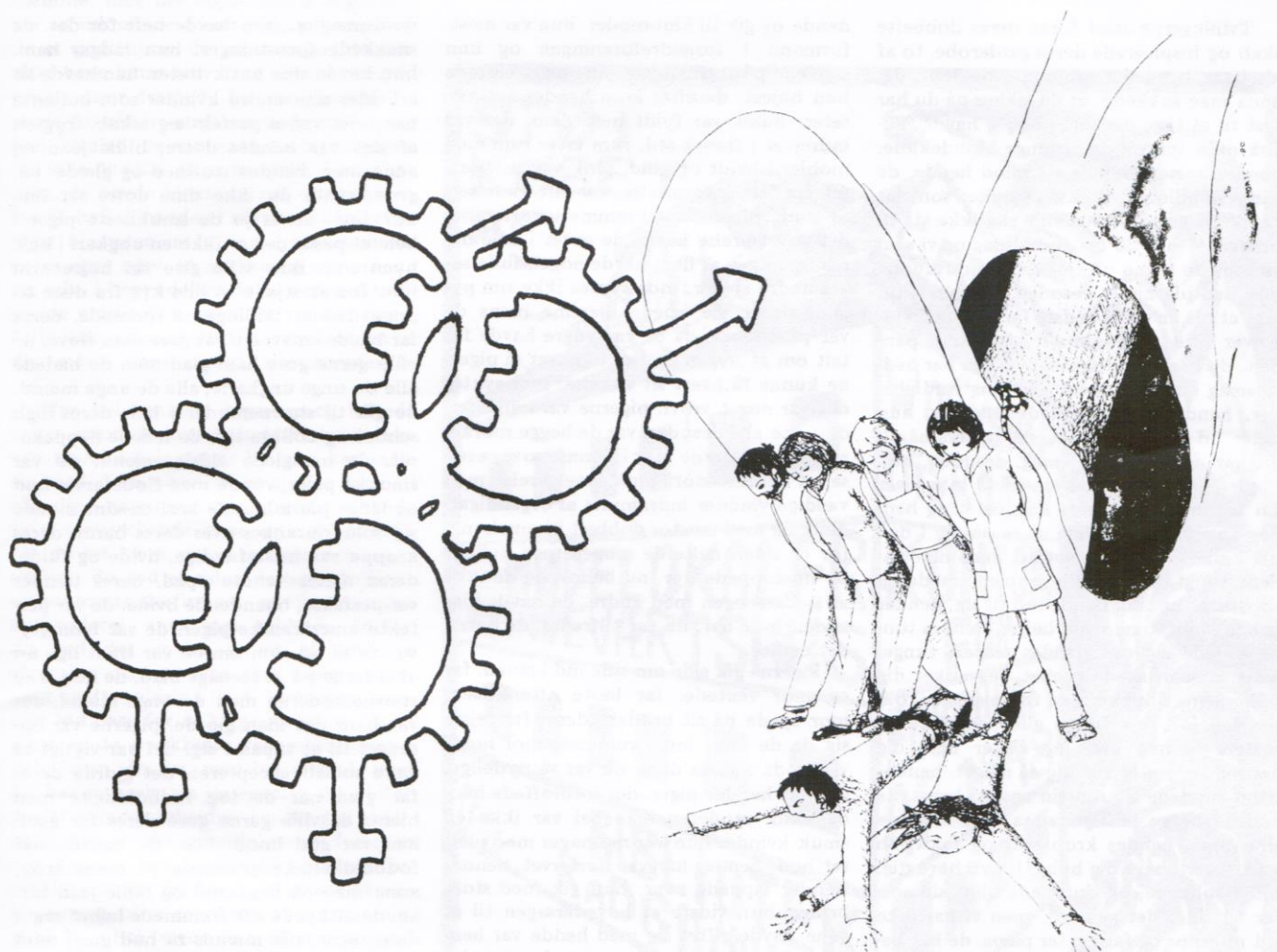
Vil du høre mere om Faglig Ligestillingsgruppe og vores arbejde, kan du skrive til

Faglig Ligestillingsgruppe
c/o Forbundet af 1948
Postbox 1023
1007 København K.

Kurt Overaa

Henvisninger:

Peters historie er tidligere omtalt i *Seksualpolitik nr. 3, 1977*, og høringen er omtalt i *Seksualpolitik nr. 1, 1980*.

Pædagogstuderende deltager i Christopher Street-demonstrationen

Følgende støtteerklæring blev læst op af Kai Erik Nielsen:

Ved Christopher Street Liberation Day demonstrationen i år er det lykkedes at få en faglig organisation til at deltage. Det er ligestillingsudvalget på Gladsaxe Fritids- og børnehavepædagog seminariet, som har fået opbakning fra den lokale organi-

sation til at protestere mod bøsse- og lesbisk undertrykkelse ved at deltage i demonstrationen i dag.

De pædagogstuderende har vedtaget følgende 2 paroler som de vil repræsentere ved denne dag:

"Opret ligestillingsudvalg i alle fagforeninger"

"Positiv særbehandling af kvinder på mandsdominerede områder!"

Ligestillingsudvalget på Gladsaxe seminarium har været med til at arrangere høringen om bøsser og lesbiske på arbejdspladsen. Vi vil opfordre alle bøsser og lesbiske til at kontakte Faglig Ligestillingsgruppe om at oprette ligestillingsudvalg i alle fagforeninger!

TVILLINGER

Af Barbara Sheen

Tvillingerne stod foran deres dobbelte skab og inspicerede deres garderobe. to af alt hang hyggeligt sammen side ved side. anna mae sukkede, er du sikker på du har lyst til at tage den blå på? jeg havde faktisk mest lyst til den orange blondeskjole. hendes søster drejede sig imod hende. de var spejlbilleder. den brystbuket som far har købt er pink. den ville slet ikke stå til orange. vi har 25 års fødselsdag og vi skal virkelig se pæne ud. jeg troede du kunne lide den blå skjole. desuden har mor altid sagt at blå er vores bedste farve, den fremhæver vores øjne. anna mae rynkede panden. du har vel ret, billie jean. du har bedre smag end mig under alle omstændigheder. hendes søster smilede. sludder. hun rakte ud for at klemme sin søsters hånd. du har en glimrende smag. desuden, hun kom nærmere og lod sin hånd løbe over sin søsters lange hvide hals og strøg hendes ansigt. jeg kan lide at se på dig i den blå skjole. du ser så sexet ud. anna mae åndede tungt, billie. billie jean nærmede sig sin søster og trak hende ind til sig, hendes læber fandt anna maes læber, hendes tunge snoede sig om hendes søsters tunge. anna mae hviskede grødet, jeg elsker dig billie jean, tillykke med fødselsdagen. billie jean lod sine fingre glide gennem sin søsters blonde hår. jeg elsker også dig anna mae. jeg elsker dig så meget. hendes hånd rundede sig om sin søsters bryst. de åndede begge heftigt. anna mae lukkede sine øjne. hendes krop steg og faldt. åh gud, jeg vil have dig billie, jeg vil have dig. billie sukkede, og skubbede blidt sin søster til side. det ved jeg. men vi har ikke tid nu. mor og far venter på os. de har bestilt bord på restauranten til klokken 8. vi må ikke skuffe dem ved at komme for sent. det er virkelig sødt af dem at de inviterer os ud. det er en meget speciel lejlighed for dem. anna mae nikkede. det ved jeg, og vi har natten for os selv. hendes søster sukkede smilende. langsomt begyndte tvillingerne at klæde sig på.

De boede i et stort hvidt murstenshus. de havde boet der hele deres liv. far ejede et ejendomsmæglerfirma. texas var en stat i udvikling. han var en rig mand, vigtig i lokalsamfundet. mor var hjemmearbej-

dende og gik til klubmøder. hun var næstformand i forældreforeningen og hun samlede på antikviteter. sine piger elskede hun højest, derefter kom hendes antikviteter. huset var fyldt med dem. det var indrettet i fransk stil. rum efter rum med møbler i hvidt og guld, pink vægge; bortset fra fars soveværelse, var alle værelserne pink. pigerne sov i samme soveværelse. det soveværelse havde de sovet i hele deres liv. ingen af dem havde nogensinde sovet andre steder. mor syntes ikke om pyjamasfester. de boede hjemme mens de var på college. da de var yngre havde far talt om at bygge en fløj til huset så pigerne kunne få hvert sit værelse. mor syntes det var noget vrøvl. pigerne var tvillinger. de delte alt. desuden var de begge mørkeræddede. så pigerne blev i samme soveværelse, et enormt stort pink soveværelse med vældige vinduer indrammet af organdigardiner og med en stor dobbelt himmelseng. for år siden delte de sengen med dukker og udstoppede dyr. nu behøvede de ikke at fylde sengen med andre. de havde hinanden hver nat. de var tilfredse. de havde det bedste.

Pigerne gik side om side ind i stuen. far og mor ventede. far læste aftenavisen. mor syede på sit broderi. deres far rejste sig da de kom ind i rummet. mor holdt vejret da hun så dem. de var så nydelige. det var hendes piger. det forbløffede hende altid. moderen mae bel var ikke en smuk kvinde. hun var radmager med plettet hud. hendes hår var hørfarvet. hendes tænder lappede over. hun gik med store briller. hun vidste at hovedårsagen til at gene havde giftet sig med hende var hendes penge. hun kom fra en rig familie. det gjorde gene også. det var et fornuftsægteskab, et high society giftemål. hun havde fået det til at fungere. gene var lykkelig. hun vidste han gjorde kur til andre men han gik stille med dørene. inderst inde var det en lettelse for hende at vide at hun ikke var nødt til at udholde hans grove tilnærmelser. hun syntes det var synd for de andre kvinder. hun og gene var venner. hun foretrak det på den måde. de nød hinandens selskab. de spillede bridge, tog på rideture. hendes far havde været ejen-

domsmægler. hun havde tæft for det. de snakkede forretninger. hun rådgav ham. hun havde sine antikviteter. han havde sit arbejde, sine andre kvinder som betjente ham. det var et perfekt ægteskab. frugten af det var hendes døtre, billie jean og anna mae, hendes stolthed og glæde. nå, gene, synes du ikke dine døtre ser fine ud? fine, de er jo de smukkeste piger i hele el paso. der er ikke en ungarl i hele byen som ikke ville give sin højre arm blot for at stjæle et lille kys fra disse to unge damer. tvillingerne rødmede. deres far havde en evne til at gøre dem flove. de ville gerne gøre ham glad men de hadede alle de unge ungarle, alle de unge mænd. de gik til stævnmøder i hele deres high school og college tid. de ledede heppekorret. de manglede aldrig mænd. de var smukke piger, runde med flødefarvet hud og lange platinblonde krøller som snoede sig som vinranker over deres barm. deres kroppe var bristefærdige, hvide og fulde. deres næser vendte opad. deres tænder var perfekte, blændende hvide. de var perfekte amerikanske piger. de var femogtyve. de så ud som om de var trådt lige ud af siderne på et teenageblad. de nød ikke stævнемøderne med de unge mænd. det var bare det man gjorde. pigerne var opdraget til at tilpasse sig. det var vigtigt at være socialt accepteret. det gjorde deres far glad når de tog fodboldhelte med hjem. de ville gerne gøre deres far glad: han var god imod dem. de hadede når fodboldhelte gramsede på deres krop, anna mae på bagsædet og billie jean foran. de afskyede når fremmede læber søgte deres egne, når mænds ru hud gned mod dem. de gik aldrig ud alene. de lavede altid stævнемøderne sammen. det var mere sikkert. de var aldrig skilt ad; de kunne ikke klare sig uden hinanden. mænds snak kedede dem. de fleste andre, bortset fra deres mor, kedede dem. de havde aldrig nogen venner. andre kvinder føltes påtrængende. de havde hinanden. de havde helt de samme interesser, modeblade, tøj, dekoration af kager, deres samling udstoppede dyr, deres armbandsvedhæng, de læste skrækromaner, så gamle film på tv sammen. de gjort alt sammen; det var

let at tale sammen; det var ligesom at tale med sig selv. det var let at røre ved hinanden; det var som at onanere. ingen gættede det om dem. de var så smukke, så søde. folk tænkte at det var sandelig dejligt at to søstre kunne være så fortrolige. fremmede stirrede undrende på dem som på vanskabninger i omrejsende tivoli, to fuldkomne spejlbilleder. da de var yngre troede de at de måske ville gifte sig. de udmalede sig deres brudekjoler. selvfølgelig var det et dobbeltbryllup med to brødre. så kunne de bo sammen i samme hus. det ville have været et acceptabelt liv. at have hinanden hele dagen ville have gjort det lettere at udholde deres mænd om natten. men det var kun fantasi. tiderne skiftede. kvinder behøvede ikke at gifte sig nu om stunder. de var femogtyve; ingen havde tilsyneladende noget imod at de ikke var gift, at de var uskyldige jomfruer. ingen ønskede at tage deres renhed fra dem. deres forældre havde ikke noget imod det. de kunne lide at have dem hjemme. mae bel sagde ofte at ægteskab var en uddøende forestilling. pigerne havde et godt hjem; de var arvinger; de ville altid have hinanden. hvad mere kunne de ønske. mor forstod. far var ligeglad. til trods for al hans snak om unge mænd, var han ligeglad. de var stadig hans små piger. det ville de altid være. han ville ikke miste dem. de havde hinanden nat efter nat. de havde haft hinanden i seks år. de brændte efter hinanden, at se ind i øjne som var deres egne øjne, at mærke sig selv inden i sig selv. i begyndelsen følte de sig skyldige. de vidste ikke hvad det var der skete, følte kun ilden. men det var så skønt at det måtte være rigtigt. de accepterede det.

Mae bel rynkede brynene og løftede hagen imod sin mand. sludder, der er ikke een mand i hele denne by som kan måle sig med disse piger, de er alt for gode til alle dine unge ungarle. pigerne nikkede tavst samtykkende. gene sank. selvfølgelig har du ret kære. vores små piger er noget særligt. du ved at siden de har arbejdet i ejendomsmæglerfirmaet er forretningen ekspanderet. anna mae sukkede. åh far, du ved det er på grund af det nye shopping center. gene skar ansigt, shopping center, aldrig i livet. kunderne kommer ind bare for at kigge på jer to. altså i piger er de smukkeste ved receptionen i hele byen. åh far. mae bel afbrød. jeres far har ret; selv om jeg egentlig ikke bifalder at kvinder arbejder. i piger gør et virkelig fint stykke arbejde. netop forleden dag fortalte mrs. carson mig hvilken fornøjelse det var for hende at gå ind på fars kontor og blive modtaget af jer to piger. altså mae bel, sagde hun til mig, du ved det var en glæde og fornøjelse at se de to piger. de er så friske og rene, som et pust af forår, i stedet for en sjuske uden brystholder der vrækker med enden som om hun havde lopper. far lo. sagde angela carson det? mae bel nikkede. den kvinde har en fin sans for humor. tvillingerne kiggede ned på deres laksko, ærbare og høflige som de var opdraget til at være. nå, mae bel rejste sig, vi må vel afsted. et øjeblik, gene rynkede brynene. glemmer du ikke noget, kære? mae bel nikkede, du godeste jo. hun slog takt med foden, og

**STØT
KØBET
AF**

CAFE

**WORKSHOP
DISKOTEK**

**MØDELOKALER
KVINDEVÆRTSHUS**

**KONTOR
FOR**

**FORBUNDET
AF 1948**

**BIBLIOTEK
RÅDGIVNING**

**BØSSERs
&
LESBISKES HUS**

GIRO: 6 64 93 19

een, og to, og tre. sammen sang de fødselsdagssang for deres døtre. mae bel fæstnede en brystbuket til billie jeans højre skulder. brystbuketten bestod af små pink theroser, tvillingernes yndlingsblomster. gene fæstnede en lignende brystbuket på anna maes venstre skulder. de var spejlbilleder. far hjalp de tre kvinder deres frakker på, og ind i bilen. de tre ventede på ham på kantstenen som om de var kroblinge.

Restauranten var et populært steak house, fyldt med små rum og stille atmosfære, stearinlysene lyste på bordene. overtjeneren viste dem til deres bord. god aften mr. bronson, mrs. bronson, anna mae, billie jean, og tillykke med fødselsdagen til jer alle. pigerne havde gået på high school med overtjeneren. han var en fattig fyr. de gik aldrig ud med ham. de nikkede, tak, hank.

De sad ved et rundt bord, mor og far på den ene side, pigerne hofte mod hofte på den anden. anna maes ankel snoede sig rundt om billie jeans ben under bordet. tjeneren bragte en flaske champagne. en lille overraskelse, genes øjne glimtede. intet er for godt til mine piger på deres fødselsdag. pigerne smilede, med øjnene fæstnet på dugen, tak far. mae bel smilede. ned det er sandelig sødt af dig, gene. de skålede, mae bel rømmede sig. skål for de to sødeste piger i hele staten texas, tillykke med fødselsdagen, mine skat, hun kysede dem på kinderne. glassene klinkede. tjeneren tog imod bestillingen, fire inderlårssteaks. pigerne undskyldte sig og gik arm i arm til toilettet. forældrene fulgte dem med øjnene. vi er sandelig heldige mennesker, ikke sandt mae bel? de er sandelig et dejligt syn. mae bel smilede, hendes ansigt rynkede sammen. ja det er de sandelig. gene fortsatte tankefuldt. jep, vi er sandelig heldige for de er gode piger. jeg læser i aviserne hele tiden om

unge mennesker, ved du, den måde de opfører sig og løber omkring halvnøgne, går bersærk, holder sexorgier, tager narkotika, det er modbydeligt. du ved godt at lavonne davies pige fik sig selv gjort gravid. mae bel rynkede brynene. det rykkede i hendes mund, en frygtelig historie. familien davies er sådan nogle pæne mennesker. lavonne vil bringe pigens ned til houston for at få hende ordnet. hvis du ved hvad jeg mener? gene nikkede, ja. mae bel rynkede brynene, hendes ansigt så ud som en sveske. den daviespige er en vild en. det er ikke kun hende, ved du. jeg har netop hørt sige at den lille peggy raynolds har ansøgt om skilsmisse. gene spidse munden af medlidenhed. er det rigtigt, og jack raynolds er endda sådan en hårdtarbejdende fyr. mae bel nikkede; han er meget rar, og hun har endda to små. mrs. carter har sagt at det er fordi han var løs på tråden. jeg synes jo bare at en hustru må forvente det. mænd har anderledes behov end kvinder. det er en videnskabelig kendsgerning. gene rødmede. han følte et stik af dårlig samvittighed. du har fuldstændig ret. vi er virkelig heldige mae bel at vi har sådan nogle gode piger. du har gjort det virkelig godt med dem. jeg er så stolt. mae bel smilede, og tog sin mands hånd, faderen til sine døtre.

Pigerne gik ind på det samme aflukke på toilettet, og låste døren bag sig. billie jean kiggede på mens anna mae tisede. her er sandelig rart. anna mae nikkede. det er det. og det er rart at være ude med mor og far også. billie jean nikkede, virkelig rart. de byttede om. anna mae kiggede på sin søster. lad være med at sidde på sædet. man kan få bakterier. billie nikkede smilende. tag det roligt jeg ville ikke drømme om at sidde på sædet på et offentligt toilet. man kan aldrig vide hvem der sidst sad her. anna mae nikkede, det er rigtigt. billie jean rejste sig op og trak i

snoren. aflukket var lille. pigerne stod ansigt til ansigt, deres kroppe rørte hinanden. musikken fra højtalerne druknede lyden fra vandrørene. deres læber mødtes, deres arme omfavnede hinanden. deres fingre holdt om hinandens bryster. anna maes hånd gled ned til hendes søsters skød. hendes fingre krummede sig under roll-on'en og gned det tykke blonde hår. billie jeans hånd gled ned til hendes søsters skød og trak roll-on'en til side. deres tommelfingre dykkede ind i hinanden på samme tid med den samme bevægelse i perfekt rytme, ind og ud, ind og ud. varm væske dækkede deres lår, deres tommelfingre bevægede sig hurtigere og hurtigere, sammen. deres kroppe skælvede, de kom samtidig, som de gjorde alting sammen. deres læber mødtes. de holdt om hinanden og kyssede blidt.

Anna mae og billie jean sad foran toiletspejlet og lagde læbestift på igen. de smilede ind i spejlet til hinanden, tilfredse. en kvinde kom ind på toilettet, mary peterson, en af deres mors veninder. de smilede til hinanden, og rejste sig høfligt. goddag mrs. peterson. hvordan har de det? hvor er det rart at se dem, i kor med de to stemmer der faktisk var en. de gik ud fra toilettet og smilede sødt til den ældre kvinde. mary peterson gik ind i aflukket. mens hun satte sig smilede hun. sikke pæne piger.

Oversættelse: Lisa Hughes, Lene Sjørup

Barbara Sheen er en amerikansk feministisk forfatter.

'Tvillinger' er fra hendes novelle-samling, 'She Devils'

bøssekoret

fest
i
seksual-
politik

i baren

christiania

bøssebandet

loppen
d. 13 april

SMil

bøssekoret

Flossie og Helle

SMil

KVINDENS LIVSCYKLER

"FEMALE CYCLES" af Paula Weideger
("Kvindens livscyklus")
Udgivet af The Women's Press, kr. 52,-

For de fleste kvinder er menstruationen en plage og overgangsalderen forfærdelig: De er begge uomgælige kendsgerninger, som forårsager ubehag, depression og ængstelse. For de af os, som har forholdsvis "symptom-fri" menstruation, lader det til at det mest positive vi kan finde på at sige om den er, at den er besværlig. De fleste af os oplever menstruationer og overgangsalder som begivenheder, der er adskilt fra de øvrige kvindelige livscyklusser, og som biologiske vanskeligheder, som bør overvindes med mindst muligt besvær.

I sin bog "Female Cycles" udforsker Paula Weideger helt mystifikationen omkring menstruation og overgangsalder. Hun mener at "plage" og "forfærdelig" i moderne sprogbrug svarer til tidligere tiders beskrivelser af menstruationen som "uren", og overgangsalderen som afslutningen af kvindens produktive liv. Hun hævder, at vi, når vi bruger sådanne udtryk, uden at være klar over det accepterer menstruationstabuet og dets vrangforestillinger om kvindens krop.

"I vor kultur, hvor tabuets regler ikke bliver artikulert, og hvor der bogstaveligt talt ikke er nogen oplysning om de positive oplevelser omkring menstruation og overgangsalder, må der nødvendigvis være forvirring og ubehag i disse forbindelser. I stedet for at beskæftige sig med den nutidige version af tabuet, fordi de ikke er opmærksomme på dem, beskæftiger kvinder sig med "problemet" menstruation og dets arvtager, overgangsalderen. I stedet for at protestere mod de samfundsholdninger, som skabte tabuet, angriber vi vore egne kroppe og den del af den kvindelige identitet som frembyder "problemet"." (Female Cycles, side 230).

Tabuet

Tanken om menstruation og overgangsalder som værende tabu synes måske

ikke ved første øjekast indlysende, men svarene på de spørgeskemaer, hvorpå bogen er baseret, illustrerer klart i hvor høj grad vi indsnævres og besværes af de vrangforestillinger, som stadig er fremherskende omkring kvindens krop. I vor kultur tror vi ikke længere at menstruationen er ond, eller at et barn som er undfanget under menstruationen vil blive besat af en ond ånd. Ikke desto mindre afholder mange par sig fra samleje under menstruationen til trods for at mange kvinder føler sig stærkt seksuelt stimulerede omkring dette tidspunkt. Det ser ud som om årsagen til denne afholdenhed stikker dybere end blod på lagenerne eller menstruationsmerter.

"... Intellektuelt kan jeg forstå, hvorfor en mand måske føler ubehag ved at elske med mig mens jeg bløder. Emotionelt føler jeg som kvinde meget stærkt, at han burde være i stand til at acceptere min krop på alle tidspunkter af måneden; at jeg modtager hans sæd i min krop, og at min krop ikke er "uren" mens jeg har menstruation. Jeg bliver også meget let seksuelt ophidset omkring denne tid og føler ikke, at jeg bør indskrænke min seksuelle aktivitet." (s. 136).

"Jeg tror at det, der virkelig går mig på, er, at min elsker afstår fra oral sex på dette tidspunkt. Hans sæd ophidser mig. Jeg sluger den, og smører den ud over mit ansigt og mine bryster... Jeg ønsker lige så meget forståelse og kærlighed for min krop." (s. 136).

Først ser Paula Weideger på menstruationstabuet i forbindelse med den skabelsesmyte, i hvilken den første kvinde er en kastreret mand:

"I det freudianske perspektiv gennemgår enhver mand siden civilisationens morgengry Odipusstadiet i sin udvikling, og genlever til bunds den attrå og det had, som oplevedes af sønnen af den primale stammefader. Derfor har enhver mand i sig angsten for kastration, fordi hans ønsker gør ham fortjent dertil." (s. 109).

Paula Weideger siger, at ifølge Freud oplever kvinder et raseri over deres tab af

penis, og at dette raseri vil være særligt fremherskende under deres reproduktive kriser — fødsel, den første menstruation (menarche), menstruation, det første samleje, etc. Menstruationstabuet opstod delvis for at beskytte mænd mod dette raseri. "Freud mente derfor at det at bandlyse en kvinde i menstruationsperioden, at forbyde hende at røre ved redskaber, der også brugtes af mænd, eller at forbyde seksuelt samkvem mellem mænd og kvinder under menstruationen, er rationelle handlinger, som mænd må gribe til for at beskytte sig selv. Menstruationstabuet beskytter mænd mod at opleve raseriet i kvinders kastrationsangst, og mod at blive mindet om deres egen kastrationsangst, som ville blive fremkaldt ved synet af blødning fra kønsdelene." (s. 110).

For mange kvinder giver disse teorier ingen psykisk resonans, fordi de går ud fra at kvinden altid har været det andet køn, i skyggen af manden. I Freuds teori, og andre i hvilke kvinder "skabes" ved kastration, nægtes kvinder egenverd, og opfattes som "urene" eller biologisk mangelfulde.

Kvinden som den mytiske skaber

Ifølge Paula Weideger er det teorien om kvinden som den mytiske skaber, som kan forenes med nutidige kvinders psyche. Hun skriver, at "voldtægten mod primalmoderen og den nedvurdering af kvinden, som fulgte den, frembyder et for kvinder langt mere plausibelt psykisk kort end mordet på de primale fædre. (s. 122). Hun beskriver mange myter fra hele verden for at belyse sin teori, og i dem alle er det centrale tema det, at kvindens mytiske kræfter straffes ved voldtægt.

Her er et eksempel: "Der er en persisk myte om verdens skabelse, som går forud for bibelens. I denne myte skaber en kvinde verden, og hun skaber den i kraft af sin naturlige kreativitet, som er hendes og som ikke kan eftergøres af mænd. Hun føder flere sønner. Sønderne undrer sig over denne handling, som de ikke kan eftergøre, og bliver bange. De siger til sig

selv: "Hvem kan sige, at hvis hun kan give liv, kan hun ikke også tage liv?", og derfor, på grund af deres frygt for denne kvindens mytiske evne og dens mulighed for at vendes om, dræber de hende." (s. 115).

Efter den primale forbrydelse fulgte kvindens undertrykkelse — først efter at moderen blev voldtaget og mandsdomineret kultur form. Hvis kvinder skal blive i stand til at genfinde deres eget billede, må vi blive i stand til at mindske ængstelsen for at voldtægt kan være vores straf. "Frygten for voldtægt, som er dybt rod-fæstet i kvindens psyke, har kunnet være en af de ting, der har forstærket menstruationstabuet: Det er bedst for kvinder at give efter for mænds projektioner og tro at menstruationen er uren og kvinder korrupte, for ellers bliver de brutaliseret. Og i modsætning til mandens kastrationsangst bliver voldtægtsangst kun alt for ofte forstærket af virkelige begivenheder i form af voldtægt . . . Psykologisk og pragmatisk genskabes den primale forbrydelse og resultaterne ses i det moderne samfund — voldtægt, ydmygelse og undertrykkelse af kvinder og udmarvning af kvindens magt." (d. 121).

Menstruationsubehag

På grund af tabu og smerter ser vi som regel menstruationen adskilt fra andre, følelsesmæssigt og psykologisk mere positive aspekter af kvindens livscyklus. 71% af de kvinder, som besvarede spørgeskemaet, skrev at menstruationen ikke medførte nogen som helst fordele, og 63% skrev, at mænd var privilegerede, fordi de ikke havde menstruationer. Gennemsnitligt tilbringes 1/4 af en kvindes liv mellem ca. 12 og 55 med menstruation, og to ud af tre kvinder ville vælge fuldstændig at borteliminere denne oplevelse, hvis det kunne gøres risikofrit og de kunne forblive frugtbare.

Adskilt fra de øvrige kvindelige livscyklus har både menstruation og overgangsalder en meget lav status: lavere end nogen anden "sygdom", måske med undtagelse af kønssygdomme. Medicinalfabrikanter og arbejdsgivere udnytter den historiske adskillelse mellem menstruation/overgangsalder og kvindens øvrige liv. De præsenterer os for et uafhængigt billede af menstruations-depression og -ubehag, og tilbyder os "behandlinger", som skal tage sig af den kvindelige biologis "mangler" — hormonpræparater og arbejdsløshed! For at påvirke samfundets accept af kvinder er det nødvendigt at ændre vore holdninger til det biologiske og følelsesmæssige grundlag for kvinders eksistens: "Mandens definition af feminitet skabe et fængsel, men kvindens benægtelse af enhver seksuel forskel, som påvirker personligheden og de kompensationer som opstår deraf skaber murene til et nyt fængsel. Det ser måske mere moderne ud, og dets faciliteter er måske stærkt forbedrede, men det er stadig et fængsel." (s. 233).

Desværre fortsætter Paula Weideger ikke ind i problematikken omkring hvordan kvinder kan insistere på deres ret til at have menstruation og være i overgangs-

alder, og bogen opstiller heller ikke betragtninger over hvordan kvinder kunne arbejde sammen om at afhjælpe smerterne og afskaffe den holdning at kvinders biologi er mangelfuld. I vort samfund har kvinder simpelthen ikke tid til at have menstruation, og det er vigtigt at vi kæmper for den ret. Nogle af os har brug for en dag eller to fri fra arbejdet, eller en lettere arbejdsbyrde under menstruationen. Selv om hormonpræparater, muskelafspændingsmidler etc. kan hjælpe, så er presset jo ikke kun i vore hovedet og kroppe, som mange tror. Skønt bogen undersøger mange medicinske behandlinger for menstruation og overgangsalder, står der meget lidt om selv-hjælp. Mange kvinder finder faktisk hjælp i urtepræparater, faste, massage eller særlige kropsovelser.

Andre af bogens afsnit handler om heksedoktorer og gynækologer, blod og det overnaturlige, og en diskussion om unge pigers oplevelser omkring deres første menstruation. I et kapitel om overgangsalderen er der en lang diskussion for og imod hormonbehandling med Estrogen. Bogen indeholder mange levende skildringer, fotografier og tegninger, som

beskriver kvinders erfaringer i andre kulturer, og en stor mængde let forståelige praktiske og biologiske oplysninger.

Bogen er ikke oversat til dansk, men den er skrevet på letforståeligt engelsk, og blandingen af praktiske og teoretiske oplysninger gør ideerne let tilgængelige.

Bogen er skrevet udelukkende fra et heteroseksuelt standpunkt. Ganske vist beretter Paula Eideger, at hun har fået et langt brev fra et omreisende lesbisk kollektiv (!), og at nogle lesbiske forsøger at "observere og forstå menstruation og overgangsalder i et nyt lys", men hun uddyber det ikke.

Vi kan give menstruation og overgangsalder en langt højere status ved at re-integrere dem i vore øvrige livscyklus, og her ved kan vi forøge vor accept af vore egne kroppe. Hver eneste dag er en af disse livscyklus en del af vort liv, og alligevel lever vi stadig med mænds ideer om, hvordan vi burde føle omkring disse områder.

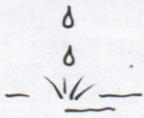
Maggie Fagan

Oversættelse: Eva Fog

Jane O'Grady

tissemandens magt

Freuds hypotese om 'penis-misundelse' hos små piger, som udgør en del af hans teorier om kastrations- og Ødipuskomplekserne, er siden de tidlige 70'ere af en stor del af kvindebevægelsen og marxistisk psykologi blevet betragtet som patriarkalsk, fallosorienteret nonsens. Den er blevet forkastet med indignation, især af feministe, som et typisk produkt af den victorianske mandsforestillingsverden, som tildelte kvinden status som Adams overflødige ribben.

Som både freudianer og feminist har jeg taget teorien om penis-misundelse mere alvorligt og anser den for et fænomen, som, ulykkeligvis, indtager en sikker position indenfor den patriarkalske ideologi, som vi efterlever den, både bevidst og ubevidst. Som jeg skrev i en tidligere artikel i dette blad (6. årgang, nr. 3 og 4, "Kvinder og Freud") vil det ikke lykkes os at revolutionere dette samfund, før vi når til en dybtgående forståelse af den patriarkalske, fallos-orienterede ideologis mekanismer. Vi har f.eks. brug for en bedre forståelse af de måder, hvorpå 'maskulinitet' og 'femininitet' opstår — og hvorpå 'femininitet' i det store og hele defi-

neres som det negative modstykke til 'maskulinitet'. Ingen revolution indenfor ejendomsretten til produktionsmaskineriet alene vil være i stand til at ændre relationerne mennesker imellem og vore bevidste og ubevidste ideer om os selv.

I korte træk er Freuds teori om penis-misundelse følgende: Det er en misundelse, som stammer fra pigens kastrationskompleks. Kastrationskomplekset tager for begge køns vedkommende sit udgangspunkt i kastrationsfantasi, som opstår som respons til barnets undren over den anatomiske forskel mellem kønnene: Barnet forestiller sig at denne forskel er opstået ved at pigens penis er blevet fjernet.

Drengen frygter kastration, som han ser som en virkeliggørelse af en trussel fra faderen som respons på barnets seksuelle aktiviteter og lyster. Dette resulterer i kastrations-ængstelse.

Pigen opfatter manglen på en penis som en uretfærdighed begået mod hende, som hun prøver at benægte, at kompensere for, eller at gøre godt. Først føler hun sig forfordelt i forhold til drengen og ønsker selv at få en penis. Senere, i løbet af Ødipus-fasen, som den "normalt" (d.v.s. ifølge patriarkalske normer for "femininitet") gennemlever, antager denne misundelse to underordnede former: 1) ønsket om at opnå en penis inde i sig selv

(hovedsageligt i form af ønsket om at få et barn), og 2) ønsket om at nyde penis under seksuelt samvær.

Kastrationskomplekset er nøje forbundet med Ødipuskomplekset, og især med dette forbuds- og (patriarkalsk) normdannende funktion.

Jeg skal ikke her argumentere for denne udlægning af hvordan penis-misundelse bliver forløst, eftersom jeg ikke har gennemforsket dette område tilstrækkeligt. Hvad jeg her ønsker at koncentrere mig om er, at de forhold, hvorunder *sandsynligheden* for penis-misundelse overhovedet opstår. Jeg vil bringe spørgsmålet ned på et helt konkret plan ved at gengive nogle iagttagelser fra mit arbejde på en vuggestue, angående både børns og voksnes holdninger til børns genitalier.

Yapoi Kusama: fra "One Thousand Boat Show"

Jeg vil starte med den tesis, at *det at navngive og opfattelse gennem sprog* er en gennemgribende vigtig del af et lille barns udvikling af kropsbevidsthed og kropsbillede. Dette kropsbillede påvirker og er en del af barnets psykiske repræsentation af sig selv.

På det tidspunkt, hvor børn begynder at anvende sprog, mellem 2 1/2 - 3 års alderen, begynder de almindeligvis at udtrykke en både visuel og sproglig interesse i deres genitalier — hvilket køn har den slags, og hvad hedder de. Jeg ser problemet således: Drengens mest synlige kønsorgan, penis, får et navn — "tissemand"; pigens mest synlige kønsorganer, klitoris og kønslæber, får *ikke* noget navn. Derimod får hun at vide, at hun har en "tissekone, som hun kan mærke, når hun tisser, men som hun *ikke kan se*. Det kan argu-

menteres, at det, som forældre og pædagoger her beskæftiger sig med, er at navngive urin-organerne, idet børn på dette alderstrin er stærkt optaget af denne funktion. Men ved ikke at navngive klitoris og give den positiv opmærksomhed, skaber man grundlaget for den første negative sammenligning mellem pigers og drenges kønsorganer. Drengen har en penis, som er mere umiddelbart synlig end pigens klitoris, fordi den er større og stikker frem, og den har et navn, som utrætteligt gentages af både institutionspersonale, forældre og børn i løbet af disse børns tidlige år. Mens pigen uden tvivl undersøger sin klitoris og oplever nydelser ved at røre den, forbliver hun i tvivl om hvad den egentlig er. Er det en lille tissemand, som ingen har tænkt på at fortælle hende om?

Disse kendsgerninger omkring synlighed/ ikke synlighed, navngiven/ ikke navngiven, fører til sådanne holdninger som følgende:

— Drengene i denne alder taler langt oftere om tissemand end tissekone, og insisterer somme tider på, at både piger og kvinder har tissemand.

— Piger i denne alder taler *også* oftere om tissemand end tissekone. Nogle påstår de har tissemand; nogle veksler mellem at sige, at de har tissemand og tissekone; og nogle bekræfter at de har tissekone, men udviser samtidig stor interesse for drengenes peniser — de vil for eksempel gerne se på, mens drenge får skiftet ble og kommentere deres tissemand.

— Drengene udviser ikke en tilsvarende interesse for pigernes klitoris eller deres tissekone (de har aldrig *set* sidstnævnte).

— Drengene påstår aldrig at de har tissekone, eller udviser nogen form for usikkerhed med hensyn til navnet på deres penis. De viser også stor stolthed over deres peniser, når de lærer at tisse stående. (Det er iøvrigt ofte en stor skuffelse for piger, at de ikke kan udføre dette kunststykke.)

Der er måske flere, som kan imødegå disse betragtninger med eksempler på både piger og drenge, som udviser lige så stor eller større interesse for pigers genitalier. Når dette forekommer, er det utvivlsomt fordi voksne og ældre børn i deres umiddelbare omgivelser — hjem, vuggestue, børnehave — *bevidst* har vist ligeså megen opmærksomhed overfor pigens seksuelle anatomi, som normalt ofres på drenges. Det er en væsentlig del af dilemmaet omkring penis-misundelse, at denne form for oplyst opmærksomhed langt fra er noget almindeligt fænomen.

Fotocollage: Jane O'Grady

Den praksis at navngive børns genitalier udelukkende efter deres urin-funktion er ikke særegen for Danmark, den er "multinational". Men det patriarkalske stempel viser sig endnu mere tydeligt i de lande, hvor selv pigens urinorganer ikke navngives — mens drenge tisser med deres tisse-mænd (eller hvad det lokale "kæle-navn" nu måtte være), tisser pigerne gennem et navnløst hul.

Manglen på sproglig anerkendelse af pigens klitoris og på visuelle muligheder for at se både sin tissekone og vagina (ved hjælp af et spejl) bidrager til at hun opbygger et kropsbillede, som er *mindre klart defineret* og i besiddelse af mindre positiv værdi end en drengs. Dette mønster efterlevs og gentages med en vedholdenhed og mangel på erkendelse, som kun kan pege hen på den kendsgerning, at patriarkalsk ideologi for størstedelen efterlevs, opretholdes og gentages *ubevidst*.

Det står helt klart, at Freuds teori om

penis-misundelse ikke skal ses (og jeg tror ikke han havde til hensigt at den skulle ses) som et *biologisk naturligt fænomen*, som nødvendigvis (dvs. under alle omstændigheder) opleves af alle små piger. Den er et fænomen, som er kulturelt bestemt og støttet fra mange forskellige sider indenfor en samfundsorden, som er gennemgribende og langt overvejende patriarkalsk og fallos-orienteret. Patriarkalsk ideologi er en *fysisk realitet*, som har eksisteret i tusinder af år. Det er nødvendigt at bekæmpe den på alle områder og niveauer.

Vore samfærdsmonstre med børn, herunder det *sprog* vi lærer dem at opfattet og beskrive sig selv med, er en grundlæggende vigtig del af kampen for at revolutionere menneskelige forhold.

Linda Buckingham

Oversættelse: Eva Fog

I den forløbne periode er vi i redaktionen blevet stærkt kritiseret af SMils pressegruppe, og for at følge sidste nummer op, bringer vi her deres sidste brev, ledsaget af vores kommentarer. Samtidig vil vi gerne opfordre læserne til at tage del i debatten:

Stillingtagen udbedes!

For os fire i SMils pressegruppe, der stod for opfyldningen af halvdelen af Seksualpolitikens seneste nummer, temanummeret om masochisme, — ja, for SMil i det hele taget, er det svært at se hvordan Seksualpolitikens redaktion kan give det ud for at have en seksualpolitisk linie og holdning, så længe redaktionen, som i lederen i samme temanummer, og på så enestående vattet vis, kryber uden om at tage stilling til de spørgsmål vi fra SMil, i vores del af nummeret, havde rejst.

Vi havde virkelig — under hensyn til de otte års skamfulde tavshed om emnet i Seksualpolitik! — gjort vores bedste for at mejle vores standpunkter klart ud:

Sadisme og masochisme, det er ikke behandlingskrævende sygdom, fordærv, umoral eller ulykke, men nogle desværre stærkt belastede samlebetegnelser for menneskelige føle-, forestillings- og handlemåder hvor seksuel lyst og tilfredsstillelse på en eller anden måde er forbundet med vold, smerte og underkastelse.

Hvor udbredte sådanne tilbøjeligheder er, ved vi desværre kun alt for lidt om; men vi i SMil står fast på at de i sig selv ikke er hverken gode eller dårlige, eller værre eller bedre end andre former for kongelig tilfredsstillelse der finder sted under gensidig agtelse.

For os er det meningsløst, begrebsforvirrende og udtryk for fordøm at forbinde sadisme og masochisme med vold, smerte og undertrykkelse der ikke er båret af lyst og tilfredsstillelse.

Og forhold hvor den enes tilfredsstillelse finder sted under stadig tilsidesættelse af den andens, eller måske ligefrem på den andens bekostning, er os bekendt langt fra noget der kun kan optræde i

s/m-forhold. Vi har faktisk meget svært ved at se sådanne misforhold skulle have særlig gunstige muligheder for at fortsætte i det uendelige når der indgår s eller m . . .

Vi er, ud fra egne erfaringer, overbevist om at s/m-forhold kun kan, og virkelig kan, trives under gensidig agtelse, dvs. i ligeværdighed, trods alt! Vi er endda, når vi pudser glorie, lidt fristede af tanken om at erkendt s/m, og s/m ført ud i livet, stiller *skærpede* krav til indbyrdes agtelse, kommunikation og tillid, og giver *øgede* muligheder for den åbenhed, om vores sjæles og sinds dybder, der er en forudsætning for ethvert godt forholds oprettholdelse og udvikling . . .

Vi er ikke i den grad frelst så vi finder at enhver lille snottet s/m-fantasi straks fortjener at blive forkyndt på alle byens torve eller ført ud i livet. Og vi taler heller ikke for at enhver, i det menneskelige følelseslivs fuldstændigheds navn, skal kaste sig ud i at afprøve sine muligheder i retning af s og m. Det er følelsspørgsmål, hvor det til hver en tid vil være den enkelte selv der må tage stilling til hvad der er stærkt nok og vigtigt nok til at måtte leves ud, — om ikke den enkelte selv, hun/han, m/k, skal miste agtelsen for sig selv og sine muligheder for virkelig at mødes med andre. Sig bare: i kærlighedens navn!

Og vi er overbeviste om at der stadig, i vor frisindede tid, som man siger, er meget der hedder løgn og forstillelse, såvel i de enkeltes forhold som i den åbne offentlige meningsdannelse, når det drejer

sig om det menneskelige følelsesliv i dets uoverskuelige variationsbredde. Løgn og forstillelse der er lyst-, tilfredsheds- og kærlighedsfordrivende. Løgn og forstillelse der kvæler, kuer, undertrykker og forkramper. Bestandig i den hellige almindeligheds navn der tillader at snakke om minoriteter og afvigergrupper!

Seksualpolitikens redaktions holdning, vi er dybt skuffede over den! At vi var uenige, både om begreberne og om hvad der var godt og skidt, stod klart fra de første møder vi havde om temanummeret. Og vi troede redaktionen ville søge at formulere sine standpunkter, klart og tydeligt, så der kunne blive grundlag for debat og udvikling. Det skete ikke. Det kan være hvad det være vil. De skulle måske have mere tid. Det er sådan set også i orden at man på lederpladsen kryber uden om, giver udtryk for tvivl, sætter tvivl om samtlige de tanker vi havde udtrykt, med skulderklap til os, "minoriteten", om at vi skal have tid til *teoretisk* afklaring, siden vi åbenbart ikke var i stand til at udtrykke os klart og overbevisende nok til at tage stilling som den savnede. Men vi har også, måske lidt overfølsomt, følt en dyb modvilje, ikke altid lige klart og åbent udtrykt. Og vi savner i allerhøjeste grad forsikringer om hvordan redaktionen har tænkt sig at skaffe eller indhente den kompetence den ikke besidder.

For SMils pr-gruppe
Birger H.

SEKSUALPOLITIK SVARER:

Vi er et langt stykke hen ad vejen enige med jer i jeres overvejelser omkring forbindelsen mellem sadisme, masokisme, løgn, forstillelse, fordomme, hykleri og undertrykkelse. Vi er enige i, at den form for tryghed, kommunikation og tillid, som I snakker om, godt kan finde sted i et S/M forhold. Det nytter ikke noget at snakke om, hvorfor individer er sadomasochister, og selvfølgelig skal man kæmpe imod enhver form for undertrykkelse, som hæmmer individets seksuelle frihed. I beskriver kun S/M på det personlige plan, men kræver alligevel, at vi skal tage stilling på et mere overordnet plan; og det er her, vore uenigheder begynder. I tager afstand fra enhver form for S/M, som ikke har at gøre med bevidste aftaler, men vi synes, at S/M — ligesom alt andet — er påvirket, omgivet af et undertrykkende samfund, hvor sadomasochistiske roller og vold er en del af det daglige liv. Vi kan ikke se S/M som et statisk, isoleret fænomen og er kede af, at vores temanummer manglede en politisk indfaldsvinkel. Desuden ser vi jeres indlæg som yderst aggressivt og synes bestemt ikke, det just opfordrer til, at der skal komme en dialog i gang. Dog vil vi give jer et ord med på vejen, men erindrer forinden lige om, at reaktionen på et aggressivt angreb som oftest er et forsvar!

Vi mener ikke, at vi i lederen frasiger os ethvert ansvar for, hvad der er skrevet i bladet, men vi skriver netop, at vi har haft vanskeligt ved at forholde os til sadomasochisme — og at dette har nogle rent kvindepolitiske årsager, idet masochismen jo så fint falder i hak med vores traditionelle kvinderoller, men hele den problematik er gammel og nok ikke ukendt blandt læserne og især vel ikke blandt jer i SMil.

At vi ikke direkte — f.eks. via en artikel — forholder os til de områder, som I i jeres artikler beskæftiger jer med, skyldes selvfølgelig mangt og meget: vi synes, det i sig selv er en seksualpolitisk manifestation at arbejde — og det kan tit være meget — med at få bladet på gaden; alene det, at vi eksisterer som et organ, hvor folk kan komme til orde med tanker, overvejelser og problemer af seksualpolitisk interesse, synes vi er en manifestation. Desuden anser vi det for meget vigtigt, at vi lader det være op til læserne selv at finde ud af, hvor de stiller sig, hvad de synes. Selvfølgelig tager redaktionens medlemmer også stilling, men måske nok på et mere personligt plan; og at offentliggøre 8-10 forskelligartede indstillinger og følelsesmæssige 'forholden-sig' er vel ikke af den helt

store interesse, når I sidder inde med erfaringer, der er betydeligt mere nuancerede og strækker sig langt videre. For det er vel til syvende og sidst bedst og mere forsvarligt at lade dem, der sidder inde med erfaringerne, udtrykke sig. Vores bidrag kunne i den forbindelse ikke være blevet stort andet end 'navlebeskuen', eller, som vi skriver, et forsøg på at gøre rede for vores sadomasochistiske fantasier, og på den anden side, skriver I jo så selv om den slags offentliggørelser, at I ikke er så frelste, at I finder, "at enhver lille snottet s/m fantasi straks fortjener at blive forkyndt på alle byens torve". Hvis vores fantasier er så 'snottede', hvorfor brokker I jer så så meget over, at vi ikke er kommet frem med dem? Er det, I ønsker fra os snarere nogle funderinger og intellektuelle overvejelser over, hvorledes 'man' bør forholde sig til problemet: sadomasochisme, eller

hvad? — Vi synes, I i jeres indlæg snarere foragteligt rynker på næsen over teoretisk afklaring, så det kan vel ikke være der, I vil hen.

— Vores manglende kompetance! Ja, det er jo sørgeligt, at vi i redaktionen ikke er kompetente nok til at tage stilling til alle de problemer, der bliver behandlet i 'Seksualpolitik'. Med hensyn til s/m har vi indtil videre kun mulighed for at udtrykke os på et teoretisk plan, hvis seksuelle fantasier unddrages, men I mener måske, at vi skal bøde på det ved at melde os ind i SMil, hvor afklaringernes afklaring så kan finde sted?

Redaktionen

NATTENS DRONNING

Prov at forestille Dem en kvinde, der af sin mand får følgende bud:

— Du skal gå i herretøj fra yderst til inderst.

— Du må ikke bruge make-up.

— Din stemme skal være dyb.

— Trods dine manglende bryster må du ikke få brystprotese.

— Du må ikke få noget gjort ved din skægvækst.

— Hvis ikke du kan overholde disse bud (der kun er et lille udvalg af mange) så gælder følgende regler:

— Gardinerne skal være trukket for.

— Dørklokken må ikke besvares.

— Du må ikke have gæster.

— Din familie må ikke se dig.

— Ingen må vide noget.

— Det skal være sen aften eller nat.

Kun under disse omstændigheder kan du tillade dig at være fri.

— Det er en katastrofe, hvis noget blir opdaget.

— Du bliver fyret.

— Du må opgive hjem og familie.

— Du bliver fredløs.

Jeg tror, man i et sådant tilfælde af tortur ville sige: Forlad manden. Intet menneske har ret til en så stor diktatorisk magt over et andet menneske. Lev dit eget liv, ingen skal have lov at amputere dig, at fjerne et så vigtigt sprog, som ens ydre er udtryk for. Ingen skal have lov at underkaste et andet menneske en sådan åndelig tortur.

Er det derimod samfundet, der stiller sådanne krav, så er det i orden. Det er nemlig så lige pludselig legalt, moralsk korrekt og acceptabelt. Vores samfund har indført ligeberettigelse. Vores annoncer præges af "M/K", men det gælder kun på mændenes præmisser. Det er en dobbeltmoral, som kan sammenlignes med amerikaneren, der synes at blandede ægteskaber er OK, bare ikke hans datter er involveret.

Selv om en mand overfor læge eller psykiater kan vise, at han oplever samme tortur som en kvinde, der har skægvækst eller underudviklede bryster, så må der (med lovhjælp) ikke ydes ham bistand, for bistanden afhænger i sådanne tilfælde af forholdet mellem x- og y-kromosomer, som han jo ikke selv er herre over. Det

virker paradoksalt at en lov afhænger af noget medfødt og ikke af behov. Kvinden må hjælpes men ikke manden.

I dette tilfælde tænkes ikke alene på transseksuelle, men også på transvestitter.

'Jamen, transvestisme er da kun en spøg, et "drag show". Man kan ikke offentligt hjælpe et show, et skuespil''.

For transvestitten er det ikke et show eller skuespil, men ramme alvor. For transvestitten er det en livsform, der er lige så ukrænkelig som kvinderollen er for kvinden.

For ham er der en millimeter mellem selvrealisation og total latterliggørelse.

Når han er i sin kvinderolle, så er han en kvinde med hele dens styrke og solidaritet. Når han falder igennem, står hele hans tilværelse på spil. Kvinderollen er for ham ligeså nødvendig som for kvinden.

Transvestitten er ikke homoseksuel. Hans seksuelle adfærd er 100% rettet mod den kvindeskikkelse, han ønsker at identificere sig med. Han er på samme tid en stor feminist og mandschauvinist. Han sætter det kvindelige ideal så højt, at han ønsker at identificere sig med det. Med et glimt i øjet kunne man på en måde sammenligne ham med en lesbisk kvinde. For hans kærlighed er udelukkende rettet mod kvinden. Men først og fremmest er transvestitten en repræsentant for mennesket. Hans identitet er ligeså forskelligartet som andre menneskers. Han er en ligeså sammensat natur.

Man kan ikke sige, transvestitten er sådan og sådan, det vil være det samme som at sige, mænd er sådan og sådan, og det er en nedvurdering af menneskets sammensatte natur.

Det kan være fristende at sammenligne menneskenaturen med en fint sleben diamant, dens fremtoning afhænger af det lys der spiller i den. Lyset er den omgivende kultur.

Det kunne være fristende at spørge om nogle ting: Kvinderollen? Ja, hvis den kun består i sexet tøj og make-up så er den

tom. Og for de fleste kvinder vel ikke attraktiv. For transvestitten betyder det dog en del. Transvestitten er på grund af sin medfødte maskulinitet nødt til at overreagere, klæde sig endnu mere feminint end de fleste kvinder. Men det er fordi han ikke har lejlighed til at klæde sig som kvinde andet end et par stjalne timer i ny og næ. Han opnår sjældent at blive så "dygtig" til at udtrykke det feminine, at han kan lægge make-up på hylden. Han når sjældent længere end en tolvårs pige, der stjæler sig til at låne sin mors kjole.

De praktiske problemer er af formidabel karakter. De fleste kvinder kan gå ind i en butik og købe tøj, prøve det, få det kommenteret. Dette er udelukket for transvestitten, han må gætte sig frem, der er ingen til at råde ham. Hvis han møder en pige må han som regel skjule det, meget kan accepteres, men at manden ikke ønsker at leve i en for ham forløjet manderolle er uacceptabelt. Transvestitten er ganske almindelig heteroseksuel, men hans situation minder mest om den lesbiske pige, for han ønsker at være pige og at være sammen med piger. Han føler en udtalt afstandtagen fra mænd, og undgår oftest omgang (også ikke-seksuel omgang) med mænd. Når han røber sin transvestisme for et medmenneske er han meget sårbar og han må tænke sig grundigt om først, for han er et let jaget bytte.

Nogle — og det er ganske få — møder forstående og tolerante mennesker, men han bliver aldrig accepteret i den rolle han ønsker, han kan aldrig få adgang til kvindebevægelsen, som han ofte solidariserer sig med. For han er en paria, en forræder for sit køn. Han skal leve i det skjulte, han er dømt til ensomhed, i en verden som ikke forstår ham og som han ikke forstår, udelukket fra at leve det liv han ønsker.

Maj-Britt

BBF - bladet:

HVIS TÅRER VAR GULD

Udkommer ca. hver anden måned.

Abonnement 40 kr. for 8 numre.

Adresse: "Hvis tårer var guld", Carl Blocksgade 25,

8000 Århus C GIRO 5676770.

ANMELDELSER:

modermærker

En antologi, hvor kvinder fortæller om at være mødre og døtre.

Beskriver hvordan mor/datterrelationen er med til at præge den voksne kvindes liv på en række vigtige områder.

Antologien *Modermærker* er udkommet i april 80 på forlaget Tiderne Skifter og er redigeret af Susie Frastein og Susanne Giese. Bogen indeholder 14 bidrag i forskellige genrer (artikler, noveller, digte, beretninger, interviews, fotografier). Det gennemgående tema i antologien er mor/datterrelationen og dens betydning for den kvindelige udviklingsproces.

Antologien er ikke noget forsøg på at give en teoretisk belysning af det kompli-

cerede mor/datter forhold, men "indeholder udelukkende bidrag, der fortæller om følelser, oplevelser, erindringer og erfaringer" (s. 18).

Samtidig med *Modermærker* har Tiderne Skifter nemlig udgivet antologien *Kvindelighed. Kvindefrigørelse og Psykoanalyse*, redigeret af Tania Ørum, som består af mere analyserende og teoretiske artikler om mor/datterrelationen set som en vigtig faktor i dannelsen af kvindeligheden. Disse to bøger supplerer således gensidigt hinanden.

Modermærker er i sammenhæng med hele mor/datter-debatten et forsøg på at afdække de indre grænser, der står i vejen for en personlig frigørelse. Et forsøg på at bearbejde områder som skyldfølelse, seksualangst, bekræftelsestrang, m.m., idet de sættes i relation til pigeopdragelsen,

dannelsen af kvindeligheden og moderens rolle deri. Det er altså overvejende datterens synsvinkel antologien har prioriteret. Det skal dog tilføjes at de enkelte bidrag, hvor en mor fortæller om sit forhold til sin datter, er væsentlige, da de er med til at nuancere forståelsen af mekanismerne i forholdet mor-datter.

Problemstillingen omkring mor/datter forholdet er blevet kritiseret for at være navlebeskuende, en flugt fra en social virkelighed, og en seen bort fra mindre privilegerede kvinders mere synlige undertrykkelse, — kort sagt et luksusproblem.

Som et slags indirekte indlæg i den diskussion gør Susie Frastein og Susanne Giese i bogens forord opmærksom på den manglende sociale spredning i forfatterne og de interviewede kvinder, som overvejende tilhører det højtuddannede mellem-lag.

Dette forklarer de med følgende: dels betragter de debatten om mor/datterrelationen som en naturlig forlængelse af den frigørelsesproces, som mange mellemlagskvinder via uddannelse og kvindebevægelse foretager, dels er hele området og problemstillingerne så nye og forsøgene på en bearbejdning deraf så famlende, at det er en nødvendighed først at stille spørgsmålene og beskrive konflikterne ud fra sig selv og sin egen personlige situation.

Bogen som helhed bærer også præg af usikkerhed, er søgende og lidt diffus i sin forholden sig til emnet, hvilket man efter at have læst forordet, der sætter mor/datter-debatten ind i en større social og kvindepolitisk sammenhæng, måske ikke ventter.

Modermærker er altså naturligvis ikke en bog, hvor kvinder kan finde svar og handlingsanvisninger på egne konflikter. Læsningen kan derimod komme til at fungere som en igangsætter til en bevidst reflekterende over egne oplevelser vedrørende mor/datter-forholdet, da mange af bidragene virker både provokerende og inspirerende.

Og under alle omstændigheder er det selvfølgelig vigtigt at holde sig for øje, at *Modermærker* kun skal læses og bruges som eet ud af mange bidrag til diskussionen omkring dannelsen af kvindeligheden.

Dorte Grene,
Bente Jørgensen

"*Modermærker*"
red. af Susie Frastein og Susanne Giese
Tiderne Skifter.

bøssekampens politik

- en brugsbog for bøsser i basisgrupper

En af de nyskabelser, der er blevet resultatet af de senere års stigende aktivitetsniveau i F-48, er etableringen af et forlag, der skal udgive bøsse/lesbisk litteratur: Forlaget PAN.

Forlagets første udgivelse kom i foråret 1980 — og det skal siges straks og med store bogstaver, at *Bøssekampens politik* redigeret af Wilhelm von Rosen er en vigtig og spændende bog for alle, der interesserer sig for bøssehistorien og bøssekampens udvikling. Bogen består af et repræsentativt udvalg af oversatte artikler fra det sidste tiårs bøssekamp i USA, England og Tyskland, og et grundigt forord og noteapparat sikrer, at der bliver en klar forbindelseslinje til udviklingen og kampen i Danmark

Bogen søger at afspejle den personlige og historiske udvikling gennem en inddeling i 3 afsnit: 1. Kampen begynder, 2. Selvundertrykkelsen og 3. Frigørelsens politik.

Afsnit 1 har først og fremmest historisk værdi, idet der her simpelt hen er optrykt de to væsentligste artikler fra begyndelsen af den militante bøssekamp: Don Teals beskrivelse af gadekampene i Christopher Street omkring bøssebaren Stonewall Inn i 1969, og Carl Wittmans bøssemanifest fra 1971, der er en klassiker — og lige spændende læsning i dag som dengang.

Afsnit 2 indeholder en tankevækkende artikel af Hodges og Hutter: 'homoseksuel selvundertrykkelse', hvor mange af de tng, vi går rundt og gør og siger til daglig, tages op til kritisk diskussion. Derudover en artikel om selvundertrykkelsen på arbejdspladsen, og endelig er også Dannecker og Reiches artikel om bøssers tilpasningsevne i samfundet genoptrykt her.

Afsnit 3 om frigørelsens politik er selv sagt det største og vægtigste i bogen. Gary Alinders lille artikel handler om den bøsede sjæl: "det, som adskiller os fra heteroseksuelle, er ikke bare det, vi gør i sengen, men det som vores liv har været" (s. 98). Der er en artikel af Jeffrey Weeks om socialismen og bøssekampen, en lidt vanskeligt tilgængelig tysk artikel om homoseksualiteten i os, og flere andre. Den mest spændende artikel i dette afsnit — og måske i bogen som helhed — synes vi nok er Dennis Altmans: 'Staten, det homoseksuelle tabu og undertrykkelsen af polymorf perversitet' fra 1976. Som titlen antyder, er artiklen temmelig teoretisk og vanskeligt tilgængelig. Til gengæld er det spændende læsning, og Altman får sagt nogle for os væsentlige ting om forholdet mellem seksuel frigørelse og samfundsmæssig forandring, idet han bl.a. gør opmærksom på, at bøssekampen ikke nødvendigvis i sig selv er systemnedbrydende og en trussel mod klasse/heterosamfundet.

man kan få sine egne erfaringer med og på den baggrund vurdere de teoretiske forståelser. Artiklerne vinder altså ved en nærmere personlig bearbejdning, samtidig med at de udstyrer unge og nye bøsser med en betydelig del af deres egen 'for'hi-storie.

De fleste af artiklerne er teoretiske, og må være det, fordi en bevægelse, der skal kæmpe sig ud af massive fordomme og bestemme sig selv, er nødt til at foretage en dybtgående refleksion og revidere en mængde vanetænkning. I deres måde at være teoretiske på bærer de på den anden side præg af at være artikler om og af bøsser.

Hvis man sammenligner med en aktuel debat, som narcissismedebatten, der står på både i England og Tyskland, så er det i den påfaldende, at man nærmer sig til en fælles problemkreds ud fra næsten totalt forskellige teorier, alt afhængig af diverse lukkede universitetsmiljøer med ret præcise krav til forskere, der vil begå sig i rotteræset. Når man derimod læser bøsseartiklerne, bliver det klart, at deres forfattere har tilegnet sig de teorier der var brug for i bevægelsen. Hvad vi mener er, at artiklerne i deres brugsorienterede holdning er offensive og sprængende. De artiklerer bevægelsens konkrete behov, og i den forbindelse går de både på tværs af etablerede universiteter og partipolitiske strukturer og organer. De bygger, som det siges i forordet, på den erkendelse, at bøssefrigørelsen kun kan opnås gennem vores egen indsats.

Forordet omtaler unge og nye bøsser som bogens primære målgruppe. Der er ingen tvivl om, at artiklerne som historiske udtryk bidrager til at udbygge vores bevidsthed om og kampkraft mod den etablerede opfattelse af samfundsudvikling og historie. De er et bidrag til undertrykkelsens historie.

Det er på den anden side muligt, at betingelserne for at springe ud i dag er kvalitativt anderledes end for ti eller for bare fem år siden. Dengang sprang man ud i en enorm intensiv bevægelse, som man til enhver tid følte sig som en del af: på gaden, hos familien, på uni, i en basisgruppe, selv på en bøssebar. I dag må man næsten få det indtryk, at BBF nu selv er så etableret, bl.a. gennem sin gradvise sammensmeltning med F-48, at nye bøsser reelt ikke har mange muligheder for at springe ud på deres egne og muligvis nye betingelser.

Måske vil det slet ikke være den dårligste effekt bogen kan få, hvis dens artikler også kritiseres som historiske i betydningen fortidige eller overlevede.

Henning Goldbæk,
Morten Haahr,
Ulrik Jakobsen

Wilhelm von Rosen: *Bøssekampens politik*. Forlaget PAN.

I bogens forord sættes to formål op: for det første at vise den historiske udvikling i de bøsepolitiske diskussioner i 70'erne, og for det andet at give folk, der ikke er inde i den bøsepolitiske diskussion, herunder primært unge og nye bøsser, mulighed for at orientere sig i denne. Der til nævnes også at artiklerne er egnede til diskussion i basisgrupper.

Hertil mener vi, at artiklerne udmærket viser hovedpunkterne i 70'ernes bøsepolitiske diskussioner. Men den historiske progression er ikke entydig — artiklerne er selvfølgelig indbyrdes modstridende. Dette er ikke dårligt — det viser noget af spændvidden i diskussionen, — men det betyder, at bogen bliver svær at læse alene og ud i en køre, specielt hvis man ikke har stiftet bekendtskab med diskussionen før. Hermed ikke være sagt, at dette skal afholde nogen fra at give sig i kast med bogen, men at dens problemstillinger absolut bedst kommer frem som oplæg til diskussion f.eks. i en basisgruppe, hvor

manden, samfundet, friheden

Hans-Otto Loldrup:

MANDEN, SAMFUNDET, FRIHEDEN

Der er een type diskussion, som det har været vanskeligt at vinde gehør for i Mandebevægelsen. Den handler om sammenhængen mellem de politiske og økonomiske strukturer i samfundet og mandens situation. Ikke højpanede akademiske udredninger, men undersøgelse af, hvordan de problemer vi oplever i hverdagen hænger sammen med samfundssystemet udenom. Der har tilsyneladende ikke været behov for at arbejde med dette tema, men personligt har jeg haft brug for at undersøge sammenhængene nøjere, og det er der kommet en lille bog

specielt mandens rolle i det, simpelthen er det bedst egnede til at fremkalde frustrationer. Disse frustrationer i forbindelse med systemets hierarkiske opbygning holder ganske enkelt mændene på plads. I deres endeløse kamp for at komme fremad og opad må de i stadig højere grad indordne sig efter normer og undertrykke sig selv. Når de endelig til tops, så har normerne sejret over personen, således som dagens ledere i erhverv og politik er lysende eksempler på. På denne måde dresserer man levende mennesker ved at tvære deres personlighed ud, og dette tab vender ustandselig tilbage som manglende tilfredshed, den kroniske frustration.

Har man først erkendt denne sammenhæng, bliver det livet om at gøre at slippe ud af den. Men det er ikke let, for ligesom

bolere. Det er vigtigere at have høj prestige hos sig selv ved ikke altid at løbe i hælene på andre og snakke efter munden, vigtigere at være sig selv bekendt.

Om prestigejaget og om frigørelsen handler den lille bog. Der står også nogle summariske analyser af, hvordan man banker manderollen ind i hovedet på intetanende småknægte og yderligere afstumper dem under opvæksten. Desuden fortæller om Mandebevægelsen og basisgruppearbejdet.

Digte og mindre prosastykker viser situationer fra mandens verden: Den euforiske liderlighed hos manden på besøg i den obscure pornobutik, fordi konen ikke længere lader sig ophidse af ham (og det er selvfølgelig hendes skyld). Eller den unge mand med kvinden i hånden en

ud af.

"Manden, samfundet, friheden" er en mosaik af tekster om mændenes verden, hvis tyngdepunkt er skildringen af to oplevelser, som har været centrale i min egen udvikling, og som andre nok også kender.

Den første oplevelse er det natlige mareridt, som mændenes behårde konkurrence kan nedkalde over selv den hårdeste fighter: Tvivlen, mindreværdet, prestigejagten, det tomme, men krævende rollespil over for andre mennesker. Der ligger man så, svedende af selvbebrejdelser og skuffelse — og uanset hvor vidt man driver det i systemer, så er der altid et trin højere at stræbe efter, personer at misunde. Der vil altid være materielle goder, man ikke kan opnå, kvinder man ikke kan erobre. For den traditionelle mand er der automatisk tilrettelagt et sandt festfyrværkeri af frustrationer, nederlag og undertrykkelse. Derfor er det godt og nødvendigt at erkende, at vores samfund, og

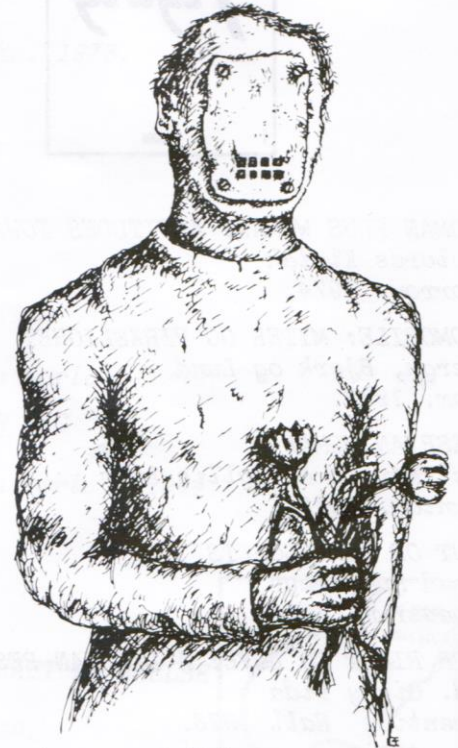
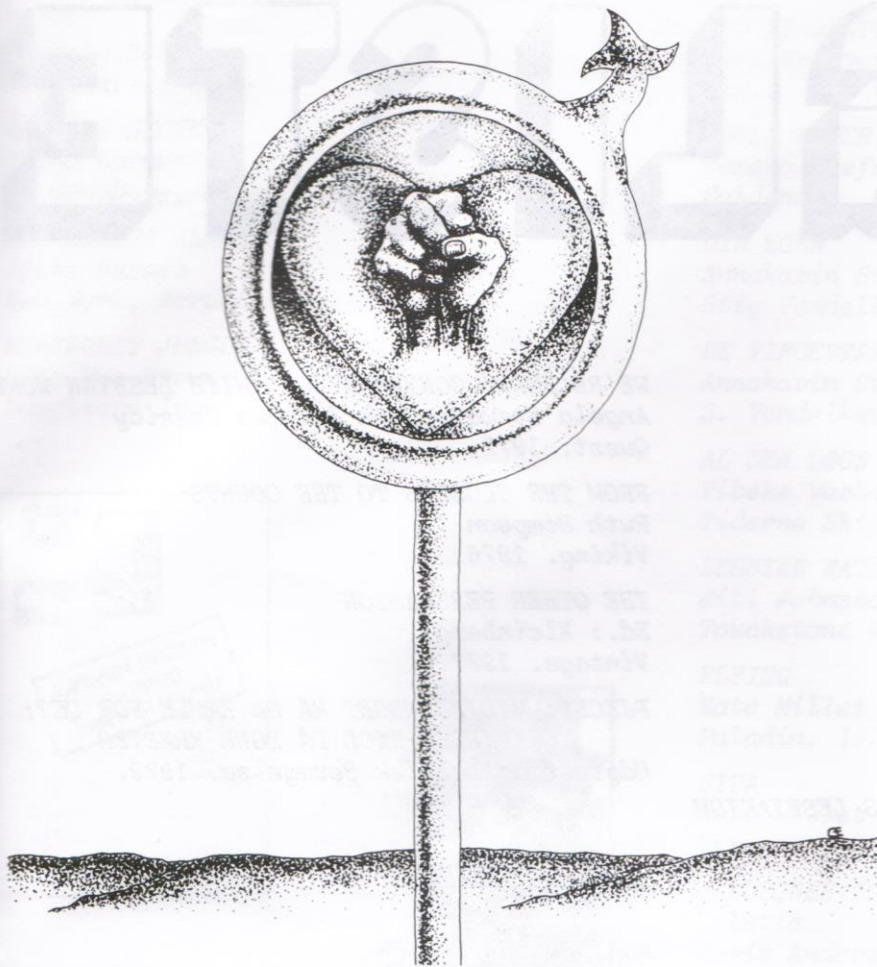
samfundet stiller os en gulerod for næsen i form af bilen, huset, sejlbåden, prestigen — så er der pisk til de tøvende i form af prestigetab, økonomiske sanktioner osv. Man kan blot tænke på den status, arbejdsløse har i den offentlige mening, de dovne svin. Hvis så en af disse snyltere ovenikøbet siger, at han ikke er interesseret i et hvilket som helst lønarbejde, så svinges pisken.

Derfor handler bogens anden oplevelse om de ting, man må sætte sig ud over for selv at kunne bestemme sin tilværelse. Man må fx. sætte sig uden for hierakierne og afskrive karrieremuligheder, når disse vil begrænse ens personlige udvikling. Det kan vise sig mere frugtbart at flytte sammen med mennesker man holder af og opbygge en varm, solidarisk tilværelse sammen med dem, end at halse afsted efter systemets gulerodder. Det er ikke nogen enkel opgave at stille sig, men lykkes det, kan det fylde en med større glæde end tom prestige og åndsforladte statussym-

smuk sommerdag; hele tiden tvinger han sig til at tænke på hendes kusse, for han skal jo have bollet hende, ellers er turen ligesom spildt . . .

Bogen er et temanummer på 52 sider af tidsskriftet TRYK fra Kolding Højskoles Forlag. Den kan købes i bogcafeer og større boghandler eller bestilles direkte for 22 kr. hos

Kolding Højskoles Forlag
Skovvangen 18
6000 Kolding
Giro 6 51 62 70

en ny mandelitteratur

Vi kan ikke opretholde en spaltning mellem vores privatliv og arbejdssituation. Vi må derfor forsøge, at vise nye veje ud af denne dobbelte undertrykkelse. Ovennævnte er plukket ud af forlaget Mandetrygs manifest, som iøvrigt er noget af det bedste i forlagets første bog "En antologi".

Nu er den der, er vi skuffede? Nej, for den svarer vist nogenlunde til de forventninger, jeg som medlem af mandebevægelsen havde.

Først vil jeg sige lidt om hvad jeg havde forestillet mig en ny bog fra Mandebevægelsen kunne indeholde. Først og fremmest en bog der tog pulsen på basisgrupperne og bragte konkrete referater. En bog der fortalte om den personlige bearbejdning af vores mandevirkelighed. Men også en bog der fortalte om parforhold, bragte kærlighedsbreve, dagbogsreferater. Ligeledes en bog om ensomhed i parforhold og kollektiver. Bogen kunne også bringe ting fra Mandebevægelsens "post" f.eks. referater fra "massageseminar".

Når jeg skriver dette, er det fordi jeg personligt synes, at der er alt for mange digte i bogen. Jeg foretrækker beskrivelser der ikke er mast ind i skønlitterære former. Jeg savner også lidt om Mandebevægelsens nuværende "situation".

Der er i "En antologi" ikke mange forsøg på at komme videre ud over de erfaringssituationer, som hovedparten af bogens forfattere beskæftiger sig med.

Det er måske heller ikke tilfældigt, at

kun 3 ud af bogens 25 bidragydere deltog i det seminar Mandebevægelsen afholdt fornylig, hvor vi skulle beskæftige os med vore erfaringer og fremtid. Der er ingen konkret sammenhæng mellem Mandebevægelsens arbejde, og så denne nye bog.

Ovennævnte er lidt af min egen opfattelse af hvad en mandebog kunne indeholde, tilbage er så den konkrete bog "En antologi".

Det er helt klart en bog der udfylder et tomrum. Det er også en bog med en del gode og vedkommende tekster, om hvordan det er at være mand. Primært tekster om forelskelse, brudte parforhold, suppleret med biseksualitet. Men man mærker ikke det daglige 8 timers ræs i bogen, (arbejdet er noget med en lagerforvalter på en fabrik). OK, det siger noget om hvor meget forelskelse, tryghed og seksualitet betyder for os, i forsøget på at gennembyrde intellektuelle barrierer, så vi kan kaste os ud i det pulserende liv. Der er ingen tvivl om, at vi bruger megen tid på disse ting, men bogen mangler alligevel

noget om vores dagligdag.

Alligevel fik jeg selv ved læsningen af bogen en del oplevelser, f.eks. situationer som jeg ikke har beskæftiget mig med i lang tid.

Der er ingen tvivl om at bogens digtere selv har haft et personligt udbytte af at fastholde forskellige oplevelser på papiret. Samtidig er det en flot bog, med mange helt gode illustrationer, en bog du bør købe og bruge.

Og samtidig en velment tak (på trods af kritikken) til Benni, Bertill og I andre fra Mandebevægelsen for det store arbejde I har lagt i bogen.

John Johannesen

En Antologi. Forlaget Mandetryg. Kr. 75.

Forlaget er opstået gennem Mandebevægelsens arbejde de senere år, men fungerer som et selvstændigt forlag.

BOGLISTE

WOMAN PLUS WOMAN: ATTITUDES TOWARDS LESBIANISM
Dolores Klaich
Morrow. 1974.

HOMOFIL: MYTER OG VIRKELIGHED
Bergh, Bjerck og Lund
Pax. 1978.

LESBIAN/WOMAN
Del Martin & Phyllis Lyon
Bantam. 1972.

OUT OF THE CLOSETS
Laud Humphreys
Spectrum. 1972.

OUR RIGHT TO LOVE: A LESBIAN RESOURCE BOOK
Ed. Ginny Vida
Prentice Hall 1978.

ANDROGYNY: TOWARD A NEW THEORY OF SEXUALITY
June Singer
Anchor/Doubleday

SUNDAYS WOMEN
Lewis
Beacon Press. 1976.

LESBIAN IMAGES
Jane Rule
Peter Davies. 1975.)

THE NEW LESBIANS
covina & Galana
Moon Books. 1977.

KÆRE FORÆLDRE
Gunna Højgaard
Demos. 1978.

AMAZON EXPEDITION
Brinkby/Harris/Johnson/Newton/O'Wyatt
Times Change Press. 1973.

WE'RE HERE: CONVERSATIONS WITH LESBIAN WOMEN
Angela Stewart-Park & Jules Cassidy
Quest. 1977.

FROM THE CLOSETS TO THE COURTS
Ruth Simpson
Viking. 1976.

THE OTHER PERSUASION
Ed.: Kleinberg
Vintage. 1977.

PJECEN: VIL DU NOGET MÅ DU KÆMPE FOR DET:
KVINDER-STOL PÅ EGNE KRÆFTER
Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979.

SKØNLITTERATUR

AGAINST THE SEASON
Jane Rule
London, Peter Davies. 1972.

THE DESERT OF THE HEART
Jane Rule
New York, Arno Press. 1975.

FERNHURST, Q.E.D. AND OTHER EARLY WRITINGS
Gertrude Stein
New York, Liveright. 1971.

THE LESBIAN READER
Amazon Press. 1975.

LESBIANA
Grier & Damon
Naiad Press Inc. 1976.

THE LESBIANS HOME JOURNAL
Grier & Read
Diana Press. 1976.

TRIO

Dorothy Baker
Penguin. 1953.

MATTENS SKOVE

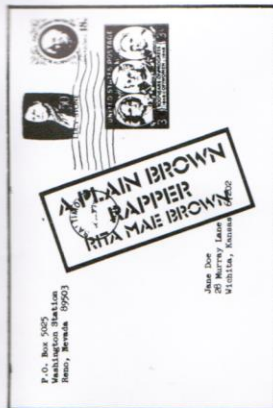
Djuna Barnes
Fredensborg, Arena. 1964.

THE LADIES ALMANACK

Djuna Barnes
New York, Harper & Row. 1972.

RUBYFRUIT JUNGLE

Rita Mae Brown
Daughters Inc.

SIX OF ONE

Rita Mae Brown
Daughters Inc.

LESBISK KÆRLIGHED: FOKUS PÅ EN MINORITET

Tabitha Wulff
Thanning & Appels Forlag. 1973.

PORTRÆT AF ET ÆGTESKAB

Nigel Nicholson
Schultz Forlag. 1978.

LAD OSSE OS ELSKE

Ann Aldritch
Aurum. 1965.

THERESE OG ISABELLE

Violette Leduc
Reitzels Forlag. 1967.

OLIVIA

Olivia
Gyldendal. 1951.

HVORFOR FORDØMMES MIN KÆRLIGHED?

Kirsten Skov
Kirskovs Forlag. 1978.

INDEFRA

Kirsten Skov
Kragestedet. 1976.

REJS JER FORDØMTE

Gerd Brantenberg
Carit Andersens Forlag.

JA, VI SLUTTER
Gerd Brantenberg
Pax.

HUDEN UNDER MIN HUD

Verena Stefan
Gyldendal. 1976.

DIN EGEN

Annakarin Svedberg
Stig Vendelkærs Forlag. 1966.

DE VINGESTÆKKEDE

Annakarin Svedberg
S. Vendelkærs Forlag 1965.

AL DEN LØGN OM KVINDERS SVAGHED

Vibeke Vasbo
Tiderne Skifter. 1976.

LESBIAN NATION

Jill Johnston
Touchstone Books. 1973.

FLYING

Kate Millet
Paladin. 1976.

SITA

Kate Millet
Virago.

CLAUDINES SKOLETID

Colette
Carit Andersens Forlag. 1940.

CLAUDINE GIFTER SIG

Colette
Carit Andersens Forlag. 1944.

DIGTE

MÅSKE HAR JEG HAFT EN ANELSE

Vibeke Vasbo
Kvindetryk. 1980.

OPBRUD

Bente Clod
Kvindetryk. 1978.

Denne litteraturliste om lesbianisme er kun et udpluk af hvad der findes. Hvis du er interesseret i mere litteratur om emnet, kan vi anbefale dig, at du dels ser i Lone Hyben Sejrs Bibliografi, som kan fås fra Danmarks Biblioteksskole, og dels at skrive til :Oscar Wilde Memorial Bookshop, 15 Christopher Str., New York, NY 10014, USA. efter et katalog.

